

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

Výkon veřejného opatrovnictví v praxi

Bakalářská práce

Autor: Bc. Hana Fifiková

Studijní program: B0923P240001 – Sociální práce

Studijní obor: Specializace Sociální práce ve veřejné správě

Forma: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. et Mgr. Filip Rigel, Ph.D.

Hradec Králové, 2022

Zadání bakalářské práce

Autor:	Bc. Hana Fifiková
Studium:	F19BK0057
Studijní program:	B0923P240001 Sociální práce
Studijní obor:	Specializace Sociální práce ve veřejné správě
Název bakalářské práce:	Výkon veřejného opatrovnictví v praxi
Název bakalářské práce AJ:	Performance of public guardianship in practice

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude zabývat problematikou výkonu veřejného opatrovnictví a možnými nežádoucími přesahy výkonu veřejného opatrovnictví do jiných oblastí, zejména sociálních. Hlavním cílem práce bude zmapovat a objasnit úkony, které veřejní opatrovníci provádějí a zhodnotit, zda spadají čistě do povinností veřejného opatrovníka, nebo úkony obsahují prvky výkonu sociální práce, sociální služby nebo jiné. Teoretická část se zaměří na výklad pojmů veřejné opatrovnictví a jeho legislativní ukotvení, výkon funkce opatrovníka, povinnosti opatrovníka, role opatrovníka, kompetence opatrovníka a výčet a popis výkonů opatrovníka. Také se dotkne pojmů sociální práce, legislativní ukotvení sociální práce, definice sociálního pracovníka a sociální služby, role sociálního pracovníka a činnosti sociálního pracovníka a možného střetu zájmů. Výzkumná část bude složena z kvantitativního výzkumu mezi opatrovníky obcí a kvalitativního rozboru kazuistik opatrovanců. Závěr práce se bude věnovat výsledkům získaných z výzkumů v praktické části. Výkladu zjištěných faktů, shrnutí úkonů, které opatrovníci uvedli jako výkony hraničící s výkonem sociální práce či jiné služby, vyvození závěrů z výzkumu, úvahu nad možnostmi, jak tento problém v praxi vyřešit.

Čtvrtlíková, Veronika, Juříčková Lubica, Bouchalová Nikola, Hudíková Edita. Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8. Juričková, L., Ivanová, K., Filka, J. Opatrovnictví osob s duševní poruchou. Praha: Grada Publishing, 2014. 160 s. ISBN 978-80-247-4786-6. Wiplingerová, M., Zahradníková, R., Spurná, K. Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 226 s. ISBN: 978-80-7478-829-1 Mach, J., Horáková, M. Zdravotníci, právo a praxe. Praha: Galén, 2018. 183 s. ISBN 978-80-7492-371-5.

Garantující pracoviště:	Ústav sociální práce, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	JUDr. et Mgr. Filip Rigel, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	30.4.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 7.4.2022

Bc. Hana Fířková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu JUDr. et Mgr. Filipu Rigelovi, Ph.D., za odborné vedení mé bakalářské práce, cenné rady a připomínky a také za čas, který mi věnoval při konzultacích k mé bakalářské práci. Ráda bych také poděkovala všem, kteří se zúčastnili výzkumného šetření.

Anotace

FIFIKOVÁ, Hana. Výkon veřejného opatrovnictví v praxi. Hradec Králové, 2022. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta (Ústav sociální práce) Vedoucí práce: JUDr. et Mgr. Filip Rigel, Ph.D.

Bakalářská práce se bude zabývat problematikou výkonu veřejného opatrovnictví a možnými nežádoucími přesahy výkonu veřejného opatrovnictví do jiných oblastí, zejména sociálních.

Hlavním cílem práce bude zmapovat a objasnit úkony, které veřejní opatrovníci provádějí a zhodnotit, zda spadají čistě do povinností veřejného opatrovníka, nebo úkony obsahují prvky výkonu sociální práce, sociální služby nebo jiné.

Teoretická část definuje pojem veřejné opatrovnictví a legislativní ukotvení, výkon funkce opatrovníka, povinnosti opatrovníka, role opatrovníka, kompetence opatrovníka a výčet a popis výkonů opatrovníka. Také se dotkne pojmů sociální práce, legislativní ukotvení sociální práce, definice sociálního pracovníka a sociální služby, role sociálního pracovníka a činnosti sociálního pracovníka a možného střetu zájmů.

Výzkumná část bude složena z kvantitativního výzkumu mezi opatrovníky obcí a kvalitativního rozboru kazuistik opatrovanců.

Závěr práce se bude věnovat výsledkům získaných z výzkumů v praktické části. Výkladu zjištěných faktů, shrnutí úkonů, které opatrovníci uvedli jako výkony hraničící s výkonem sociální práce či jiné služby, vyvození závěrů z výzkumu, úvahu nad možnostmi, jak tento problém v praxi vyřešit.

Klíčová slova: veřejné opatrovnictví, veřejný opatrovník, role opatrovníka, povinnosti opatrovníka, sociální práce, role sociálního pracovníka, kumulace funkcí

Annotation

FIFIKOVA, Hana. Performance of public guardianship in practice. Hradec Králové, 2022. Bachelor thesis. University of Hradec Králové, Faculty of Arts (Department of Social Work) Thesis supervisor: JUDr. and Mgr. Filip Rigel, Ph.D.

The bachelor's thesis will deal with the issue of public custody and possible undesirable overlaps of public custody in other areas, especially social.

The main goal of the work will be to map and clarify the actions that public caregivers perform and evaluate whether they fall purely within the duties of a public guardian, or whether the actions contain elements of performance social work, social services or other.

The theoretical part will focus on the interpretation of the concepts of public guardianship and its legislative anchoring, the performance of the guardian's function, the duties of the guardian, the role of the guardian, the guardian's competence and the enumeration and description of the guardian's performance. It also touches on the concepts of social work, the legislative anchoring of social work, the definition of a social worker and social services, the role of a social worker and the activities of a social worker, and possible conflicts of interest.

The research part will consist of quantitative research among guardians of municipalities and a qualitative analysis of case studies of guardians.

The conclusion of the thesis will focus on the results obtained from research in the practical part. An explanation of the findings, a summary of the actions that the guardians reported as performances bordering on the performance of social work or other services, drawing conclusions from the research, consideration of the possibilities of how to solve this problem in practice.

Keywords: public guardianship, public guardian, role of guardian, duties of guardian, social work, role of social worker, accumulation of function

Obsah

Seznam použitých zkratk	10
Úvod	11
TEORETICKÁ ČÁST	13
1 Veřejné opatrovnictví	13
1. 1 Legislativní ukotvení VO	13
1. 2 Role VO	18
1. 3 Povinnosti VO	20
1. 4 Kompetence VO	22
2 Sociální práce a sociální služby	24
2. 1 Legislativní ukotvení SP a SS	27
2. 2 Role SP a SS.....	29
2. 3 Povinnosti SP a SS	31
2. 4 Kompetence SP a SS	33
3 Shrnutí teoretické části	37
EMPIRICKÁ ČÁST	39
4 Kvantitativní výzkum: Výzkumný dotazník	39
4. 1 Cíl kvantitativního výzkumu	39
4. 2 Výzkumná strategie a metody a techniky sběru informací	42
4. 3 Výběr a popis výzkumného vzorku, rizika	42
4. 4 Realizace a průběh výzkumného šetření	43
4. 5 Reflexe etických rizik výzkumu.....	44
5 Interpretace výsledků výzkumného šetření	44
5. 1 DVC1: Zjistit, jaký typ respondentů odpovídal, rozdělit je, zjistit dobu praxe a počet opatrovaných.	45

5. 2 DVC2: Zjistit, kolik mají respondenti opatrovanců a v jakých službách.	51
5. 3 DVC3: Zjistit, které úkony považují VO za běžné a časté, a jaké za úkony nad rámec povinností opatrovníka.	52
5. 4 Shrnutí výsledků kvantitativního výzkumu	60
6 Kvalitativní výzkum: Kazuistiky.....	65
6. 1 Cíl kvalitativního výzkumu.....	65
6. 2 Výzkumná strategie a metody a techniky sběru informací	65
6. 3 Výběr a popis výzkumného vzorku, rizika	65
6. 4 Realizace a průběh výzkumného šetření	65
6. 5 Reflexe etických rizik výzkumu.....	66
6. 6 Kazuistika č. 1 Slečna A, opatrovaná žijící v ubytovnách, osoba závislá	66
6. 7 Kazuistika č. 2 Pan A, opatrovaný žijící v chráněném bydlení	70
6. 8 Kazuistika č. 3 Pan L, opatrovaný žijící v nájemním bytu	75
6. 9 Shrnutí kvalitativního výzkumu	77
7 Shrnutí empirické části	79
Závěr.....	80
Seznam použitých zdrojů	82
Seznam tabulek	88
Seznam příloh.....	89

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
DOZP	Domov pro osoby se zdravotním postižením
DSS	Dům sociálních služeb
DVC	Dílčí výzkumný cíl
CHB	Chráněné bydlení
ISFW	Mezinárodní federace sociálních pracovníků
IASSW	Mezinárodní asociace škol sociální práce
Listina	Listina základních práv a svobod č. 2/1993 Sb.
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MV	Ministerstvo vnitra
NOZ	Občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb.
Občanský zákoník	Občanský zákoník, zákon. č. 89/2012 Sb.
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
PnP	Příspěvek na péči
SS	Sociální služby
SP	Sociální práce
SPOD	Sociálně – právní ochrana dětí
SZ	Standardizovaný záznam sociálního pracovníka
Ústava ČR	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ZŘS Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
Úmluva	Sdělení č. 10/2010 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením
VO	Veřejný opatrovník
ZO	Zákon o obcích, Z. č. 128/2000 Sb. (obecní zřízení)
ZOZ	Zkouška odborné způsobilosti
ZSS	Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
#	Informant, respondent

Úvod

Tématem bakalářské práce je “Výkon veřejného opatrovnictví v praxi”. Pracuji v pozici vedoucí odboru veřejného opatrovnictví na obci I. typu. Tuto funkci vykonávám na plný úvazek. Naše obec nemá sociální odbor. Jsme odkázáni na obec s rozšířenou působností nebo nasmlouvané služby. Zároveň máme v obci velký dům sociálních služeb. Většina našich opatrovanců je umístěna v domě sociálních služeb nebo chráněném bydlení. Jednotky opatrovanců žijí mimo toto zařízení, samostatně ve svém přirozeném prostředí. Více, méně či vůbec nespolupracují ani s námi ani se sociálními službami. Právě tito opatrovaní se stali impulsem k výběru tématu mé bakalářské práce.

Hranice mezi prací veřejného opatrovníka, sociálního pracovníka nebo sociální služby je velmi tenká. Často se ptám, zda daný úkon spadá do výkonu funkce opatrovníka, zda není v rozporu s jeho povinnostmi nebo naopak zde je jeho součástí, bez něhož bych nemohla náležitě funkci opatrovníka plnit. V praxi se také setkávám s tím, že kolegové veřejní opatrovníci často váhají nebo se staví striktně proti některým úkonům. Jiní naopak tvrdí, že bez sociální práce to nelze dělat a nazývají zjišťování životní situace klienta sociálním šetřením. Problém je také v legislativě, která je velmi obecná a poskytuje prostor pro volnou interpretaci jednotlivých povinností, nerozvádí, jak povinností docílit, jakými nástroji. Rozdíly také vnímám ve vztahu k blízkosti a dostupnosti sociálních služeb či sociálních odborů v místě působení veřejných opatrovníků, a také v souběhu více funkcí, kde se přístup opatrovníku liší také podle toho, zda na opatrovnictví mají čas nebo nemají, a jaké agendy s ním mají spojené. Problematickou bych nazvala i roli opatrovníka. Není dostatečně detailně vymezená a opatrovníci narážejí na nepochopení znění rozsudků o omezeních svéprávnosti a vymezení pojmu jako například „veškerá právní jednání“. Setkávají se s nepochopením role a kompetencí opatrovníka ze stran institucí a sami si často nejsou jisti tím, co vlastně smí a nesmí. Proto je pro ně často problém, svoji práci na veřejnosti nebo pracovišti samém obhájit. Problémů v praxi je vícero, nelze je popsat v jedné bakalářské práci. Já jsem se rozhodla zjišťovat fakta z praxe veřejných opatrovníků a poskytnout dostatečný náhled zvenčí na to, co je reálnou náplní práce veřejného opatrovníka. Z tohoto důvodu jsem zvolila jako hlavní nástroj výzkumu dotazníkové

šetření, neboť kdo jiný, než vykonavatel této funkce nám může poskytnout vhled do jeho práce a smýšlení o ní, než sám veřejný opatrovník.

Kapitoly teoretické části se věnují vymezení pojmů veřejné opatrovnictví, sociální práce a sociální služby, dále jejich legislativnímu ukotvení, rolím ve společnosti, kompetencím i povinnostem.

V praktické části je aplikována metoda smíšeného výzkumu. Vzhledem k povaze hlavního cíle byla za hlavní metodu zvolena metoda kvantitativní, výzkumné šetření, a jako doplňující, metoda kvalitativní, kazuistiky opatrovanců.

Cílem realizovaného výzkumu je **zmapovat** a **objasnit úkony**, které veřejní opatrovníci provádějí a **zhodnotit, zda spadají** čistě do povinností veřejného opatrovníka nebo zda, jak často a z jakých důvodů úkony **obsahují prvky** výkonu sociální práce, sociální služby nebo jiné.

Konečné výstupy z výzkumné části mohou sloužit jako informační materiál pro ostatní veřejné opatrovníky, případně, podat skutečný obraz práce veřejného opatrovníka v praxi.

TEORETICKÁ ČÁST

Tato část práce je zaměřena na objasnění pojmu opatrovnictví i veřejné opatrovnictví (dále jen VO), legislativní ukotvení VO, výčet povinností a úkonů vyplývajících z ustanovení obce do funkce veřejného opatrovníka, kompetencím, povinnostem i roli opatrovníka. Pozornost bude také věnována pojmu zastupování, neboť opatrovnictví je formou zastoupení osob omezených na jejich právech pravomocným rozsudkem příslušného opatrovnického soudu.

1 Veřejné opatrovnictví

„Obecně je možné fenoménu opatrovnictví rozumět jako jednání za druhého se souhlasem společnosti. Jedná se o společenskou instituci, která se zabývá ochranou, resp. podporou osob, které byly společností uznány nezpůsobilými rozhodovat a jednat ve svých záležitostech.“ (Juričková, 2014, str. 9)

Opatrovnictví je vykonáváno fyzickým nebo veřejným opatrovníkem zletilému člověku omezenému ve svéprávnosti. Koho je možné omezit ve svéprávnosti stanovuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále je NOZ nebo občanský zákoník), ve znění pozdějších předpisů. Veřejného opatrovníka může vykonávat pouze obec, kterou určil příslušný soud. Opatrovnictví obecně se nedá vykonávat na dálku, z toho důvodu dávají soudy v praxi stále více přednost opatrovnictví v místě skutečného pobytu. Obec se může stát veřejným opatrovníkem po smrti předešlého opatrovníka, nejčastěji jsou to rodiče, nebo tehdy, když soud opatrovníka odvolal. Jedná se o tzv. dočasné hmotněprávní opatrovnictví dle § 468 občanského zákoníku. Opatrovnictví poté veřejný opatrovník vykonává podle jiného zákona tak dlouho, než soud rozhodne jmenování opatrovníka nového. (NOZ)

1. 1 Legislativní ukotvení VO

Institut opatrovnictví není neznámým pojem. Již římské právo pracovalo s pojmem opatrovnictví, které v Zákonu dvanácti desek vylučovalo odpovědnost za jednání u osoby šílené a nařizovalo ustanovení opatrovníka (curator furiosi), který bude za šílence jednat. (Marečková, Matiaško, 2010)

„K výraznému propracování právní ochrany osob s duševní poruchou došlo koncepcí opatrovnictví z období 1811 až 1950. Dne 1. června 1811 byl vydán s platností pro všechny země habsburské monarchie, s výjimkou Uher, císařský patent č. 946/1811 Sb. z.s., „Obecný zákoník občanský pro dědičné německé země spojené v rakouské monarchii“ (*Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, dále ABGB*)“ (Juríčková, 2012) Dle Marečkové a Matiaška (2010) bylo zřizováno pro osoby, které byly zuřivé, šílené, blbé nebo marnotratné. Od roku 1950 bylo opatrovnictví v Čechách a na Slovensku řešeno vlastním občanským zákoníkem, který poté vystřídal roku 1964 další občanský zákoník, který se dočkal několika desítek novel. Dnes vycházíme z tzv. nového občanského zákoníku z roku 2012 (NOZ) a zákon o opatrovnictví, o kterém se dlouho mluvilo, zatím nemáme.

Obecná pravidla vztahující se k opatrovnictví nalezneme v občanském zákoníku. Vzhledem k tomu, že výkon veřejného opatrovnictví obcí je výkonem činnosti státní správy, řídí se především předpisy správního práva. Nejčastěji zákonem č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (ZO), ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů. Dále zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Pravidla pro soudní řízení a proces řízení o omezení svéprávnosti jsou uvedena v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů. Dalším závazným dokumentem pro VO je Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, Listina základních práv a svobod a další dokumenty upravující opatrovnictví dostupné na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Ministerstva vnitra ČR, Ministerstva spravedlnosti ČR, Veřejného ochránce práv. (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019)

VO, jako zaměstnanec veřejné správy, se řídí Etickým kodexem Úřadu vlády České republiky, ve znění Rozhodnutí vedoucího Úřadu vlády ČR č. 7/2019. „*Účelem Etického kodexu Úřadu je upravit a podporovat dodržování žádoucích standardů chování zaměstnanců ve vztahu k veřejnosti a spolupracovníkům s cílem zvyšovat*

důvěru veřejnosti ve státní správu.“ (Česká republika, 2019, str. 1) Dle Etického kodexu Úřadu Vlády ČR (2019) se zaměstnanec při výkonu práce zavazuje ctít základní etické hodnoty, kterými jsou především zákonnost všech postupů, kvalita a efektivnost práce a dále etika práce, zejména dodržování nestrannosti a rovného přístupu ke všem fyzickým i právnickým osobám, neovlivnitelnost, neúplatnost a poctivost.

Financování VO je plánováno ze státního rozpočtu formou příspěvku na přenesenou působnost. Obce, vykonávající VO dle ZO § 149b odst. 3, obdrží, dle ZO § 62, příspěvek na výkon přenesené působnosti. (ZO) Pro rok 2023 se jedná o paušální částku 30 500 Kč za každého opatrovaného omezeného ve svéprávnosti, také za osoby, které omezeny nebyly, ale jejichž zdravotní stav jim působí obtíže při správě jejich majetku a za osoby, jimž se obec stala opatrovníkem dočasně, přímo ze zákona podle § 468 občanského zákoníku. (NOZ, § 52, § 468 a § 469) ([https://www.mvcr.cz: Veřejné opatrovnictví \[online\]. \[cit. 2022-03-17\]\)](https://www.mvcr.cz: Veřejné opatrovnictví [online]. [cit. 2022-03-17]))

Obce, na základě požadavku Ministerstva vnitra, poskytnou krajům podklady pro určení výše příspěvku prostřednictvím tabulky s uvedeným počtem opatrovanců v obci. Rozhodným dnem, ke kterému se počty opatrovanců uvádí, je pro letošní rok 31. 3. 2022. ([https://www.mvcr.cz: Veřejné opatrovnictví \[online\]. \[cit. 2022-03-17\]\)](https://www.mvcr.cz: Veřejné opatrovnictví [online]. [cit. 2022-03-17]))

Tento příspěvek není vázán účelově, což znamená, že obec si může část příspěvku, který nevyužila na výkon VO, ponechat ve svém rozpočtu. Kontrolním orgánem VO je nadřízený krajský úřad, soud, opatrovnická rada, může jím být i ombudsman. Krajský úřad je zároveň orgánem metodickým. Gesčním orgánem je Ministerstvo vnitra. (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019)

Jmenování VO není vázáno na souhlas obce. *„Tím se předchází situacím, ke kterým docházelo za předchozí právní úpravy, kdy se veřejní opatrovníci odvolávali proti svému jmenování. Institut veřejného opatrovníka je „posledním útočištěm“, pokud není jiná vhodná osoba, která by mohla opatrovnictví vykonávat. Z této logiky vyplývá, že není možné, aby se veřejný opatrovník opatrovnictví vzdal.“* (Ministerstvo vnitra, 2016, str.16) Veřejné opatrovnictví tedy není závislé na dobrovolnosti. Opatrovaný je soudem obci přidělen dle skutečného místa pobytu. Tuto otázku spornosti bydliště opatrovance řešil Nejvyšší soud v roce 2017, a dospěl k závěru, že důležitý je fakt, kde

se osoba skutečně dlouhodobě zdržuje a má sociální vazby. (Nejvyšší soud České republiky, sp. zn. 30 Cdo 3379/2016) „Zakázku“¹ tedy zadává stát a stát je také plátcem. V tomto případě se nejedná o zakázku v „Úlehlovském“ slova smyslu. Není to zakázka o tom, jak pomáhat, nýbrž jak plnit povinnosti VO. Opatrovník nemůže opatrovance odmítnout, byl – li mu přidělen soudem. Opatrovaný ovšem, může mít výhrady k opatrovnictví samotnému anebo k osobě opatrovníka, a může požadovat na soudu změnu. Opatrování v takovémto případě nezaniká, pouze se přenesse na opatrovníka jiného. Svévolně ani formou písemné dohody nelze s opatrovaným opatrovnictví ukončit ani opatrovníka změnit, to vše může nařídit pouze příslušný soud. Opatrovnictví zaniká a k ukončení funkce VO dochází smrtí opatrovance. (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019)

NOZ (2012) uvádí, že způsobilost stát se VO má obec, kde má opatrovanec bydliště, anebo právnická osoba zřízená touto obcí k plnění úkolů tohoto druhu. Žádná jiná obec způsobilost být veřejným opatrovníkem nemá, respektive ani mít nemůže. Nově je však výslovně stanoveno, že opatrovníkem nelze jmenovat provozovatele zařízení, kde opatrovanec pobývá nebo které mu poskytuje služby, nebo osobu závislou na takovém zařízení (§ 63 NOZ). Platná právní úprava zatím nepředpokládá, že by obec jmenovaná veřejným opatrovníkem delegovala veřejné opatrovnictví na jinou obec formou veřejnoprávní smlouvy, a institut Úřadu veřejného opatrovnictví nebo institut profesionálního opatrovníka v ČR nemáme.

V článku Evy Hrubé, z Úřadu vlády se ve Sborníku doslova uvádí. „*V současné době jsou opatrovníkem jmenovány obce I., II. i III. typu. To v praxi působí především u malých obcí řadu problémů, zejména z důvodu nedostatku kvalifikovaného aparátu,*

¹ Zakázku chápe Úlehla (2005) jako kontrakt, ve kterém jsou ujednány oblasti a cíle spolupráce pracovníka a klienta. Může mít písemnou nebo ústní podobu. Dojednávání o zakázce stojí na klientových objednávkách a na pracovníkově objasňování vlastních možností neboli jeho nabídkách. Dobrý vztah vyvstane z jasné zakázky, ne naopak. Formulace zakázky je podle Úlehly (2005) podmínkou otevření pomoci. Má být cestou, jak společně s klientem najít cíl práce. Dojednávání pracovník používá k tomu, aby klienta přizval k řešení v dialogu a spolu práci jako plnohodnotného a rovnocenného partnera. (Úlehla, 2005).

financi apod. V zákoně by měla být upravena možnost uzavírat veřejnoprávní smlouvy o přenosu výkonu opatrovnickví, která by umožnila a ujasnila využití tohoto mechanismu v praxi. Zároveň by měly být stanoveny podmínky, které musí zaměstnanec obce fakticky vykonávající agendu opatrovnickví splňovat, aby byla zajištěna profesionalita.“ (Hrubá, 2015, str. 46)

Funkci VO na obci může vykonávat starosta nebo osoba pověřená starostou k výkonu této funkce (zaměstnanec úřadu, nejčastěji sociální pracovník). Pokud VO vykonává osoba starostou pověřená, prokazuje se při právních jednáních pověřením k výkonu této funkce, vlastním občanským průkazem, listinou o jmenování opatrovníka a rozsudkem o omezení svéprávnosti opatrovaného. Listinu i rozsudek vystaví příslušný opatrovnický soud. V obou dokumentech musí být jasně uvedeno, v jakých právních jednáních je opatrovník povinen a oprávněn za opatrovaného jednat. Bylo by vhodné se při výkonu svého povolání prokazovat průkazem zaměstnance, na který ale VO nárok nemá, pouze je – li zároveň sociálním pracovníkem. VO proto velmi často používá ve své praxi vlastní občanský průkaz.

Starostou pověřený pracovník k výkonu funkce VO musí splňovat odborné předpoklady, prokázat splnění zvláštní odborné způsobilosti pro správní činnost, pro jejíž výkon je to předpokladem. (Česká republika. Vyhláška č. 173/2017 Sb.) Dále absolvuje školení dle Rámcových pravidel vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech. (Česká republika, 2020) Fyzický opatrovník takové povinnosti nemá. V současnosti neexistuje právní předpis, který by jasně vymezoval kvalifikační požadavky pro opatrovníky jako takové. Osoba, která má vykonávat opatrovnickví obecně, musí splňovat svéprávnost, bezúhonnost (NOZ), střední vzdělání s maturitou, být občanem ČR, mít osobní předpoklady, potřebné znalosti. (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019)

Opatrovník, tedy i VO, není zákonným zástupcem opatrovaného, v zákoně je to jasně odděleno. Je jeho zástupcem. Rozsudkem příslušného soudu je VO oprávněn za opatrovaného právně jednat v těch právních jednáních, ve kterých byl opatrovanec soudem omezen.

Podstatou právního jednání je projev vůle směřující ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností. Musí být zřejmé, že vůle opatrovance byla projevena, a že byla

projevena vážně a svobodně. (NOZ) VO opatrovance v právních jednáních zastupuje. Právní jednání musí splňovat určité náležitosti, a pokud je nesplňuje, označuje se za vadné. Vadou může být např. nicotnost, relativní neúčinnost, absolutní neplatnost, relativní neplatnost, částečná neplatnost. (NOZ)

Problematikou zastoupení se zabývá občanský zákoník v hlavě III. Dle NOZ ten, kdo je oprávněn právně jednat jménem jiného, je jeho zástupcem; ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému. Z jednání VO opatrovanci plyne právní následek, vzniká, zaniká právo či povinnost.

Občanský zákoník pracuje v hlavě III se všeobecnými ustanoveními, z kterých vyplývají jakési zásady zastupování. Principy, které zástupce zavazují k jejich plnění. Dle NOZ § 436, odst. 1 musí být každému zjevné, s kým právně jedná, a není-li zřejmé, že někdo jedná za jiného, platí, že jedná svým jménem. Jde o **princip zjevnosti**. NOZ zakazuje **kolizi zájmů**, když v § 437 praví, že zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, ledaže při smluvním zastoupení zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět. **Princip osobního jednání zástupce** cituje NOZ v § 438, když říká, že zástupce musí jednat osobně. Zástupce může i někoho pověřit, ale odpovídá za řádný výběr svého pověřeného zástupce, a musí to být předem se zastoupeným ujednáno. V případě VO je tomu tak, že se může nechat zastoupit kolegou, také pověřeným starostou obce, starostou nebo právníkem, například při jednání v trestním řízení. Nakonec NOZ v § 440 chrání zastoupeného **před překročením oprávnění ze strany zástupce**, když zmiňuje, že není-li právní jednání bez zbytečného odkladu schváleno, je osoba, která právně jednala za jiného, zavázána sama.

1. 2 Role VO

Dle Sociologické encyklopedie (Nešpor, 2017) je slovo role používáno pro očekávaný způsob chování vázaný na určitý sociální status. Naše sociální okolí očekává, že se někdo bude určitým způsobem chovat a že jeho chování bude odpovídat očekávanému chování přímo úměrnému jeho společenské pozici. (Nakonečný, 2009)

„Role opatrovníka by měla spočívat v zajištění a dohledu nad tím, zda je opatrovanci zabezpečena veškerá podpora, aby mohl žít co nejvíce samostatně, aby mohl uplatňovat svá občanská a osobní práva a měl dostatečné vztahové zázemí. V této roli

veřejný opatrovník především zprostředkovává potřebnou podporu a využívá poradenství sociálního pracovníka, podpory ze strany sociálních služeb apod.“ (Ministerstvo vnitra, 2016, str. 30)

Každý profesionál, včetně veřejného opatrovníka i sociálního pracovníka, by se při výkonu svého povolání měl pohybovat ve své formální roli. Je to role předem daná, kterou člověk projevuje prostřednictvím funkce, kterou vykonává, a kde jeho role definuje vztah nadřízenosti a podřízenosti. (Výrost, Slaměník, 2008) Formální role VO je vázáná výkonem jeho funkce státního úředníka a zástupce opatrovaného. Jakou roli má ale opatrovník zaujmout k opatrovanému z pohledu jeho očekávání? Formální nebo neformální? Opatrování, obzvláště ti s mentálně retardací, preferují neformální přístup. Neformální role se vyvíjejí spontánně v průběhu vzniku skupiny (vztahu), nejsou institucionálně dané. (Výrost, Slaměník, 2008) Raději se s opatrovníkem přátelí, tykají si s ním, povídají si, navštěvují se. Je pro ně přítelem. Najít rovnováhu někdy není snadné. Neformálnost pomáhá prolomit bariéry, přiblížit se opatrovanému a zjistit tak snadněji, jak žije. Na druhou stranu, u „problémových“ opatrovanců, je neformální role opatrovníkovi spíše na škodu. Opatrování považují VO za svého sluhu, který jim byl soudem přidělen, nespolupracují, dokonce ho slovně urážejí. Zde není neformální přístup žádoucí. Je třeba přistupovat ke každému opatrovanému individuálně.

Co se ale stane, když si sociální pracovníci, sociální služby, rodina neplní svoje role? Co když opatrovník má jiné představy o opatrovancově životě a opatrovanec očekává, že mu v tom opatrovník pomůže? Na tato dilemata naráží veřejný opatrovník ve své praxi poměrně často. Dochází potom ke křížení nebo konfliktu rolí, tlaku ze stran sociálních služeb, veřejnosti, zaměstnavatelů i opatrovanců. Většina z nich považuje opatrovníka automaticky za řešitele problému.

Veřejný opatrovník by ale neměl nahrazovat roli sociálního pracovníka. Ve své práci má spolupracovat se sociálními pracovníky v sociálních službách nebo sociálními pracovníky na obecních úřadech a přenechat jim řešení nepříznivé sociální situace svého opatrovance. (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019)

Základní role, které by měl VO dle MPSV (2016) naplňovat jsou v první řadě, ve shodě a po domluvě s opatrovancem právně jednat jen v oblastech, které mu jsou

vymezeny soudním rozhodnutím. Měl byt v dostatečné míře znát o opatrovanci relevantní informace pro tu oblast, kde jsou stanoveny jeho kompetence. Na druhém místě by měl hájit zájmy a práva opatrovance a zároveň by měl usilovat o změnu situace člověka, který žije nevyhovujícím způsobem. A to tak, že *„jeho úsilí by mělo spočívat v právním jednání podle vůle opatrovance směrem k rozšíření jeho možností a v podpoře dalších kroků u příslušných institucí a organizací. Rozsah těchto činností je opravdu široký, proto je vhodné se spojit se sociálními pracovníky, kteří tyto činnosti budou vykonávat v rámci výkonu sociální práce na doporučení a ve spolupráci s veřejným opatrovníkem.“* (MPSV, 2016, str. 2) Čtvrtou rolí VO je, že by měl neustále usilovat o to, aby opatření byla pro opatrovance co nejméně omezující.

Dle MPSV (2016) je sociální práce multioborovou disciplínou a přistupuje ke klientovi v kontextu jeho sociálního prostředí. Přesto je potřeba sociální práci a opatrovnictví odlišovat. Role opatrovníka by měla spočívat v zajištění a dohledu nad tím, zda je opatrovanci zabezpečena veškerá podpora, aby mohl žít co nejvíce samostatně, aby mohl uplatňovat svá občanská a osobní práva a měl dostatečné vztahové zázemí. V této roli veřejný opatrovník především zprostředkovává potřebnou podporu a využívá poradenství sociálního pracovníka, podpory ze strany sociálních služeb apod.

Jedná se o jasně oddělené role a kompetence sociálních pracovníků a veřejných opatrovníků.

1. 3 Povinnosti VO

Dle NOZ (2012) opatrovnictví sleduje ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv. Povinnosti opatrovníků jsou dány zákonem. Vyplývají jak z obecných ustanovení NOZ týkajících se zastoupení (§ 457-464), tak z části věnující se přímo opatrovnictví člověka (§ 465-471).

Občanský zákoník, § 466 odst.1) a 2) ukládá povinnost udržovat s opatrovancem vhodným způsobem a v potřebném rozsahu pravidelné spojení, projevovat o opatrovance skutečný zájem, jakož i dbát o jeho zdravotní stav a starat se o naplnění opatrovancových práv a chránit jeho zájmy a při rozhodnutích o opatrovancových záležitostech, vysvětlit opatrovanci srozumitelně povahu a následky jeho rozhodnutí.

Dle NOZ, § 467 odst.1) a 2) naplňuje opatrovník opatrovancova právní prohlášení a dbá jeho názorů, i když je opatrovaný projevil dříve, včetně přesvědčení nebo vyznání, soustavně k nim přihlíží a zařizuje opatrovancovy záležitosti v souladu s nimi. Není-li to možné, postupuje opatrovník podle zájmů opatrovance a dbá, aby způsob opatrovancova života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním opatrovancovým představám a přáním. Klíčem k plnění těchto povinností je přímá komunikace s opatrovancem, ale i jeho rodinou, službou, ...

Občanský zákoník také pověřuje v § 461 odst. 1) opatrovníka běžnou správou jmění zastoupeného. Nejedná-li se o běžnou záležitost, vyžaduje se k naložení se jměním zastoupeného schválení soudu nebo opatrovnické rady. Opatrovník se stává správcem jmění opatrovaného a je povinen spravovat jmění, řádně hospodařit, a vyhotovit soupis spravovaného jmění a doručit jej soudu, opatrovanci a opatrovnické radě v souladu s NOZ, § 485. Přestože je správcem opatrovancova jmění, nesmí v určitých případech, neschválil-li to soud, nakládat s majetkem opatrovance. V těchto případech se řídí § 483 odst.1) až 3) občanského zákoníku. Soud si před rozhodnutím vyžádá stanovisko opatrovnické rady a pokud ta mu nesdělí stanovisko v přiměřené lhůtě, potom soud rozhodne sám. (NOZ)

Je řada právních jednání, která opatrovník nesmí učinit bez souhlasu opatrovnické rady nebo soudu, nalezneme je v § 483 NOZ. Náleží k nim například vyslovení souhlasu se změnou osobního stavu opatrovance, zavázání opatrovance k plnění některému z členů opatrovnické rady nebo osoby tomuto členu blízké, uzavřít za opatrovance smlouvu zavazující ho k trvajícimu nebo opakovanému plnění na dobu delší než tři roky, odmítnout dědictví nebo jiné plnění z pozůstalosti, nebo zavázat opatrovance k bezúplatnému plnění jiné osobě a jiné. O souhlas pak žádá VO písemně, formou návrhu na schválení právního jednání. *“Zákonný zástupce nebo opatrovník není oprávněn za zastoupeného právně jednat v záležitostech týkajících se vzniku a zániku manželství, výkonu rodičovských povinností a práv, jakož i pořízení pro případ smrti nebo prohlášení o vydědění a jejich odvolání.”* (NOZ, § 458) *„Zástupce však není oprávněn udělit souhlas k zásahu do duševní nebo tělesné integrity člověka s trvalými následky.“* (NOZ, § 52) VO nemůže jednat v neprávních záležitostech opatrovance.

Nesmí zasahovat do toho, co si obleče, s kým se bude vídat, zakazovat mu kouřit nebo jít ven.

VO vede evidenci úkonů, které provedl, evidenci všeho důležitého v životě opatrovance, v tzv. průběhu výkonu, kterému je povinen přidělit číslo jednací a evidovat jej ve spisu opatrovance. VO nemá k dispozici žádný univerzální, zákonem daný, např. systém, program, aplikaci.

Metodická příručka MPSV pro veřejné opatrovníky z roku 2019 poskytuje VO výčet činností, které lze zařadit do oblasti působení VO, ale sama uvádí, že vzhledem k individualitám opatrovanců se nejedná o kompletní výčet činností. Připouští, že *„veřejný opatrovník při výkonu své funkce neřeší pouze právní věci, ale může se setkat a velmi často se setkává i s činnostmi, které jsou spíše sociální prací. Jak už bylo uvedeno v předcházejícím textu, veřejný opatrovník by se měl snažit o navázání vztahu se svým opatrovancem a budovat vzájemnou důvěru, díky které může být zastupování opatrovance efektivnější a kvalita života opatrovance vyšší, k tomu přispívá i vhodná komunikace a přístup ze strany veřejného opatrovníka.“* (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019, str. 41)

1. 4 Kompetence VO

Kromě kompetencí vyplývajících ex lege, týkajících se vzdělání úředníků a vyplývajících z pojetí institutu opatrovnictví jako formy zastoupení, uvádí Praktický rádce a průvodce úředníka (2019) na str. 35 výčet schopností, které se v praxi ukazují jako výhodné, aby veřejný opatrovník měl. Jedná se o osobnostní předpoklady a vlastnosti, které jsou pro výkon funkce veřejného opatrovníka důležité.

Lze sem zařadit například: empatii, autoritu (nastavení pravidel versus nadvláda), důvěru (vůči opatrovníkovi i opatrovanci), všestrannost, umění rychle se rozhodnout, umění nést zodpovědnost, zachování vlastní identity, umění oddělit pracovní život od osobního, psychickou vyrovnanost s fungujícím rodinným zázemím, umění jednat s nadhledem. Absence výše popsaného může ohrozit vztah s opatrovancem, kvalitu zastoupení opatrovance, ale také může dojít k ohrožení samotného veřejného opatrovníka, a to syndromem vyhoření. (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019)

Míra těchto vlastností je těžko změřitelná, a v tomto případě, je na tom veřejný opatrovník podobně jako sociální pracovník, jsou po něm požadovány „super schopnosti“.

„Podobně jako Marečková a Matiaško, i Juričková, Ivanová a Kliment, vnímají systém opatrovnictví nejen jako právní institut směřující primárně k ochraně člověka s postižením, ale i jako institut s mnohem širším vlivem na jeho svět, determinující jeho postoje k sobě samému, k blízkým lidem a přátelům, ke společnosti jako celku. S tímto názorem se ztotožňují i odborníci v zahraničí. Opatrovnictví nesouvisí pouze s otázkou rozhodování člověka a přístupem k osobám s duševní poruchou, ale také s organizací opatrovnictví jako služby.“ (Juričková, 2012, str. 37)

2 Sociální práce a sociální služby

Teoretická část uvádí několik definic a pojetí sociální práce (dále jen SP). Na pár řádcích nelze obsáhnout problematiku a věčnou diskusi o krizi sociální práce, o identitě, pojetí nebo ztrátě smyslu sociální práce v ČR. Na rozdíl od problematiky veřejného opatrovnictví je sociální práce, díky tomu, že je praktickou i vědní disciplínou, „neustále živoucím systémem“, jedním z nástrojů sociální politiky státu, který aktivně napomáhá uplatňovat cíle sociální politiky. Vymezení sociální práce podléhá trendům v odlišnostech pojetí sociální práce jednotlivci, organizacemi, aktéry sociální práce, hnutími. Je složité se v nich orientovat a porozumět. (Musil, 2010) Sociálních služeb (dále jen SS) se teoretická část bude týkat okrajově. Omezí se na definici sociální služby dle zákona a povinnosti, které plynou pracovníkům v SS z platné legislativy.

Definice sociální práce

Na rozdíl od veřejného opatrovnictví je sociální práce oborem s vlastní praxí ale zároveň vědeckou disciplínou. Vymezení sociální práce je stále předmětem řady debat, výzkumů a studií. O definice různého pojetí sociální práce není nouze.

Matoušek (2003) popisuje sociální práci jako společenskovední disciplínu i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů.

K dispozici máme také překlad globální definice sociálního pracovníka dle Mezinárodní federace sociálních pracovníků, schválenou valnou hromadou IFSW a valnou hromadou IASSW v červenci 2014, podle které sociální práce je profese založená na praxi a akademická disciplína, která podporuje sociální změny a rozvoj, sociální soudržnost a posílení a osvobození lidí. Principy sociální spravedlnosti, lidských práv, kolektivní odpovědnosti a respektu k rozmanitosti jsou pro sociální práci ústřední. Sociální práce, podložená teoriemi sociální práce, společenských věd, humanitních věd a domorodými znalostmi, zapojuje lidi a struktury do řešení životních výzev a zvyšování blahobytu. Výše uvedená definice může být rozšířena na národní a/nebo regionální úrovni. V duchu této definice mají být sociální pracovníci agenty změny ve společnosti.

Dle doporučeného postupu MPSV č. 1/2018 je pojem sociální práce zastřešujícím pojmem jak pro činnosti vykonávané obecními úřady v oblasti sociální ochrany (včetně např. výkonu sociálně právní ochrany dětí), tak pro činnosti vykonávané registrovanými sociálními službami či činnosti vykonávané sociálními pracovníky například nemocnic či věznic. Na praktické úrovni se tedy role sociálního pracovníka liší podle toho, kde svoji práci vykonává.

Výhodou oproti VO je existence zastřešující sdružení sociálních pracovníků. Profesní komora sociálních pracovníků (*1997), vznikla především pro podporu rozvoje sociální práce a jejích metod a zvyšování prestiže sociální práce jako etablovaného profesionálního oboru. Dalším je například Společnost sociálních pracovníků (*1990). Sociální pracovníci se sdružují i napříč národy, nesmíme opomenout také Mezinárodní federaci sociálních pracovníků.

„Sociální práce je odborná disciplína, jejíž formy a metody se neustále vyvíjejí tak, jak se vyvíjejí potřeby jednotlivců, rodin, skupin, komunit a společnosti. Vznikají nové typy sociálních služeb a sociálních činností, které vycházejí z nových teoretických poznatků. Sociální práce patří mezi náročné pomáhající disciplíny, k jejichž úspěšné realizaci patří umění sebereflexe a možnost supervize. Vzdělávání sociálních pracovníků je celoživotní proces získávání teoretických vědomostí a praktických dovedností.“
(MPSV, 2013, str. 8)

Definice sociální služby

„Sociální služby jsou poskytovány lidem společensky znevýhodněným, a to s cílem zlepšit kvalitu jejich života, případně je v maximální možné míře do společnosti začlenit, nebo společnost chránit před riziky, jejichž jsou tito lidé nositeli. Sociální služby proto zohledňují jak osobu uživatele, tak jeho rodinu, skupiny, do nichž patří, případně zájmy širšího společenství.“ (Matoušek a kol., 2007, str. 9) O tom, na kolik sociální služby mohou chránit zájmy širšího okolí, by se dalo diskutovat.

„Sociální služby pomáhají lidem žít běžným životem – umožňují jim pracovat, nakupovat, navštěvovat školy, navštěvovat místa víry, účastnit se aktivit volného času, starat se sám o sebe a o domácnost apod. Zaměřují se na zachování co nejvyšší kvality a důstojnosti jejich života. Sociální služby jsou poskytovány jednotlivcům, rodinám i skupinám obyvatel. Mezi nejpočetnější skupiny příjemců sociálních služeb patří

zejména senioři, lidé se zdravotním postižením, rodiny s dětmi, ale také lidé, kteří z různých důvodů žijí "na okraji" společnosti.““ (www.mpsv.cz [online]. [cit. 2022-3-2]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1>) Tato definice lépe vystihuje zaměření na osobu klienta a podstatu pomáhajícího ducha sociálních služeb.

Pro účely zákona č. 108/ 2006 Sb., o sociálních službách (dále jen ZSS) se sociální službou rozumí činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.

Sociálními službami jsou jedním ze subjektů, který pomáhá vykonávat sociální práci, jsou „nástrojem výkonu SP“.

Definice pracovníka v sociálních službách

Dle ZSS, § 116 pracovníkem v sociálních službách je ten, kdo vykonává:

a) přímou obslužnou péčí o osoby v ambulantních nebo pobytových zařízeních sociálních služeb spočívající v nácviu jednoduchých denních činností, pomoci při osobní hygieně a oblékání, manipulaci s přístroji, pomůckami, prádlem, udržování čistoty a osobní hygieny, podporu soběstačnosti, posilování životní aktivizace, vytváření základních sociálních a společenských kontaktů a uspokojování psychosociálních potřeb,

b) základní výchovnou nepedagogickou činnost spočívající v prohlubování a upevňování základních hygienických a společenských návyků, působení na vytváření a rozvíjení pracovních návyků, manuální zručnosti a pracovní aktivity, provádění volnočasových aktivit zaměřených na rozvíjení osobnosti, zájmů, znalostí a tvořivých schopností formou výtvarné, hudební a pohybové výchovy, zabezpečování zájmové a kulturní činnosti,

c) pečovatelskou činnost v domácnosti osoby spočívající ve vykonávání prací spojených s přímým stykem s osobami s fyzickými a psychickými obtížemi, komplexní péči o jejich domácnost, zajišťování sociální pomoci, provádění sociálních depistáží pod vedením sociálního pracovníka, poskytování pomoci při vytváření sociálních a společenských kontaktů a psychické aktivizaci, organizační

zabezpečování a komplexní koordinování pečovatelské činnosti a provádění osobní asistence,

d) pod dohledem sociálního pracovníka činnosti při základním sociálním poradenství, depistážní činnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, činnosti při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, činnosti při poskytování pomoci při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

2. 1 Legislativní ukotvení SP a SS

Sociální práce a sociální služby, v porovnání s legislativou veřejného opatrovnictví, vycházejí z vlastního zákona, který byl schválen Parlamentem České republiky 14. března 2006. Jedná se o zákon č. 108/ 2006 Sb., o sociálních službách.

Podle § 1, ZSS upravuje podmínky poskytování podpory a pomoci fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči v nepříznivé sociální situaci, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách.

Zákon obsahuje pravidla pro poskytování sociálních služeb, rozdělení sociálních služeb (§ 32) na sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence, formy poskytování sociálních služeb (§ 33), typy zařízení sociálních služeb (§ 34), základní činnosti při poskytování sociálních služeb (§ 35), příspěvek na péči (§ 7 až § 30), podmínky pro poskytování sociálních služeb (§ 78 až § 84), povinnosti poskytovatelů (§ 88), smlouva o poskytnutí sociální služby (§ 90 až § 94c), vymezení inspekce poskytování SS (§ 97 až § 99), financování sociálních služeb (§ 101 až § 105), včetně definice předpokladů k výkonu povolání sociálního pracovníka i pracovníků v sociálních službách (§ 109 až § 117) a pravidla pro udělování akreditace pro vzdělávací programy (§ 117).

K upřesnění obsahu právní normy obsažené v ZSS byla vydána prováděcí vyhláška, včetně 4 příloh. Jedná se o vyhlášku č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Pojednává o způsobech hodnocení schopnosti zvládat životní potřeby, stanovuje maximální výše úhrad za poskytování

sociálních služeb, kvalifikační kurzy pro pracovníky v SS, náležitosti průkazu zaměstnance obcí oprávněného k SP, rozsahy úkonů poskytovaných v rámci základních činností u jednotlivých druhů SS, tak i informace pro kraje o podmínkách pro zpracování střednědobého plánu rozvoje SS kraje. (Česká republika, 2006)

Sociální služby

Reforma sociálních služeb byla dokončena. Od roku 1989 již nejsou SS výhradně v rukou státu, najdeme zařízení krajská, městská, církevní, nezisková i soukromá. ZSS legislativně podpořil reformu sociálních služeb. Podstatou je standardizovat kvality sociálních služeb, dát jim jasný rámec a zaručit všem občanům stejnou kvalitu služeb. Poskytované sociální služby musí naplňovat potřebná kritéria při získávání licencí (registraci) pro výkon sociální služby, stát má také právo pravidelně kontrolovat dodržování povinností provozovatelů SS. Důraz je kladen na kvalitu poskytovaných služeb, kvalitu života a důstojnost klientů.

Konkrétní podmínky pro poskytování SS se řídí Standardy kvality sociálních služeb. Plné znění je uvedeno v příloze č. 2. vyhlášky č. 505/2006 Sb. Příloha obsahuje patnáct standardů kvality sociálních služeb. Poskytovatel sociální služby musí písemně definovat a zveřejnit poslání, cíle a zásady poskytované sociální služby a okruh osob, kterým je určena. SS by měly respektovat individualitu každého jednotlivého klienta, individuálně s ním plánovat, respektovat jeho konkrétní potřeby a vycházet z jeho aktuální situace. Klientovi by měla být poskytována odpovídající míra podpory, vedoucí k samostatnému a důstojnému životu. Každý poskytovatel služby uzavírá s uživatelem smlouvu, v níž jsou sjednány podmínky poskytování a jsou uvedena všechna práva a povinnosti obou zúčastněných stran. (ZSS, 2006)

Při poskytování sociálních služeb je velmi důležitá úroveň profesionality poskytovatele, proto standardy obsahují i organizační zajištění (postup pro pravidelné hodnocení zaměstnanců) a profesní rozvoj zaměstnanců SS. (ZSS, 2006)

Sociální práce

Z působnosti sociálních pracovníků v různých resortech vyplývá také potřeba orientovat se v odpovídajících zákonech, například v zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování v případě zdravotně

– sociálních pracovníků, výkon činností sociálního pracovníka na oddělení SPOD je upraven zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláškou č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí. „*Zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, je upravena působnost obecního úřadu II a III typu, tedy řešení nepříznivé sociální situace formou sociální práce u osob nacházejících se v hmotné nouzi nebo hmotnou nouzí ohrožených.*“ (MPSV, 2018, str. 11)

Janebová a Musil (2007) uvádějí, že pro sociální práci je typické, že většinou nemá stanovena žádná absolutní pravidla nebo kritéria, podle kterých by měli pomáhající postupovat. Formulace zákonů poskytují SP prostor pro situační rozhodování, a některé oblasti působení SP vůbec nejsou pokryty žádnou legislativou. Vodítkem jsou etický kodex a standardy kvality, spíše v obecné rovině, ve formě zásad.

Dle Matouška (2003) vyjadřuje etický kodex sociálních pracovníků ČR respekt ke klientům a jejich sebeurčení tím, že staví na hodnotách lidských práv, jedinečnosti člověka, potřebě seberealizace, vedení klienta k vlastní odpovědnosti, hledání možností, jak klienta zapojit do řešení problémů.

2. 2 Role SP a SS

„Jako by sociální pracovník na sebe oblékal více kusů oděvu, některé z nich jsou právě nahoře, a tudíž jsou i vidět, jiné vrstvy právě „spí“ nebo jsou překryty jinými vrstvami, nicméně tvoří podhoubí jeho profesionality, jsou její součástí, a to i když mohou být v daném okamžiku potlačeny.“ (Šimková, Sveřepa, 2014, [cit. 2022-03-22])

O roli sociálního pracovníka panují různorodé představy. Na rozdíl od VO je pojem sociální pracovník mezi lidmi více známý. Neznamená to ovšem, že je široké veřejnosti jasné, jakou roli sociální pracovníci sehrávají nebo by hrát měli, a napříč společnostmi panují různé mýty o postavení sociálního pracovníka. Jisté je, že sociální pracovník nikdy nepřestane balancovat mezi pomocí a kontrolou. (Janebová, Musil, 2007) *„Sociální pracovník má ve své náplni roli pracovníka, který klientům pomáhá a současně je má kontrolovat. Vztahy mezi těmito protichůdnými aspekty sociální práce vyžadují, aby si sociální pracovník vyjasnil etické důsledky kontrolní role a do jaké míry je tato role přijatelná z hlediska základních hodnot sociální práce.“*

(Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky. [online]. 1995 [cit. 2022–3-25], str. 3)

Musilův koncept pojetí sociální práce vychází přímo z kontextu české sociální práce a tato kapitola čerpá z jeho typologie pojetí sociální práce v ČR. Nepochopení obsahu sociální práce a různé představy o tom, k čemu je společnosti sociální práce užitečná, vedou také k nízké prestiži sociální pracovníků u české společnosti. S chápáním SP jako profese nepomáhají příliš ani česká média. (Janebová, 2014)

„Pokud veřejnost vnímá sociální práci především ve smyslu administrace sociálních dávek a distribuce sociálních služeb chudým a znevýhodněným, celkem logicky nepředpokládá u sociálních pracovníků nějaké specifické odborné kompetence. Administrace dávek je považována za rutinní byrokratickou činnost a k pomáhání chudým postačuje filantropická povaha. Profese, u níž se nepředpokládá osvojení specifických odborných kompetencí, jen těžko může očekávat uznání ze strany veřejnosti.“ (Janebová, 2014, str. 12)

Musil (2008) rozpoznává určité orientační body v pojetí sociální práce v ČR podle toho, jak se míjejí a střetávají představy o roli SP od různých aktérů. Odvodil z jejich očekávání typologii pro různá pojetí „sociální práce“ v praxi a popsal 4 základních typy pojetí role, zaměření a činností sociálního pracovníka.

Dle Musila (2008) existují očekávání, že SP bude úředníkem, který vyřídí žádosti a rozhodnutí, řídí se zákony a předpisy. Tento pohled, „**administrativní**“, často zakořeněný i v organizaci samotné, nejen ve společnosti, a potom je velmi těžké v rámci organizační jednotky vybočit z její „zajeté agendy“ a poskytnout žadateli něco „nad rámec“. Co do kompetentnosti těch úředníků, záleží zaměstnavateli zejména na tom, jak se úředník dokáže popasovat v osobním kontaktu s klienty „vyhovujícím“ způsobem.

„**Profesionální**“ pojetí SP předpokládá, že SP bude specialista, profesionál, tedy, že má odpovídající vzdělání v oboru sociální práce. Předpokládá se, že studiem nabytí schopnosti realizovat výkon SP samostatně, že umí propojovat pomáhající obory, intervenovat a vyhodnocovat, přiměřeně reagovat na konkrétní nesnadné situace klientů. (Musil, 2008)

Podle Musilova (Musil, 2008) „**filantropického**“ pojetí SP nemá být ani úředníkem ani specialistou. Má být především člověkem. Za základní nástroj SP je považován spontánní lidský vztah sociálního pracovníka a klienta. Neklade důraz ne na druh vzdělání, ale na míru projeveného altruismu, empatie. Nechává se vést svými vlastními prožitky a vlastním úsudkem. SP je zde nástrojem pomoci a lásky k člověku projevované skrz praxi.

V duchu principu solidarity, uvádí Musil (Musil, 2008) „**aktivistické**“ pojetí SP. Zde je žádoucí, aby SP vystupoval v roli přítele, partnera. SP má jednat na základě osobní zodpovědnosti, obhajovat zájmy diskriminovaných klientů. Předpokladem není vzdělání, ale umění vyjednávat, vnímat zneužívání moci, spolupracovat s koaličními partnery. Předpokládá jeho samostatnost.

Skrovné vymezení rolí sociálního pracovníka nalezneme, velmi obecně, více méně s odkazy na legislativu, v doporučeném postupu č. 1/2018, který vydalo MPSV dne 22.3.2018. Tento postup je obecným návodem k výkonu sociální práce v přenesené působnosti na pověřených úřadech, ORP a krajských úřadech. Obsahuje i výčet doporučených činností SP na jednotlivých úrovních jejich působení a jejich specifika. Další konkrétní oblasti jsou upraveny dalšími doporučenými postupy Ministerstva práce a sociálních věcí.

„Česká veřejnost a její volení představitelé od sociálních pracovníků neočekávají zprostředkování vzájemného přizpůsobení mezi znevýhodněnými a společností. Očekává od nich, že zkorigují poskytnutím zdrojů, praktickou pomocí nebo podporou učení nezpůsobilost znevýhodněných jedinců. Řečeno jazykem definice sociální instituce, mimo vědomí české společnosti nezůstal pouze problém nezvládaných interakcí, ale také mezinárodními tradicemi uznávaný způsob jeho řešení.“ (Musil, Libor, 2010 In: SMUTEK, Martin, Friedrich W. SEIBEL a Zuzana TRUHLÁŘOVÁ, 2010, str. 13)

2. 3 Povinnosti SP a SS

Společné sociálním pracovníkům i pracovníkům v sociálních službách je ctít hodnoty sociální práce a pracovat v souladu s Etickým kodexem sociálních pracovníků.

V České republice je vytvořen Minimální standard vzdělávání v sociální práci, který odpovídá mezinárodním normám. Na jeho dodržování dohlíží Asociace vzdělatelů v sociální práci (ASVSP) u svých členů, tedy vysokých a vyšších odborných škol. Standardy reflektují evropské normy a zajišťují vysokou odbornou přípravu sociálních pracovníků a kontinuální výchovu k ochraně lidských práv zranitelných skupin lidí, se kterými budou při své práci v kontaktu (metody sociální práce, praxe a supervize, etika sociální práce, právo aj). (MPSV, 2003)

Sociální pracovníci jsou vzděláváni jak v rámci svých zaměstnavatelských organizací formou vstupního proškolení, tak formou dalšího odborného vzdělávání pro výkon jejich práce. Pro pracovníky ve veřejné správě, tedy i pro sociální pracovníky, je v současné době koncipován Systém přípravy zaměstnanců pro veřejnou správu a ve veřejné správě (VO jsou na tom jako úředníci stejně). Další vzdělávání sociálních pracovníků se musí odvíjet od stanovených kvalifikačních požadavků a požadavků vyplývajících z činností vykonávaných v dané pracovní pozici dle informačního systému typových pozic (ISTP). (MPSV, 2003)

Dle výše zmíněných faktů se zdá, že sociální pracovníci mají jednu hlavní povinnost, celoživotně se vzdělávat a nikdy nepřestat.

Povinnosti sociálních pracovníků

ZSS, v § 109, uvádí, že sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace, zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb. Tento taxativní výčet činností sociálního pracovníka je velmi obecný. K popisu každé činnosti je třeba metodická příručka s popisem jednotlivých činností. Metodiky ZSS neposkytuje ani jako přílohy.

Dle Řezníčka (2000) mají problémy klientů a sdílené hodnoty obvykle spíše emocionální než racionální kořeny, mají si být sociální pracovníci vědomi jejich subjektivní povahy a relativnosti a kompenzovat tyto jejich stránky vědomou tolerancí

vůči kulturním odlišnostem a sebereflexí vlastních předsudků a preferencí. Sebereflexe by tedy měla být nedílnou součástí práce sociálních pracovníků.

„Na rozdíl od veřejného opatrovnictví, výkon sociální práce a činnosti sociálního pracovníka vycházejí přímo z platné legislativy, kdy například ve vyhlášce č. 332/2013 Sb., o vzoru Standardizované-ho záznamu sociálního pracovníka, jsou uvedeny přímo činnosti, které spadají do oblasti výkonu sociální práce.“ (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019, str. 43)

Standardizovaný záznam (SZ) je sedmistránkový dokument, do kterého zaznamenávají SP údaje o poskytované pomoci. SP má k dispozici elektronickou aplikaci OKnouze nebo OKslužby, v které SZ vyplňuje. Zaměstnanci obcí zařazení do obecních úřadů jako sociální pracovníci jsou, v souvislosti s výkonem činností sociální práce, povinni vést Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, který je součástí JIS (Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí). K dispozici jsou dostupné příručky i metodiky na vedení této evidence. (MPSV, 2018)

Povinnosti pracovníků v sociálních službách

Rozsahy úkonů poskytovaných v rámci základních činností u jednotlivých druhů sociálních služeb a maximální výše úhrad za poskytované služby stanovuje vyhláška č. 505/2006 Sb.

2. 4 Kompetence SP a SS

Dle Akademického slovníku cizích slov (Petráčková, 1995) je kompetence definována jako rozsah působnosti nebo činnosti, souhrn oprávnění a povinností svěřených právní normou určitému orgánu, příslušnost po odborné nebo věcné stránce, funkční nebo služební pravomoc. Kompetentním je nazýván ten, kdo je příslušný, povoláný, oprávněný, způsobilý. Dle Rundella (2007) je kompetence (competence) schopnost vykonat něco uspokojivě nebo efektivně. Tento nesprávný překlad anglického slova competence, původně oprávnění, se ale již v české jazyce i úředním jazyku vžil. Na dalším místě se uvádí i význam úředního oprávnění.

Hovoříme – li tedy o kompetencích SP, měli bychom brát v úvahu, jak oprávnění z pohledu zákona a odbornosti vykonávat tuto činnost, tak soubor potřebných

osobních vloh i nabytých schopnosti, dovedností, včetně osobních zkušeností s mezilidskými vztahy.

V psychologii se **schopnosti** obecně vymezují jako souhrn předpokladů jednotlivých duševních funkcí k určité činnosti (vyřešení problému, orientace v situaci a odpovídající reagování na její podmínky atd.). Schopnosti jsou tedy tím faktorem, který rozhoduje o úrovni výkonů jedince. Předpoklady pro úspěšné provádění konkrétních činností za běžných podmínek se označují jako **dovednosti**. Dovednosti získává člověk zafixováním určitých operací, učením a procvičováním. Dovednosti v oblasti poznatků se označují jako vědomosti. [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.infoz.cz>

Paragraf 110 ZSS považuje za předpoklad k výkonu povolání sociálního pracovníka jeho plnou svéprávnost, zdravotní bezúhonnost a odbornou způsobilost danou tímto zákonem. Odbornost spočívá v dosažení vyššího odborného vzdělání získaného absolvováním vzdělávacího programu akreditovaného podle zvláštního právního předpisu v oborech vzdělání zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost nebo v absolvování vysokoškolského vzdělání získaného studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku. Dále pak zákon dle § 111 ukládá zaměstnavatelům povinnost zabezpečit sociálnímu pracovníkovi další vzdělávání v rozsahu nejméně 24 hodin za kalendářní rok. Odbornost pracovníků v SS se řídí týmiž paragrafy ZSS. (ZSS, 2006)

Státem požadované kompetence bychom měli považovat za minimum, jsou pouze obecné, a nezmiňují se o osobnostních kvalitách budoucích sociálních pracovníků nebo pracovníků v sociálních službách. Ani MPSV neposkytuje žádný model kompetencí, který by upřesňoval konkrétní kompetence ve vztahu k různým pracovním pozicím, které sociální pracovníci vykonávají.

Nabízejí se nám etické kodexy, v kterých jsou dle Matouška (2012) v rámci sociální práce sdíleny společné hodnoty. Hodnotami jsou také zásadním způsobem

ovlivňovány metody používané v rámci sociální práce a jsou na nich založeny také principy práce s klientem.

Elichová (2019) ve svém článku píše, že někteří autoři o kompetencích dokonce jako o tzv. „měkkých dovednostech“. Zásadní význam měkkým dovednostem připisují i sociální pracovníci/pracovnice v praxi. Tyto dovednosti jsou ale velmi těžko měřitelné, ovšem u při jednáních o pracovních pozicích u zaměstnavatelů velmi vyhledávané.

Dle Čermákové (2015) a jejího článku o pasování sociálního pracovníka do postavy renesančního člověka je patrné, že požadavky na kompetence SP jsou snad nemožné obsáhnout v jedné osobě. *„Nakonec snad jen zkusím vše shrnout, jak všestranný sociální pracovník je, nebo by měl být – výrazná osobnost, odpovědná, s celou řadou vlastností dobrého člověka – slušností, poctivostí, vstřícností, empatií, zdatností, inteligencí, schopností umět naslouchat, trpělivostí, znalostí sebe sama, aj. – s odborným vzděláním, neustále si ho doplňujícím a rozšiřujícím, přijímáním nových dovedností, znalostí, vědomostí, uměním využít znalostí z jiných oborů, sebevzděláváním, uměním legitimace, mít na paměti hodnoty člověka, být osobně i profesně odpovědný, mít prosociální jednání, umět však i uvažovat nad svým vlastním životním stylem, morálními hodnotami, životními zkušenostmi, osobními potřebami a fungováním, být vnitřně motivovaný, mít víru v sebe sama.“* (Čermáková, 2015, str.2)

Elichová (2019) poznamenává, že právě pro výše uvedený výčet očekávání směrem k sociálnímu pracovníkovi/sociální pracovníci, lze s jistou nadsázkou konstatovat, že jejich naplnění je na hranici schopností „super kompetentního hrdiny“.

Dle Matouška (2021) si sociální pracovník, stejně jako ostatní pomáhající pracovníci v jiných profesích, musí osvojit tzv. „specifické postupy“, metody, techniky, přístupy a pravidla jejich uplatňování. To je podle něho klíčové k tomu, aby se dala tato práce nazývat profesí. Dále čerpá také z názorů pana Lishmana (1998) další dva klíčové okruhy schopností SP, a to je efektivita a autonomie. Tyto požadavky obsahují specifické postoje a hodnotové orientace pracovníků. Také uvádí, že role pracovníka je přímo závislá na typu organizace, v které se pracovník nachází a na její kultuře. Jinak pracuje SP, pro něhož je především „zákazníkem“ státní správa, jinak sociální pracovník v neziskové organizaci. Styl sociálního pracovníka, úředníka státní správy,

loajálního k organizaci, provozuje především tzv. „defenzivní praxi“. V kapitole o profesní způsobilosti se Matoušek (2021) zmiňuje o osvojování si tzv. přenositelných kompetencí, které jsou označovány jako schopnosti a dovednosti použitelné i mimo obor sociální práce. Matoušek uvádí, že v českém prostředí se soustavně zabýval problematickou kompetencí tým paní Havrdové (1999), kterou byly profesní kompetence definovány jako projev zvládnutí role, jejíž součástí jsou znalosti, schopnosti reflektovat kontext a aplikovat hodnoty profese. Tyto definované kompetence se blíží tomu, co označuje za způsobilosti (capabilities).

Havrdová (1999), na základě inspirace dokumentem Britské rady pro vzdělávání a trénink v sociální práci, uznává pro potřeby české sociální práce šest kompetencí sociálního pracovníka, a to: schopnost rozvíjet účinnou komunikaci, schopnost orientovat se a plánovat postup, schopnost podporovat a pomáhat k soběstačnosti, schopnost zasahovat a poskytovat služby, schopnost přispívat k práci organizace a schopnost odborně růst.

Jiří Kučera (2014) ve svém článku pro *Neziskovky.cz* píše, že pro některé typy činností je velmi těžké najít indikátory, které by bylo možné dostupným způsobem měřit. Přesto se aktuálně v sociální práci cílí stále více na měřitelný výsledek, což je také podle něho důvodem vzniku neziskových organizací, které hrají v sociální práci významnou roli. Navrhuje využít metodiku MSC – Most Significant Change, což je metoda, která dokáže vyjádřit nejvýznamnější změny, které organizace svou prací přináší, a je používána například pro hodnocení výsledků projektů v neziskové oblasti, zejména v sociálně zdravotních službách.

Dle Elichové (2019) často chybějící viditelný a jasně ohraničený výsledek u některých sociálních pracovníků a pracovníc vede k frustraci a ztrátě jistoty chápání poslání a identity sociální práce a zásadním způsobem ovlivňuje nalezení odpovědi na otázku, kdo je kompetentní sociální pracovník/pracovnice.

3 Shrnutí teoretické části

Veřejné opatrovnictví, sociální práce i sociální služby mají jedno společné. Naplňovat článek 1 Úmluvy. Pracují s lidmi s handicapem, z čehož vyplývá, že musí takové osoby podporovat, chránit a zajišťovat plné a rovné užívání všech lidských práv a základních svobod všemi osobami se zdravotním postižením a podporovat úctu k jejich přirozené důstojnosti. (Úmluva, článek 1)

Z pohledu legislativy má sociální práce zdánlivě vyšší míru opory, disponuje zákonem o sociálních službách, prováděcí vyhláškou a vyhláškou o vzoru standardizovaného záznamu. Veřejné opatrovnictví takové štěstí nemá, vychází ze zákoníku občanského. Z hlediska determinace povinností a kompetencí SP i VO jsou na tom oba zákony podobně, neposkytují dostatečné popisy činností a povinností obou, definice v obou zákonech jsou velmi obecné. Občanský zákoník ohledně postavení opatrovníka a vymezení jeho vztahu s opatrovancem, neposkytuje potřebné vymezení odpovědnosti za řádný výkon opatrovnictví a míry dohledu nad životem a jednáním opatrovance. Opatrovník je v současném právním řádu chápán čistě jako právní zástupce opatrovance, realizující za něj právní úkony. Prvek dohledové funkce opatrovníka nad osobou opatrovance a jeho chováním je opomíjen a nápomocná není ani dostupná judikatura. NOZ poskytuje na jedné straně velkou volnost při výkladu pojmů typu „opravdový zájem“, „pravidelné spojení“, do jaké míry má „dbát o jeho zdravotní stav“ atd., na druhou stranu je k diskusi, co si který kontrolní orgán nebo sám opatrovaný i opatrovník pod těmito pojmy představují.

Sociální práce vzhledem k její praktické i vědecké povaze má k dispozici řadu písemných podkladů, má za sebou řadu akademických debat, teoretických východisek, veřejné opatrovnictví má oproti SP k dispozici hrstku podkladů. Přítomnost sociální práce v mnoha různých resortech, a s tím spojená rozdílnost rolí sociálních pracovníků v různých pozicích, je neporovnatelná s prací veřejného opatrovníka.

Hovoříme – li o vzdělání, zákon SP jasně definuje požadavky na vzdělání. NOZ takové požadavky nevznáší, v zásadě je obecný a neklade zvláštní podmínky pro kompetence fyzických a veřejných opatrovníků.

Sociální práce, co se týká míry jejího využití téměř ve všech resortech, klade na sociální pracovníky nesmírné požadavky co do kompetentnosti a odbornosti. Její

metody práce se pohybují od případové práce, práce se skupinou, s dětmi a s rodinou až po práci komunitní. Vyskytuje se i v neziskovém sektoru, funguje i dobrovolnictví. Veřejné opatrovnictví je oborem konstantnějším. Pracuje s jednou cílovou skupinou osob. S osobami omezenými ve svéprávnosti. VO se setkává s různými životními situacemi opatrovanců, jeho práce je zodpovědná především za správu majetku opatrovaného a sledování ochrany zájmů zastoupeného. Má povinnost jednat tehdy, když opatrovaný právně jednat nemůže nebo tehdy, když jsou porušována práva opatrovaných. Je zodpovědný spíše za proces, nikoli za výsledek procesu. Hrozí mu tedy, že může být trestně odpovědný za nečinnost, nedbalost či trestné činy porušení povinnosti při správě cizího majetku v úmyslné i nedbalosti formě.

Jisté je, že práce veřejného opatrovníka i sociálního pracovníka vychází z reálného okamžiku kontaktu s klientem nebo opatrovaným, že rozhodování obou je situační a vyžaduje velkou míru schopnosti legitimace pracovních postupů.

„Lze shrnout, že podle občanského zákoníku jsou na veřejného opatrovníka kladeny nároky, kdy jeho činnost by neměla obnášet jen právní jednání, ale předpokládá i řadu dalších aktivit. Aby mohl veřejný opatrovník svou funkci vykonávat řádně, musí znát životní příběh opatrovance, jeho názory, vyznání, poměry, jeho aktuální potřeby. Pokud má veřejný opatrovník podle občanského zákoníku dbát například o to, aby způsob života opatrovance nebyl v rozporu s jeho schopnostmi, bez výše uvedených informací se neobejde.“ (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019, str. 44)

Proto by měl veřejný opatrovník velmi úzce spolupracovat s pracovníkem sociálním, a teprve tehdy by jejich práce dávala smysl.

EMPIRICKÁ ČÁST

4 Kvantitativní výzkum: Výzkumný dotazník

Praktická část této práce se skládá ze dvou částí. První částí je dotazník, jako nástroj kvantitativního výzkumu. V druhé části jsou 3 kazuistiky opatrovanců, jako nástroj výzkumu kvalitativního. Smíšená metoda by měla obohatit a pomoci lépe dosáhnout cíle výzkumu. „*Metaforicky tento princip vyjádřili Lincoln a Guba (1985) na příkladu rybářských sítí. Jestliže má rybář k dispozici několik sítí a v každé z nich je několik velkých děr, pak je lepší, když rybář poškozené sítě navzájem překryje a použije tak jednu síť, kterou získá lepší úlovek než použitím jednotlivých sítí odděleně.*“ (Hendl, 2005, str. 62)

4. 1 Cíl kvantitativního výzkumu

Hlavním cílem bakalářské práce je **zmapovat a objasnit**, jaké úkony provádějí veřejní opatrovníci ve své běžné praxi a **zhodnotit**, zda se jedná čistě o úkony spadající do kompetencí veřejných opatrovníků nebo zda mají nádech práce sociální, sociální služby či jiné. Také bychom měli z výzkumného dotazníku být schopni zjistit, jaké úkony nejčastěji hodnotí veřejní opatrovníci, jakou běžnou praxi, a které úkony vidí jako úkony provedené nad rámec práce veřejných opatrovníků, co je vede k tomu, že je dělají. Svůj výzkum necílím na určitou oblast, budu oslovovat veřejné opatrovníky ve všech krajích ČR.

Hlavní výzkumný cíl se dělí do dílčích výzkumných cílů (DVC):

Hlavní výzkumný cíl: **zmapovat a objasnit úkony**, které veřejní opatrovníci provádějí a **zhodnotit, zda spadají** čistě do povinností veřejného opatrovníka nebo zda, jak často a z jakých důvodů úkony **obsahují prvky** výkonu sociální práce, sociální služby nebo jiné.

DVC1: Zjistit, jaký typ respondentů odpovídal, rozdělit je, zjistit dobu praxe a počet opatrovaných.

První dílčí cíl si klade za úkol zjistit formou úvodních informativních otázek, jaký druh respondentů vyplňoval dotazníky. Zda se jednalo čistě o opatrovníky nebo o kumulované funkce s pracovníky zejména sociálními, jakou mají respondenti délku

opatrovnické praxe a kolik opatrovanců mají na starosti. Mohlo by to pomoci lépe vyhodnotit dotazníkové šetření a odvodit, zda existuje a u koho tendence považovat některé prováděné úkony spíše za úkony běžné či naopak.

DVC2: Zjistit, kolik mají respondenti opatrovanců a v jakých službách.

Druhým dílčím cílem je zjistit jaké množství opatrovanců se nachází v jakém druhu sociálních služeb či mimo dosah sociálních služeb. Při hodnocení výzkumu by mělo být lépe vidět, zda je nějaká spojitost mezi typem služby, kterou opatrovanci využívají a úkony, které jim veřejní opatrovníci poskytují.

DVC3: Zjistit, které úkony VO považují za běžné a časté, a jaké za úkony nad rámec povinností opatrovníka.

Výčtem úkonů, které budou opatrovníci hodnotit bych ráda zjistila, s jakými druhy úkonů se opatrovníci zabývají ve své běžné praxi, které úkony považují za úkony mimo rámec opatrovnictví případně za úkony, které by nikdy nedělali.

Tabulka č. 1: Transformace dílčích cílů do dotazníkových otázek

Dílčí výzkumný cíl	Nástroj výzkumu	Informanti	Dotazníkové otázky
DVC1: Zjistit, jaký typ respondentů odpovídal, rozdělit je, zjistit dobu praxe a počet opatrovaných.	Výzkumný dotazník	Veřejní opatrovníci všech krajů ČR	<p>1. Kolik opatrovanců má vaše obec?</p> <p>2. Kolik opatrovanců máte přidělených právě vy?</p> <p>3. Jak dlouho vykonáváte funkci VO?</p> <p>4. Vykonáváte funkci VO na plný úvazek?</p> <p>5. Jste zároveň sociální pracovník (SP)?</p> <p>6. Vyhovuje Vám kumulace funkce VO a SP?</p>
DVC2: Zjistit, kolik mají respondenti opatrovanců a v jakých službách	Výzkumný dotazník	Veřejní opatrovníci všech krajů ČR	<p>7. Kolik vašich opatrovanců žije v zařízení sociálních služeb typu DOZP nebo DZR?</p> <p>8. Kolik vašich opatrovanců žije v sociálním zařízení typu CHB nebo podporované bydlení?</p> <p>9. Kolik vašich opatrovanců žije samostatně v bytě, domku, podnájmu (bez nasmlouvané sociální služby)?</p> <p>10. Kolik vašich opatrovanců žije s někým ze své rodiny (rodiče, prarodiče, tety, sourozenci, manžel/ka, přítel/kyně)?</p> <p>11. Kolik vašich opatrovanců žije bez přístřeší (bezdomovci, lidé na noclehárně, ubytovně)?</p>
DVC3: Zjistit, které úkony považují VO za běžné a časté, a jaké za úkony nad rámec povinností opatrovníka.	Výzkumný dotazník	Veřejní opatrovníci všech krajů ČR	<p>12. Jsou podle Vás následující úkony běžnou praxí veřejného opatrovníka (VO)? (uved'te také frekvenci úkonů obecně)</p> <p>13. Prováděl jste někdy jako VO následující úkony?</p> <p>14. Uved'te obecně důvody, které Vás vedou k tomu, že vykonáte „sociální službu nebo sociální práci“?</p> <p>15. Pokud „problémový“ opatrovanec odmítá sociální službu, což bývá časté, snažíte se opatrovance přeorientovat na službu i za tu cenu, že tam s ním ze začátku docházíte osobně?</p> <p>16. Uved'te všechny oblasti, do kterých podle vás, spadají úkony, které provádíte jako veřejný opatrovník, podle toho, jako to cítíte Vy?</p>

4. 2 Výzkumná strategie a metody a techniky sběru informací

Dle Reichla (2009) kvantitativní přístup předpokládá, že fenomény sociálního světa, které jsou předmětem zkoumání, jsou svým způsobem měřitelné, uspořádatelé nebo alespoň minimálně tříditelné. Tyto informace se dále analyzují statistickými metodami. Cílem je ověřit platnost představ o výskytu nějakých charakteristik zkoumaných fenoménů, případně o vzájemných vztazích těchto charakteristik nebo o jejich vztazích k dalším objektům a jejich vlastnostem.

Výběr metody se má řídit výzkumným problémem a samozřejmě souvisí s možnostmi výzkumníka. Mezi metody kvantitativní zahrnujeme experiment, oficiální statistiky, strukturované pozorování, statistické šetření atd. (Hendl, 2005) Vzhledem k povaze hlavního výzkumného cíle, byla jako hlavní metoda zvolena metoda kvantitativní, metoda výzkumného, dotazníkového šetření. Vedlejší metodou je metoda kvalitativní, která usiluje o porozumění danému sociálnímu problému. Kombinací těchto dvou metod vznikla metoda smíšeného výzkumu. (Hendl, 2005)

4. 3 Výběr a popis výzkumného vzorku, rizika

Výběr výzkumného vzorku a vhodných informantů je pro výzkum velmi důležitá věc. Jedno z rizik je při kvantitativním výzkumu spojeno s počtem sesbíraných odpovědí. Aby vzorek nebyl příliš malý. Cílem bylo dostat v ideálním případě 100 odpovědí. Podařilo se shromáždit 80 odpovědí, což je velmi slušný vzorek.

Dalším rizikem mohl být úzký vzorek informantů, proto byla snaha vědomě jej nezužovat. Obeslán byl co největší počet měst a osloven co největší počet na sobě nezávislých skupin osob. Cíleně byly hledány obce, které mají velký počet opatrovanců i obce, které mají velmi malý počet opatrovanců. Bakalářská práce se zabývá výkonem VO v praxi. Zaměřuje se tedy na veřejné opatrovnictví obecně, bez rozdílu regionu. Cíleně byly hledány obce, které mají jak velký počet opatrovanců, tak i obce, které mají velmi malý počet opatrovanců tak, aby počet obeslaných informantů byl v počátečním kroku vyrovnaný. Obesláno emailem s přímým odkazem na dotazník bylo 200 informantů. Záměrem bylo oslovit VO z řad městských úřadů velkých měst České republiky, neboť tam se nabízí možnost kumulace se sociální prací. Mezi obeslanými respondenty byly také malé obce s menším počtem opatrovanců, které nemají sociální odbor, aby výsledky nebyly utvářeny pouze

velkými sociálními odbory městských úřadů. Využito bylo také kontaktů z opatrovnických školení, školení na ZOZ v Benešově. O pomoc byla požádala také Facebooková skupina Veřejného opatrovnictví, již je bakalantka členem. Tato skupina má 336 členů z celé republiky. Pokud by byl vzorek vytvořen špatně nebo definován nepřesně, byly by výsledky výzkumu ovlivněny názory úzce definované skupiny informantů a nebyly by celkově objektivní.

Posledním rizikem by mohl být časový interval, po který se odpovědi sbírají a zejména doba potřebná k vyplnění dotazníku. Za delší dobu lze nashromáždit větší množství odpovědí. Tento dotazník měl však časově omezenou dobu sběru dat, a to 16 dní. Řada respondentů na to brala ohled, a proto se snažila vyplnit dotazník v co nejkratší době, většinou týž den, kdy jim přišel odkaz, nebo byli na Facebooku (3x) opětovně požádáni o pomoc. Dotazník zabral dle statistik v průměru 10-30 minut, zkušenosti VO ho měli hotov do 10 minut.

4. 4 Realizace a průběh výzkumného šetření

Dotazník byl k dispozici na portálu <https://my.surveo.com>. Výzkum byl zveřejněn 22.2.2022 v odpoledních hodinách, nejprve na Facebooku, ve skupině Veřejné opatrovnictví. Probíhal pro respondenty anonymně. VO věděli, kdo je žádá o spolupráci. Jméno autora výzkumu bylo veřejné, odeslané ze soukromého profilu na Facebooku. Informanti nevyplňovali ani region ani město. Ve výzkumu jsou označeni znakem (#pořadové číslo informanta). Na Facebook byl umístěn příspěvek s žádostí o pomoc s vyplněním dotazníku doplněným o přímý odkaz na dotazník. Druhý den, ze služebního emailu, aby žádost působila seriózně, výběrem z veřejně přístupných seznamů obcí umístěných na stránkách <https://www.mvcr.cz>, bylo odesláno cca 200 žádostí na emaily sociálních odborů velkých měst i malých obcí ve všech krajích ČR. Všichni informanti byli slušně požádáni o vyplnění dotazníku. Bylo poskytnuto i vysvětlení záměrů autora výzkumu. Všechny emaily obsahovaly link přesměrovaný přímo na dotazník. O zaslání dotazníku poštou se neuvažovalo. V současné době je velmi pohodlné, jak pro informanty, tak pro autora výzkumu, že je možné využít elektronická média, a sbírat a třídit odpovědi automaticky. Papírovou formu dotazníku by nikdo v současné době zřejmě ochotně nevyplňoval. Portál <https://survio.com> umožňuje dělat tabulky a pdf výstupy jednotlivých odpovědí, čísluje informanty automaticky dle pořadí, v kterém se přihlásí k vyplňování dotazníku. Dobré také je, že

lze sledovat, jak dlouho trvalo vyplnění dotazníku. Díky excelovým tabulkám a pdf výstupům je možné třídit nejen úkony, ale i informanty dle délky jejich praxe, dle kumulace funkcí, podle počtu opatrovanců. Dotazník sbíral odpovědi 16 dní. Výzkum byl ukončen 9.3.2022. Došlo celkem 80 odpovědí. Cíle sběru bylo dosaženo na 75 %.

4. 5 Reflexe etických rizik výzkumu

Dopustit se etických rizik ve výzkumu tohoto druhu je jednoduché. Proto byl zvolen vzorek širší, celorepublikový, náhodný, obohacený o oslovení skupiny veřejných opatrovníků na Facebooku. Vzhledem k předešlým osobním vazbám by mohla vzniknout obava, že odpovědi mohou být nějak osobně hodnoceny. Problém vyřešila anonymita dotazníkového šetření. Informanti jsou označováni číslem. Nelze identifikovat informanta, ani příslušnosti k určitému kraji, místu výkonu VO, není vidět IP adresa, z které bylo odesláno. Na Facebook byl umístěn odkaz a prosba o vyplnění. Na informanty nebyl vytvářen žádný nátlak. Přátelé ze školení vyplnili s ochotou, vzhledem k dobrým vztahům. Informanti oslovení prostřednictvím emailů, byli VO, jejichž kontaktní údaje jsou veřejně dostupné na stránkách jejich měst nebo ministerstva vnitra. Skupinu VO, se kterou se bakalantka potkala osobně na školení, přímo na školení, předem veřejně požádala o souhlas s poskytnutím emailových adres, na konci školení. Kdo nechtěl, ten email začernil. Zda a kolik informantů z této skupiny dotazník nakonec odeslalo se zjistit nedá. Odpovídal zcela svobodně ten, kdo si našel čas, chtěl pomoci, nebo ho dotazníkové šetření zajímalo. S cílem výzkumu bakalářské práce byli všichni informanti seznámeni krátkým textem, věděli tedy, za jakým účelem dotazník vyplňují. Výsledky výzkumu budou zveřejněny na portálu Facebookové skupiny Veřejné opatrovnictví.

5 Interpretace výsledků výzkumného šetření

Tato kapitola je zaměřena na zpracování výstupů výzkumného šetření, realizovaného kvantitativní dotazníkovou metodou. Odpovíдалo celkem 80 informantů, označených #3-#82. #1 a 2 jsou autorem práce vyplněné zkušební vzorky, které byly z výzkumu vyřazeny. Nejprve autorka interpretuje jednotlivé dílčí cíle prostřednictvím analýzy odpovědí na jednotlivé otázky.

5. 1 DVC1: Zjistit, jaký typ respondentů odpovídal, rozdělit je, zjistit dobu praxe a počet opatrovaných.

Prvních 6 úvodních otázek se věnuje dílčímu cíli č. 1, který by měl napomoci zjistit, kdo odpovídal, zda měl VO plný úvazek nebo měl funkci kumulovanou, kolik opatrovanců měl na starosti právě VO ve vztahu k celkovému počtu opatrovanců obce.

Otázka č. 1 Kolik opatrovanců má vaše obec?

Z celkového počtu 80 respondentů, zaujímají polovinu obce, které mají od 1-30 opatrovanců. 19 % jsou obce s 31-50 opatrovanci, 10 % obcí má mezi 51-80 opatrovanými, 10 % jsou obce s 81-110 opatrovanci a 11 % obce mezi 111-150 opatrovanými.

Tabulka č. 2: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 1

Kód	Celkový počet opatrovanců obce	Absolutní četnosti	Relativní četnost	Kumulativní četnost
1	1-10	17	21 %	21 %
2	11-20	16	20 %	41 %
3	21-30	7	9 %	50 %
4	31-40	8	10 %	60 %
5	41-50	7	9 %	69 %
6	51-60	4	5 %	74 %
7	61-70	1	1 %	75 %
8	71-80	3	4 %	79 %
9	81-90	6	8 %	86 %
10	91-100	1	1 %	88 %
11	101-110	1	1 %	89 %
12	111-120	5	6 %	95 %
13	130	3	4 %	99 %
14	150	1	1 %	100 %
Celkem respondentů		80		

Otázka č. 2 Kolik opatrovanců máte přidělených právě vy?

Škála počtu opatrovávaných se pohybuje v dotaznících od 1 až po 51 opatrovávaných na jednu osobu VO. Celkem 41 opatrovníků má na starosti od 1 do 16 opatrovanců, což je cca 51 % z celkového počtu všech respondentů.

Polovina obcí tedy respektuje doporučení metodiků VO. 25 opatrovníků se stará o dvojnásobek opatrovaných, tedy o počty mezi 17-34 opatrovanými. Zbytek

respondentů (14#) má mezi 35-51 opatrovanými. Je vidět, že není zcela respektován počet opatrovanců doporučených metodiky veřejného opatrovnictví.

Doporučený počet je max. 16 opatrovanců na 1 opatrovníka. Opatrovník vykonávající VO 51opatrovancům, jich má 50 umístěných v zařízení typu DOZP nebo DZR, což jej zachraňuje před přepracováním, ale i tak je to dle metodiky VO mnoho. Navíc právě tento informant #70 uvádí, že má i jinou agendu, vykonává činnost VO spolu s bytovou agendou a žádostmi o byty v pečovatelské službě.

Tabulka č. 3: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 2

Kód	Počet obstarávaných opatrovanců	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
1	1-16	41	51 %	51 %
2	17-34	25	31 %	83 %
3	35-51	14	18 %	100 %
Celkem respondentů		80		

Otázka č. 3 Jak dlouho vykonáváte funkci VO?

Škála počtu let praxe ve funkci VO se pohybuje od několika měsíců, nejčastěji 0,5 roku, až po 25 let praxe.

Medián, tedy hodnota, jež dělí řadu vzestupně seřazených výsledků na dvě stejně početné poloviny, nám říká, že polovina respondentů má praxi VO zhruba mezi 3-4 lety, což potvrzuje také absolutní četnost let praxe 3-5 let.

31 osob z 80 respondentů má tedy praxi delší než 3 roky a kratší než 5 let. 28 % informantů nemá praxi VO delší než 2 roky, nejčastěji 1-2 roky. 39 % respondentů má praxi 3-5 let, a 33 % informantů je zkušenějších, vykonávají funkci VO mezi 6-25 lety. Vzorek informantů je bohatý, obsahuje jak informanty s nízkým počtem let praxe, tak s přiměřeným počtem let praxe na to, aby znali dobře práci VO, až po letité VO pracovníky, kteří pravděpodobně jsou původně SP. Procentně to vypadá takto: 28 % (praxe do 2 let) x 39 % (praxe 3-5 let) x 33 % (praxe 6-25 let).

Tabulka č. 4: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 3

Kód	Počet let praxe	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost	Medián
1	6 měsíců	6	8 %	8 %	3,5
2	1-2 roky	16	20 %	28 %	
3	3-5 let	31	39 %	66 %	
4	6-9 let	9	11 %	78 %	
5	10-11 let	12	15 %	93 %	
6	13-14 let	2	3 %	95 %	
7	20-25 let	4	5 %	100 %	
Celkem respondentů		80	100 %		

Otázka č. 4 Vykonáváte funkci veřejného opatrovníka (VO) na plný úvazek, tedy 40 hodin týdně?

Z celkového počtu 80 respondentů je dle dotazníku 22 respondentů pouze veřejným opatrovníkem, což je 27,5 % respondentů (po opravě na 21 je to tedy 26,3 % z 80 respondentů). Plnohodnotnými opatrovníky bez jakékoliv jiné kumulace je tedy zhruba ¼.

Tabulka č. 5: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 4 po korekci

Kód	Plný úvazek VO	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
1	Ano	21	26,3 %	26 %
2	Ne	59	73,8 %	100 %
Celkem respondentů		80	100 %	

Počet VO bylo nutno autem výzkumu lehce korigovat. Důvodem ke korekci bylo, že respondent #70 mylně odpověděl, že je čistě VO na plný úvazek, ale v otázce č. 5 poznamenal, že zároveň dělá bytovou agendu, žádosti o byty a DPS atd., z čehož vyplývá, že náleží do skupiny VO s kumulací s jinými agendami. Proto došlo k přepočtu VO na čistý úvazek.

VO vykonává ve skutečnosti pouze 21 respondentů. Domnívám se ale, že #70 odpovídal podle svých úvah dobře, neboť má zřejmě s obcí uzavřenou pracovní

smlouvu na opatrovnickou činnost a jeho pracovní smlouva se asi o jiných agendách nezmiňuje.

Z 21 odpovědí je u 7 obcí patrné, že mají na obci vytvořeno 1 pracovní místo čistě pro opatrovníka bez jakékoliv kumulace. Jedná se většinou o obce od 8 do 51 opatrovanců, kde spravuje záležitosti všech opatrovanců obce 1 osoba. Zbytek odpovědí, 58 informantů (72,5 % ze 100 % respondentů), po opravě 59 informantů, pracuje ještě na jiný úvazek, buď VO a SP nebo VO a jiná funkce.

Otázka č. 5 Jste zároveň sociální pracovník (SP)?

Z celkového počtu 80 respondentů odpovědělo 21, že je VO na plný úvazek. Ze zbývajících počtu, 59 informantů, je 38 opatrovníků (po zohlednění korekcí odpovědí viz. tabulka č. 6) zároveň VO a SP. Za pracovníky VO a SP považují následující informanty:

#4,5,6,8,9,16,18,19,24,25,29,30,34,36,38,40,41,42,43,44,46,47,49,51,55,56,57,62,63, 66,67,69,71,74,76,78,79 a #82.

Zbývajících 21 informantů má VO kumulovanou s jinou funkcí, nejčastěji s dalšími agendami jako jsou sociální pohřby, parkovací průkazy, zvláštní příjemci důchodu, účetnictví úřadu, mzdové účetnictví, sociální byty, dotace, přestupkové komise, rozvoz obědů, pronájem nebytových prostor města, matrika, evidence obyvatel, správa hřbitova, JPO, sbor dobrovolných hasičů, Czech Point, dům s pečovatelskou službou atd.

Tabulka č. 6: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 5

Jste zároveň sociální pracovník?	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
VO a SP	38	57,6 %	58 %
VO a ostatní agendy	21	42,4 %	100 %
Celkem informantů s kumulací	59		

Tabulka č. 7: Korekce odpovědí informantů na otázku č. 5 a přesun do jiné kategorie:

	Otázka č. 4	Otázka č.5	Otázka č.6	Zařazen do:
#7	Uvedl kumulaci s jinou funkcí	Otázku nevyplnil	Odpověděl, že obec nemá SP a k SP se nevyjádřil	VO a jiná funkce
#24	Uvedl kumulaci s jinou funkcí	Uvedl OSPOD a sociální pohřby	Nevyplnil	VO a SP
#25	Uvedl kumulaci s jinou funkcí	Uvedl sociální práce, ZPD, vedoucí, projekt	Ano, mohu poskytnout opatrovanci i služby SP	VO a SP
#41	Uvedl kumulaci s jinou funkcí	Uvedl vedoucí odboru, OSPOD, sociální práce	VO je jeho minimální náplní	VO a SP
#67	Uvedl kumulaci s jinou funkcí	Otázku nevyplnil	Ne, nevyhovuje mi to	VO a SP
#70	Ano, jsem pouze VO	Uvedl bytová agenda, žádosti o byty a DPS	Otázku nevyplnil	VO a jiná funkce

Otázka č. 6 Vyhovuje Vám kumulace funkce VO a SP?

Tuto otázku měli vyplňovat pouze ti respondenti, kteří jsou zároveň VO a SP. Týkala se tedy pouze 38 respondentů. Odpovědělo na ni ale celkem 59 respondentů. Fakt, že na ni odpovědělo více respondentů může naznačovat, že odpovídali téměř všichni, kteří označili v otázce č. 5 jakýkoliv druh kumulace, tedy VO a SP a VO a jiné.

51,9 procentu respondentů vyhovuje fakt, že mají VO spojené s SP, neboť mohou poskytnout opatrovanci zároveň SP.

30,8 % odpovědělo, že jim to vyhovuje kvůli tomu, že SP je zařazena do vyšší platové třídy (10 nebo 11 platová třída). Kdyby měli v pracovní smlouvě čistě opatrovnický úvazek, byli by zařazení o jednu či dvě platové třídy níže.

Tabulka č. 8: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 6

Vyhovuje Vám kumulace VO a SP?	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
ano, mohu poskytnout opatrovanci i služby SP, šetří mi to čas	27	51,9 %	51,9 %
ano, pokud bych byl pouze opatrovníkem, měl bych nižší platovou třídu	16	30,8 %	82,7 %
ne, nevyhovuje mi to	8	15,4 %	98,1 %
uved'te jiný důvod	8	15,4 %	100 %
Celkem	59		

Shrnutí DVC1:

Cílem DVC1 bylo zjistit, jaký (1.) typ respondentů odpovídal, rozdělit je na čisté opatrovníky a opatrovníky s kumulacemi a zjistit jaký mají (2.) počet opatrovaných a (3.) zjistit dobu praxe.

1. Vzorek respondentů (#2-#80) se skládal z: 21 VO (26,25 % respondentů), 38 VO a SP (47,5 %) a 21 VO s kumulovanou jinou funkcí než SP (26,25 %). Převažovali tedy respondenti s kumulovanými funkcemi. Více jak polovina respondentů s kumulacemi odpověděla (51,9 %), že jim kumulace vyhovuje proto, že mohou zároveň vykonat sociální práci a zároveň 30,8 % z nich odpovědělo, že kumulace jim vyhovuje z finančních důvodů, kvůli vyšší platové třídě sociálního pracovníka.

2. Polovina obcí tedy respektuje doporučení metodiků (51 %), VO u nich spravuje záležitosti 1-16 opatrovaným. 25 opatrovníků se stará o dvojnásobek opatrovaných, tedy o počty mezi 17-34 opatrovanými. Zbytek respondentů (14#) má mezi 35-51 opatrovanými.

3. 28 % respondentů měla praxi od 0,5 roku do 2 let, 39 % mělo praxi mezi 3-5 lety, 11 % mělo praxi 6-9 let a kolem 15 % praxi kolem 10 let.

Spokojenost s finančním ohodnocením VO autorka práce komentuje následovně: Do roku 2022 připadala pro VO v úvahu pouze 9 platová třída. 1. ledna 2022 nabylo účinnosti Nařízení vlády, č. 391/2021Sb, ze dne 11. října 2021, kde je v části I, Změna nařízení vlády o katalogu ve veřejných službách a správě, v bodu 5 uvedeno, že se

v dílu 2.10.povolání 2.10.01 v 10. platové třídě doplňuje bod 17, který hovoří o tom, že VO, vykonávající složité případy právních jednání a zastupování opatrovance nebo řešení zásadních věcí vlastnictví opatrovance, dluhů, exekucí, úvěrů, bude zařazen do platové třídy č. 10. Dorovnávání platů VO do výše 10. či 11. platové třídy, kterou pobírají SP, osobním ohodnocením, se u samosprávy úřadů zřejmě nesetkává s příliš velkým nadšením. Výkon VO dnes není považován za výkon sociální práce, i když často VO vykonává činnosti náročnější než sociální pracovník a zejména je nutné brát v potaz to, že VO je hmotněprávní zodpovědný za prostředky opatrovanců, které mu jsou v rámci výkonu VO svěřeny. Koná majetkoprávní úkony. Kumulace funkcí se sociálním pracovníkem byla několikrát vypořádávána v rámci připomínkových řízení a stále existuje snaha zakázat kumulaci SP a VO zákonem.

5. 2 DVC2: Zjistit, kolik mají respondenti opatrovanců a v jakých službách.

Dalších 5 otázek (č. 7-11) je věnováno druhému dílčímu cíli, který se zaměřuje na zmapování rozložení opatrovanců do jednotlivých druhů služeb. Jednalo se o otázky č. 7 až 11.

Po sečtení celkového počtu opatrovanců zařazených celkem do 5 skupin výzkum ukazuje, že polovina opatrovanců je umístěna ve službách typu DOZP, DZR, případně v domu s pečovatelskou službou. Je to něco kolem 777 opatrovanců. Přes 300 opatrovanců žije samostatně v domku, bytě či podnájmu bez nasmlouvaných sociálních služeb a značná část, zhruba 248 opatrovaných je umístěna v sociální službě typu chráněné bydlení. Menšina, 79 osob žije ve společné domácnosti s někým ze své rodiny či partnerem a 89 opatrovanců žije bez přístřeší, na noclehárně, ubytovně, či je bez domova.

Shrnutí DVC2: Každý veřejný opatrovník, pokud mu sdělíte, v jaké službě se Váš opatrovaný nalézá, si umí okamžitě udělat hrubý obraz o tom, jaké úkony pro danou skupinu opatrovaných provádíte. Proto bakalantka požadovala tyto údaje, ke kterým sama při vyhodnocování přihlížela. Do hlubších statistik, které by přinesly zcela jistě zajímavé výstupy a ukázaly zajímavé vztahy mezi jednotlivými proměnnými, se již nepouštěla z důvodu rozsáhlosti práce.

5. 3 DVC3: Zjistit, které úkony považují VO za běžné a časté, a jaké za úkony nad rámec povinností opatrovníka.

Poslední, třetí část výzkumu, celkem 5 otázek, ovšem velmi podrobných, se věnuje zmapování výčtu úkonů vykonávaných veřejnými opatrovníky. Informanti měli za úkol označovat běžnost či neběžnost a frekvenci jimi prováděných úkonů ve své praxi. Poslední otázka byla zaměřena na objasnění typologie úkonů vykonávaných veřejnými opatrovníky, ovšem z pohledu samotných veřejných opatrovníků. Byli požádáni o seřazení výkonů VO zařazených do různých oblastí, např. ekonomická, správní. Cílem bylo zjistit, jak si nejčastěji samotní opatrovníci připadají, jak se hodnotí. Jako úředník, či ekonom, právník? Z odpovědí by mohlo být možné vyčíst, jaké činnosti jim zabírají nevíce času nebo co považují za meritum praxe opatrovnícké práce. Na otázky odpovídalo všech 80 informantů.

Otázka č. 12 Jsou podle Vás následující úkony běžnou praxí veřejného opatrovníka (VO)? (uved'te také frekvenci úkonů obecně)

Za bezesporu nejběžnější a častý úkon označilo 73 informantů podávání ročních zpráv o jmění opatrovance soudu. 71 informantů uvedlo vyřizování (žádosti) sociálních dávek, důchodů a ZTP. 70 informantů uvedlo jako běžnou a častou činnost jednání s úřady (ČSSZ, pojišťovny, soudy, notář,), stejně jako 70 uvedlo jako stejně běžné vyplácení osobní hotovosti opatrovancům a vedení evidence vyplácení hotovosti opatrovanci (peněžní deník, podpisový arch). Jako 4. nejběžnější činnost VO byla označena realizace plateb z účtů opatrovanců, odpovědělo celkem 69 informantů. 68 respondentů uvedlo, že nejběžněji a často vykonávají záznamy o průběhu výkonu opatrovnictví.

Tabulka č. 9: Seznam běžných a častých úkonů vykonávaných VO

Pořadí	Popis úkonu	Počet
1	Podávání ročních zpráv o jmění opatrovance soudu	73
2	Vyřizování (žádosti)sociálních dávek, důchodů, ZTP	71
3	Jednání s úřady (ČSSZ, pojišťovny, soud, notář,)	70
3	Vyplácení osobní hotovosti	70
3	Vedení evidence vyplácení osobní hotovosti (peněžní deník, podp. arch)	70
4	Realizace plateb z osobních účtů opatrovanců	69

5	Záznam průběhu výkonu opatrovnictví	68
6	Telefonní kontakt s opatrovancem	66
7	Osobní návštěvy opatrovance (v zařízení, byt)	63
8	Návrhy na schválení právních jednání	59
9	Uzavírání smluv se sociální službou	54
9	Pomoc při vyřizování osobních dokladů	54
11	Prokazování se institucím vlastním občanským průkazem	53
12	Zajištění sociální služby (pečovatelské, dovoz obědů atd..)	48
13	Komunikace s exekutory	46
14	Dobíjení kreditu opatrovanci	43
15	Domlouvání vyšetření u lékaře	42
16	Připomínání termínů vyšetření u lékaře opatrovanci	41
16	Souhlasy pro sociální zařízení, nemocnice	41
17	Zakládání osobních účtů opatrovancům	37
17	Uzavírání smluv s dodavateli energií	37
18	Mapování rodinných kontaktů a navazování vztahů s jeho rodinou	36
19	Pořízení úředních záznamů z jednání s opatrovancem (odmítání služby)	35
20	Návrh na schválení smluv na dobu neurčitou	32
21	Uzavírání smluv s telefonními operátory	28
22	Zneplatňování právních jednání opatrovance	26
22	Účast na jednáních u soudu jako procesní opatrovník	26
23	Informování se o zdravotním stavu u praktického lékaře	22

Tabulka č. 10: Součet běžných a častých a běžných a méně častých výkonů VO

Pořadí	Popis úkonu	Počet
1	Jednání s úřady (ČSSZ, pojišťovny, soud, notář, ...); osobní návštěvy opatrovance (v zařízení, byt); vyřizování (žádosti) sociálních dávek, důchodů, ZTP; podávání ročních zpráv o jmění opatrovance; telefonní kontakt s opatrovancem; souhlasy pro sociální zařízení, nemocnice; záznam průběhu výkonu opatrovnictví	80
2	Vyplácení osobní hotovosti; informování se o zdravotním stavu u praktického lékaře opatrovance; domlouvání vyšetření u lékaře; pomoc při vyřizování osobních dokladů	78

3	Realizace plateb z účtů opatrovanců; návrhy na schválení právních jednání; připomínání termínu vyšetření u lékaře opatrovanci; vedení evidence vyplácení hotovosti opatrovanci (peněžní deník, podpisový arch); komunikace s exekutory	77
4	Mapování rodinných kontaktů a navazování vztahů s rodinou opatrovance; zajištění sociální služby (pečovatelské, dovoz obědů, atd...); uzavírání smluv se sociální službou	76
5	Prokazování se na institucích vlastním občanským průkazem	73
6	Zakládání osobních účtů opatrovancům; dobíjení kreditu na mobil opatrovance; pořízení úředních záznamů z jednání s opatrovancem (např. při odmítání služby)	69
7	Uzavírání smluv s dodavateli energií	68
8	Návrh na schválení smluv na dobu neurčitou soudem; zajišťování ubytování (pronájem bytu, nocleh)	67
9	Účast na dědických řízeních	64
10	Zneplatňování právních jednání opatrovance	63
11	Uzavírání smluv s telefonními operátory	62
12	Uzavírání pracovních smluv	59
13	Zajišťování práce opatrovanci – jednání se zaměstnavateli; vyplňování daňových přiznání (z příjmu, nemovitosti); reklamace zboží a služeb; účast na jednáních u soudu jako procesní opatrovník	56
14	Prodej nemovitosti opatrovance	55
15	Žádosti o absolutní zneplatnění smlouvy (uzavření půjčky)	54
16	Účast na řízení o přestupku opatrovance nebo trestním jednání	52
17	Sepisování kupních nebo jiných smluv	49
18	Spolupráce při tvoření individuálních plánů opatrovanců; žádost o výpis z bankovních a nebankovních registrů	46
19	Uzavírání penzijních, stavebních či jiných produktů u bank, účast na jednáních o rodičovské odpovědnosti, výživném	45
20	Správa majetku opatrovance, např. vypínání kotle, zařízení revize kotle	44
21	Žádost o výpis z rejstříku trestu, přestupků	43
22	Odvolání se proti Usnesení o omezení svéprávnosti (odůvodnění, nejasný výčet omezení); podávání trestních oznámení pro zneužití opatrovnace	42
23	Žádost o schválení zásahu do integrity opatrovance soudem	40

Otázka č. 13 Prováděl jste někdy jako VO následující úkony?

Tabulka č. 11: Součet běžných, opakovaných a výjimečných úkonů VO

Pořadí	Popis úkonu	Počet
1	Návštěva(kontrola) opatrovance v bytě či jeho přirozeném prostředí	80
2	Přítomnost při lékařském (o)vyšetření opatrovance	76
3	Návštěva opatrovance v nemocnici	72
4	Nápomoc při nakupování oblečení/obuvi	71
5	Nákup jídla opatrovanci	67
6	Pomoc při zařizování bytu opatrovance	62
7	Hovory s opatrovanci mimo běžnou pracovní dobu	60
8	Nákup dárku z prostředků opatrovance k jeho narozeninám	58
9	Hledání zaměstnání opatrovanci	54
10	Nácvik hospodaření s penězi (učení bankovek, používání karty atd.)	50
11	Nápomoc při stěhování	49
12	Vyklizení nemovitosti opatrovance	47
13	Donáška jídla domů opatrovanci	43
14	Odvoz opatrovance služebním vozem k lékaři	41
15	Návštěva opatrovance u jeho rodiny	35
16	Procházka s opatrovancem, dohled nebo podávání léků opatrovanci	34
17	Nápomoc při úklidu	24

Tabulka č. 12: Výčet úkonů, které nejsou dle respondentů výkon VO

Pořadí	Popis úkonu	Počet
1	Praní prádla opatrovanci	57
2	Výlet s opatrovancem	44
3	Nápomoc při úklidu	38
4	Dohled nebo podávání léků opatrovanci	32
5	Zaučování opatrovance v zaměstnání	29
6	Odvoz opatrovance služebním vozem k lékaři	28
7	Procházka s opatrovancem	27
8	Donáška jídla domů opatrovanci	24
9	Nácvik hospodaření s penězi (učení bankovek, používání karty)	16

10	Vyklízení nemovitosti opatrovance	13
11	Nápomoc při stěhování, hledání zaměstnání opatrovanci	9
12	Procházka s opatrovancem, nákup jídla opatrovanci	7
13	Nápomoc při nakupování oblečení/obuvi	6
14	Pomoc při zařizování bytu opatrovance, nákup dárků z prostředků opatrovance k jeho narozeninám	5
15	Přítomnost při lékařském (o)šetření	1
16	Návštěva (kontrola) opatrovance v bytě či jeho přirozeném prostředí, návštěva opatrovance v nemocnici	0

Otázka č. 14 Uved'te obecně důvody, které Vás vedou k tomu, že vykonáte „sociální službu nebo sociální práci“?

Na tuto otázku odpovědělo všech 80 respondentů, bez rozdílu pracovního zařazení. 34 z nich uvedlo, že jsou zároveň sociálními pracovníky a provedou SP nebo službu zároveň s výkonem VO (42,5 % z 100 % respondentů). 30 informantů odpovědělo, že opatrovanec žije mimo zařízení, v jeho přirozeném prostředí, zná je, důvěřuje jim, a proto jim dovolí vykonat tuto práci. Jedná se o 37,5 % z 80 informantů. 29 (36,3 %) respondentů uvedlo, že to chápou jako „zajištění potřeb opatrovance“, tudíž výkon VO. Dá se tedy říct, že respondenti si jsou dobře vědomi toho, že vykonávají SP nebo službu a vykonají ji v 42,5 % proto, že jsou zároveň SP a VO, cítí se legitimní k výkonu této činnosti právě proto, že mají funkci kumulovanou se sociálním pracovníkem. 37,5 % ji vykonávají proto, že využívají navázaného vztahu s opatrovaným z výkonu VO a pokračují v něm, je to tak pohodlnější pro ně i pro opatrované. V 36,3 % tyto úkony chápou jako samozřejmost, neboť opatrovník má zajistit potřeby opatrovance, což oni potřebnými úkony vykonají. Nedělají sociální práci, neboť vycházejí z předpokladu, že „zajišťují potřeby opatrovance“. Vzhledem k tomu, že zákon nedefinuje pojem „zajištění“ je možné si ho vyložit různými způsoby, ať se jedná o donášku oběda nebo uzavření smlouvy např. s jídelnou o dovozu obědů. Jednoduše řečeno, VO tuto potřebu „zajistí“.

Otázka č.15 Pokud „problémový“ opatrovanec odmítá sociální službu, což bývá časté, snažíte se opatrovance přeorientovat na službu i za tu cenu, že tam s ním ze začátku docházíte osobně, než naváže nový vztah?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda se pokoušejí VO zbavit SP i za tu cenu, že musí opatrovance doprovázet na jednáních se službou nebo se sociálním pracovníkem na úřadech, poskytovat mu podporu, „překládat“ opatrovanci „úředničinu“ a působit na opatrovance tak, že se službou naváže kontakt, například s nějakou aktivizační službou poskytovanou neziskovou organizací.

Otázku zodpovědělo 80 respondentů. 55 % z nich odpovědělo, že mají snahu rozdělit výkon VO a SP, nabídnout opatrovanci službu, a tím zajistit jeho lepší život. 36 informantů ovšem odpovědělo, že by tam s opatrovaným nešli, z čehož vyplývá, že by se nesnažili zvýšit úroveň opatrovanceva života, nemají na to čas atd. Řešili by situaci zřejmě tak, že by obeznámili opatrovance s možnostmi navázání služby, poskytl mu na službu kontakt a nechali na opatrovanci, jak se zachová nebo by SP udělali raději sami. To si můžeme jen domýšlet.

Tabulka č. 13: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 15

Kód	Nasměrování na soc. službu	Absolutní četnost ANO	Absolutní četnost NE
1	VO	9	12
2	SP a VO	20	18
3	SP a jiné	15	6
Celkem respondentů		44	36

Otázka č. 16 Uved'te všechny oblasti, do kterých podle vás, spadají úkony, které provádíte jako veřejný opatrovník, podle toho, jako to cítíte Vy? Seřazení dle důležitosti

V této otázce respondenti řadí podle důležitosti oblasti úkonů, které vykonávají podle toho, jak to cítí sami respondenti. Cílem je zjistit, kam by se VO zařadil. V jaké oblasti má VO pocit, že musí nebo by měl nejčastěji konat. Lépe řečeno, na co je podle respondentů kladen hlavní důraz při vedení agenty VO nebo k čemu je nucen okolnostmi. V nabídce bylo celkem 10 oblastí. VO měli myšl přemísťovat jednotlivé oblasti podle důležitosti a řadit sestupně od nejdůležitějšího nahoře po méně důležité.

Podíváme – li se na absolutní četnost odpovědí, pak z výsledků výzkumu plyne, že za nejdůležitější oblast výkonů VO chápou respondenti oblast správní. Správa získala 28

odpovědi zařazených do nejvyšší důležitosti a zároveň se stala absolutním vítězem. Dohromady 51 informantů (63,75 % z 80#) označilo správní oblast v pořadí 1. – 3. za nejdůležitější oblast. Absolutní většina VO se tedy cítí především jako úředník. Vede spisovou dokumentaci, absolvuje povinná školení, eviduje.

23 respondentů označilo na druhém místě důležitosti oblast zdraví. Celkově dalo zdraví hlas 29 informantů a součtem hlasů z pořadí 1. – 3. dostalo celkem 29 respondentů, stejně jako koordinace. Oblast zdraví a koordinace se umístili celkově na čtvrtém místě.

Téměř 1/3 z #2-#82 informantů (25 osob) označuje oblast právní (podávání návrhů na schválení, trestní oznámení, odvolání, kupní smlouvy) v pořadí za třetí nejdůležitější oblast a celkově se 41 respondenty z 80 se řadí k druhé nejdůležitější oblasti práce VO.

Třetí je oblast psychologická (zhodnotit psychický stav, jak jednat v dané situaci, vyhodnotit opatrovancovo chování, navázat s opatrovancem vztah a budovat ho). O čtvrté místo se dělí oblast ekonomická s oblastí zdravotní.

Důležité tedy pro VO je řešit finance opatrovanců (účetnictví, správa majetku, daňová přiznání, zhodnocení majetku opatrovance, úhrady, ...) stejně jako jejich zdraví (zhodnotit zdravotní stav, dát souhlas k lékařskému zákroku, volat RZS, řešit kdy zasáhnout).

Na pátém místě je sociální práce (provádí šetření „zjišťování“ životní situace opatrovance a tím zjistit a vyhodnotit, co je jeho přáním, jaké služby a úkony je třeba udělat, aby se zlepšil opatrovancův život. Na šestém místě figuruje oblast výchovná (výuka finanční gramotnosti, promlouvání do duše např. o hygieně, oblečení, chování). S koordinací opatrovancova života se ztotožňovali zejména opatrovníci s kumulací VO a SP.

Celkem 13 informantů označilo pozici manažer (koordinátor opatrovancova života, jeho rodiny, zaměstnání, sociálních služeb, financí atd. tak, aby opatrovanec žil co nejvíce podle svých přání a schopností). 19 VO označilo koordinaci jako první oblast, v absolutním součtu 1. až 3. pozice se koordinace pohybuje ale až na pátém místě spolu s oblastí zdravotní, kterou označilo 23 opatrovníků na druhém místě v pořadí důležitosti.

Tabulka č. 14: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 16

OBLAST	správa	zdraví	právo	koordinace	psychologie	ekonomie	výchova	soc. práce	soc. služba	jiná	Celkem
1.	28	1	9	19	8	6	1	8	0	0	80
2.	12	23	7	6	6	12	1	12	1	0	80
3.	11	5	25	4	10	12	6	7	0	0	80
4.	2	12	6	5	26	11	6	9	3	0	80
5.	5	12	11	0	7	3	28	9	5	0	80
6.	5	11	9	2	6	23	11	4	8	1	80
7.	2	9	6	2	11	7	11	23	9	0	80
8.	4	5	1	5	5	6	7	7	39	1	80
9.	11	2	6	14	0	0	9	1	14	23	80
10.	0	0	0	23	1	0	0	0	1	55	80
Celkem	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80	

Tabulka č. 15: Přehled oblastí výkonů VO dle absolutní četnosti pořadí 1. až 3.

Pořadí důležitosti	OBLAST									
	správa	právo	ekonomie	zdraví	koordinace	soc. práce	psychologie	výchova	soc. služba	jiná
1-3	51#	41#	30#	29#	29#	27#	24#	8#	1#	0#

Shrnutí DVC3:

Celkem běžně by VO podnikli návštěvu bytu nebo přirozeného prostředí opatrovance. Považují tento úkon za běžnou a častou praxi. Označilo ho celkem 71 informantů a 9 jej označilo za výjimečný. Dostal tedy 80. Nikdo ho nepovažoval za neproveditelný, což je velmi dobrá zpráva, neboť kontakt s opatrovancem v jeho přirozeném prostředí řadíme k základním úkonům VO. Jak jinak poznat, zda opatrovaný žije podle svých přání a přiměřeně svým schopnostem.

Jako běžný a častý úkon chápe 37-39 respondentů také přítomnost při lékařském vyšetření, nápomoc při nakupování oblečení/obuvi, návštěvu opatrovance

v nemocnici, nákup dárků z prostředků opatrovance k jeho narozeninám. Je to téměř polovina. Lze je také považovat za běžné a časté v praxi VO.

25-28 respondenty byly označeny za běžné a časté úkony nákup jídla opatrovanci, nácvik hospodaření s penězi (učení bankovek, používání karty) a pomoc při zařizování bytu opatrovance. Proti pomoci při zařizování bytu bylo pouze 5 respondentů a proti nákupu jídla opatrovanci bylo 7 respondentů. Odpovědi lze chápat tak, že tyto úkony považují VO za úkony spadající do běžné a časté praxe VO. Počet 25-28 není zanedbatelný, pohybuje se mezi 31,8 % až 35 % všech respondentů, je to více než 1/3.

Veřejný opatrovník je dle pořadí důležitosti především úředník, právník, ekonom, zdravotní dohled, manažer (koordinátor opatrovanceva života), sociální pracovník, psycholog, vychovatel a pracovník přímé péče v jedné osobě.

5. 4 Shrnutí výsledků kvantitativního výzkumu

Hlavním cílem bakalářské práce je **zmapovat a objasnit**, jaké úkony provádějí veřejní opatrovníci ve své běžné praxi a **zhodnotit**, zda se jedná čistě o úkony spadající do kompetencí veřejných opatrovníků nebo zda mají nádech práce sociální, sociální služby či jiné.

Kvantitativního šetření se zúčastnilo 80 informantů. Podíl čistých veřejných opatrovníků byl 26,25 %. Čtvrtinou se na odpovědích tedy podíleli respondenti s funkcí veřejného opatrovnictví na plný úvazek. Přesně 21 osob. Zhruba 2/4 (bez 2 osob) jsou sociální pracovníci vykonávající opatrovnictví v kumulaci (38 osob) a čtvrtinu (21 osob), tvoří opatrovníci s jinými funkcemi na úřadech, různé agendy, obvykle sociální povahy.

Z prostého zastoupení respondentů vyplývá, že v praxi se s opatrovnictvím ruku v ruce provádějí i úkony jiné než úkony VO. Je to způsobeno personálním obsazením pozic veřejných opatrovníků pracovníky sociálními a nevhodné kumulace s jinými agendami jako například zvláštní příjemce, sociální pohřby, rozvážení obědů, dům s pečovatelskou službou a tak dále.

Šetření pomocí otázky č. 6, zda respondentům v praxi vyhovuje kumulace se sociální prací nebo ne a proč, vychází, že sociální práce je běžnou součástí praxe veřejných

opatrovníků. Odpovídalo celkem 59 respondentů. 35 z nich bylo VO s kumulací SP, což jsou téměř všichni respondenti výzkumu s kumulací SP. Jejich odpovědi potvrzují, že SP je běžnou součástí praxe VO a uspoří jim čas. Nemusí se při výkonu VO obracet na jiné pracovníky nebo jiné organizace, udělají to vše najednou, sami a rychle. Všichni shodně uvedli, že jim spojení těchto dvou funkcí v praxi vyhovuje. Tím potvrzují, že SP je běžnou součástí VO a je k výkonu VO třeba.

Vzhledem k tomu, že byla v dotazníku k dispozici i odpověď, která se týkala finančního ohodnocení VO a SP lze usuzovat, že důvodem, proč kumulace s SP vyhovuje je, u 14 z nich, vyšší finanční ohodnocení sociálních pracovníků. Opověděli také 3 opatrovníci na plný úvazek, přestože neměli. Svými odpověďmi potvrzují, že sociální práce je pro ně v praxi nutností a že ji vykonávají, přestože sociálními pracovníky nejsou. Pouze osm respondentů uvedlo, že jim to nevyhovuje, z toho #27 a 52 uvedli, že jim to nevyhovuje proto, že mají další agendy jako je sociální práce, jubilanti, školství, matřička, evidence obyvatel. Tím dávají najevo, že je veřejné opatrovnictví zdržuje od jejich práce. Informant č. 73 uvádí kumulaci VO s jinými agendami, jako je parkovací průkazy, zvláštní příjemce, uvádí, že by mu kumulace s SP vyhovovala lépe, neboť udělá veškerou opatrovnickou i sociální práci a sociální pracovník „slízne smetánku“. On za sociální práci ale ohodnocen není.

DVC1 nám tedy dává za pravdu, že výkon veřejného opatrovnictví v praxi má nádech práce sociální, sociální služby či jiné.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zmapovat úkony veřejných opatrovníků v jejich praxi. Podrobné výsledky zmapovaných úkonů nalezneme v tabulce č. 9 a 10. Dotazník nabízel celkem 52 úkonů, které byly opatrovníkům nabídnuty k výběru. Dotazovaní označovali frekvenci jejich výskytu.

Za běžné a časté úkony v opatrovnické praxi považují respondenti shodně (výčet je uveden v sestupném pořadí:

jednání s úřady (ČSSZ, pojišťovny, soud, notář, ...); osobní návštěvy opatrovance; souhlasy pro nemocnice a sociální zařízení, realizaci; vyřizování sociálních dávek a důchodů; záznam průběhu výkonu opatrovnictví a telefonáty s opatrovaným. Vyplácení osobní hotovosti; informování se o zdravotním stavu u praktického lékaře opatrovance; domlouvání vyšetření u lékaře; pomoc při vyřizování osobních dokladů.

Realizace plateb z účtů opatrovanců; návrhy na schválení právních jednání; připomínání termínu vyšetření u lékaře opatrovanci; vedení evidence vyplacení hotovostí opatrovanci (peněžní deník, podpisový arch); komunikace s exekutory. Mapování rodinných kontaktů a navazování vztahů s rodinou opatrovance; zajištění sociální služby (pečovatelské, dovoz obědů, atd...); uzavírání smluv se sociální službou. Prokazování se na institucích vlastním občanským průkazem. A tak dále...

Z výzkumu také vyplynulo, že 12 opatrovníků by nikdy nespolupracovalo při tvorbě individuálního plánu opatrovance, což autorka projektu hodnotí jako nesprávný přístup, neboť pokud má opatrovník opatrovaného dobře znát a předpokládá se, že ho zná, tak individuální plán je nástrojem k tomu, aby mohl uvést život opatrovance do souladu s tím, jak si opatrovaný přeje žít, čeho chce dosáhnout. Jednoznačně se jedná o činnost, která by měla patřit mezi časté a běžné, je – li opatrovaný umístěn v zařízení sociálních služeb.

Velká část, 32 informantů, by nikdy nedržel pohotovost, nejelo by do terénu nebo do nemocnice mimo běžnou pracovní dobu, a nepovažují to za součást práce opatrovníka, 16 osob se s tím nikdy nesešlo.

Poměrně mnoho respondentů má problém s účastí u soudů v roli procesního opatrovníka, celkem 13 osob. Na druhou stranu je to velmi častou a běžnou záležitostí u 56 respondentů. Procesní opatrovnictví bývá někdy problém. Pokud soud stanoví procesním opatrovníkem obec, která se má stát VO proto, aby ho seznámil s rodinou opatrovance, v případě přebírání opatrovnictví po rodině, je to příjemné a účelné. Pokud ale soudy ustanovují veřejné opatrovníky procesním opatrovníkem ve věcech jiných, týkajících se běžných občanů obce, což bývá časté, tak se VO velmi diví. To by se stávat nemělo.

Autorka výzkumu záměrně zařadila do výzkumu otázku č. 13 a nabídla respondentům 21 činností s dotazem, zda tuto činnost VO vykonávají opakovaně, výjimečně nebo jí všeobecně negují.

57 # označilo jako nepřipustné praní prádla opatrovanci, 44 z nich by nikdy nešlo s opatrovancem například do kina. 38 z informantů považuje nápomoc při úklidu za službu nebo SP a nikdy by ji nedělali, ale 23 dalších už tento úkon výjimečně provedlo

a dva z nich to dokonce dělají běžně. Tento úkon je prokazatelně mimo výkon funkce VO, jedná se o sociální službu.

32 respondentů by nikdy nedohlíželo ani nepodávalo léky, naproti tomu 16 dalších to činí běžně a 18 dalších to již někdy provedlo, i když výjimečně. Je tedy vidět, že okolnosti nutí občas VO tento úkon vykonat. Dohled nad podáváním léků v podobě telefonátu nebo návštěvy a kontroly, zda si léky vzal nebo ne, by snad ve výjimečných případech mohl být v pořádku. Podávání léků nebo dávkování léků přímo opatrovanci již zcela určitě není prací VO. Takovou činnost by měla provádět rodina, sociální služba, zdravotní pracovník. Pokud by musel VO pravidelně dohlížet na podávání léků a docházet pravidelně, denně, za opatrovaným a léky mu podávat, nebyl by to již výkon VO, ale poskytování sociální služby. Pod pojmem „dbát o zdravotní stav opatrovance“ se dá chápat ledacos, ale pravidelné podávání léků by tam patřit nemělo. V případě zdravotních problémů opatrovaného by jeho okolí mohlo vznést námitku proti opatrovníkovi a nařknout ho z toho, že pochybil. Podávat léky by měl odborník. VO by měl takovou službu zajistit a pokud by byla situace se zdravím opatrovaného již neúnosná, zasadit se za to, aby opatrovaný byl umístěn do takového zařízení, které tyto služby zajistí.

28 opatrovníků je proti odvozu opatrovaného služebním vozem k lékaři, přestože 41 opatrovníků to celkem běžně provádí.

Překvapujícím faktem pro autorku práce je donáška jídla, kterou neguje 24 informantů, ale 43 z nich tuto službu již provedlo a 12 z nich vozí jídlo pravidelně. Zde je evidentní, že VO provádí funkci pečovatelské služby.

Důvodem, který respondenti uvádějí, jako impuls vedoucí k výkonu jiných služeb či sociální práce, bývá nejčastěji fakt, že veřejný opatrovník je zároveň sociálním pracovníkem. Vykoná tedy dvě činnosti současně a sociální práce se zde přímo nabízí. Dalším nejčastějším důvodem je, že opatrovaný žije mimo dosah služeb, ve svém přirozeném prostředí, zná opatrovníka, důvěřuje mu, a proto si od něho nechá pomoci. Podobný počet respondentů uvádí, že výkon těchto činností chápou jako „zajištění potřeb opatrovance“. Jedná se zhruba o stejný počet odpovědí v poměru 34:30:29.

Podobný poměr respondentů 24:23:22 uvádí, že nejčastěji vykonají sociální práci nebo sociální službu proto, že sociální služba je sice dostupná, ale jedná se o opatrované,

kteří nemají finanční prostředky na úhradu těchto služeb nebo sociální služba je dostupná, ale opatrovaný není její cílovou skupinou nebo se tak stalo ve výjimečných případech, například, když byl opatrovaný nemocen a bylo mu třeba týden léky podávat nebo dočasně donášet oběd.

21,3 % (17 osob) uvedlo, že opatrovaný odmítá službu a je ochoten přijmout tuto službu pouze od opatrovníka. To je poměrně vysoké číslo, které vystihuje realitu. Často VO, aby zajistil potřeby opatrovaného, dočasně přistoupí k tomuto řešení, a může „klidně spát“. Ví, že se situace časem pomine a opatrovaný se bude opět starat sám o sebe.

10 opatrovníků uvedlo, že služby nejsou dostupné a 8 z nich, že mají stále obsazeno, nemají kapacity, což je bohužel, také velmi častý problém a autora zaráží, že se ve statistice neobjevil častěji.

Více jako polovina dotázaných respondentů uvedla, že má snahu nasměřovat opatrovaného na službu a jsou ochotni s ním tam i určitý čas docházet, aby jej na službu navázali. Poměr byl 55:45 odpovědi ano: ne.

DVC2 provedl důkladný průzkum výkonů veřejných opatrovníků a získal obsáhlý výčet činností, které se dají považovat za běžnou a častou praxi veřejných opatrovníků, včetně úkonů, které prokazatelně nemají náležet k výkonu veřejného opatrovnictví, ale do praxe VO patří. Také jsme dostali obrázek o výkonech, které VO považují za neslučitelné s výkonem funkce veřejného opatrovníka.

Poslední otázka č. 16 cílila na pocity veřejných opatrovníků, kteří měli zařadit výkony, které vykonávají, do určitých oblastí a tím deklarovat, jak se cítí. Autorka sečetla první až třetí pořadí a uvádí, že 80 respondentů tohoto výzkumu se při výkonu funkce veřejného opatrovníka cítí nejčastěji jako úředník, právník a ekonom, odborník na zdraví, koordinaci činností, znalec metod sociální práce a k tomu ještě psycholog. Že by také „super hrdina“ jako sociální pracovník?

6 Kvalitativní výzkum: Kazuistiky

„Výhodou kvalitativního přístupu je získání hloubkového popisu případů. Nezástáváme na jejich povrchu, provádíme podrobnou komparaci případů, sledujeme jejich vývoj a zkoumáme příslušné procesy. Citlivě zohledňujeme působení kontextu, lokální situaci a podmínky. Kvalitativní výzkum poskytuje podrobné informace, proč se daný fenomén objevil.“ (Hendl, 2005, str. 53) Jedinečnost spočívá v tom, že kvalitativní metody výzkumu nepracují s měřitelnými charakteristikami. Pokoušejí se na určitý fenomén nahlížet v pro něj autentickém prostředí a vytvářet jeho nejkompaktnější obraz, včetně podob jeho vztahů s dalšími aspekty. (Reichel, 2009)

6. 1 Cíl kvalitativního výzkumu

Cílem této části je stále sledován hlavní cíl bakalářské práce, a to **zmapovat a objasnit**, jaké úkony provádějí veřejní opatrovníci ve své běžné praxi a **zhodnotit**, zda se jedná čistě o úkony spadající do kompetencí veřejných opatrovníků nebo zda mají nádech práce sociální, sociální služby či jiné. Kvalitativní metoda by měla pomoci lépe danou problematiku vystihnout do hloubky pomocí kazuistik z běžné praxe.

6. 2 Výzkumná strategie a metody a techniky sběru informací

Z rozličných druhů kvalitativní strategie byla zvolena kazuistika, lze říct i případová studie. Tato strategie se opírá o pozorování, zjištění pravidelnosti, jedná se o nenumerickou metodu. Snaha bude odhalit informace.

6. 3 Výběr a popis výzkumného vzorku, rizika

V případových studiích jsou použity příběhy konkrétních opatrovanců z autorčiny praxe. Vzorek byl vybrán tak, aby co nejlépe obsáhl rozdílná přirozená prostředí. Tedy chráněné bydlení, vlastní bydlení a ubytovnu. Zároveň se jedná o opatrovance s různými typy omezení svéprávnosti a s různými duševními onemocněními, dokonce s různou mírou mentální retardace.

6. 4 Realizace a průběh výzkumného šetření

Příběhy opatrovanců začínají prvním kontaktem s VO a končí prosincem roku 2021 a to vzhledem k tomu, že případové studie byly vypracovány v průběhu jara 2022. Kazuistiky popisují jednotlivé děje a události z jejich reálného života.

6. 5 Reflexe etických rizik výzkumu

Jména opatrovanců jsou fiktivní. Ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů je zachována mlčenlivost a kazuistiky neobsahují osobní údaje opatrovaných.

6. 6 Kazuistika č. 1 Slečna A, opatrovaná žijící v ubytovnách, osoba závislá

Popisovanou osobou je žena ve věku 22 let, svobodná. Silná kuřačka, závislá na návykových látkách, lécích na bolest, cigaretách, alkoholu. Bydlí střídavě v pronajaté garsoniěře, po ubytovnách, noclehárnách, kempech, hotelích se svým přítelem, nebo u příležitostných „přátel“.

První kontakt s opatrovníkem

V srpnu 2018, se objevila v kanceláři opatrovníka uplakaná s příběhem, že odešla z domu na půli cesty, s kamarádem, kvůli šikaně a slovním útokům, vulgárně je prý napadal nadřízený v práci. Práce na statku je těžká. Nemá žádné peníze. Bydlí s kamarádem na noclehárně. Požaduje kapesné 500kč týdně, pláče, působí věrohodně. Nemá žádné příbuzné, s kterými udržuje kontakt. Opatrovník v době, kdy přišla, neměl v ruce Usnesení o jmenování opatrovníka s nabytou právní mocí, Listinu, ani finanční prostředky opatrované. Prakticky o ní nic nevěděl, jen to, že dle trvalého bydliště opatrované dostane novou opatrovanou, což mu oznámil soud a bývalý opatrovník jedním telefonátem.

Osobní anamnéza

Po opuštění dětského domova umístěna do chráněného bydlení, kde žila cca 1 rok. Poté byla na psychiatrii, po propuštění žila se starším mužem, který jí dělal opatrovníka, ten zemřel. Pokusila se proto o sebevraždu. Opět hospitalizace na psychiatrii. Po propuštění se dostala do domu na půli cesty, v kterém strávila 2 měsíce a utekla. Slečna A je fyzicky soběstačná. Je schopna si sama nakoupit, ale není schopna efektivně hospodařit s penězi. Nemá základní návyky, hygienické, sociální ani pracovní. Potlačena chuť k jídlu. Neschopna žít sama, potřebuje u sebe osobu staršího muže, pokud nikoho nemá, cíleně se na někoho upne. Umí číst, psát i počítat, pracuje

s mobilním telefonem. Umí se přihlásit na sociální síť. Nemá problém páchat trestnou činnost. Má radost z toho, když někoho podvede nebo okrade. Dosud netrestaná, řada přestupků je hlášena. Cítí se v pořádku, nechce opatrovníka.

Zdravotní anamnéza

Diagnostikována maniodepresivní psychóza, bipolární afektivní porucha a závislost na alkoholu, lécích i návykových látkách, vše dle psychiatrického posudku. Pravděpodobně sexuálně zneužívána bratry nebo otcem v dětství. Matka alkoholička. Po hospitalizaci v roce 2019 upřesněna diagnóza paní primářkou psychiatrie. Slečna A není maniodepresivní, ale trpí poruchami chování se sklony k agresivitě. Nesocializovaná, bez motivace ke změně, trpí tzv. klouzavou inteligencí. Jde o osobu závislou, lehce mentálně retardovanou. Na psychiatrii hospitalizována několikrát, vždy kvůli agresivitě a závislosti. Po pár týdnech vždy propuštěna. Dětství strávila od 4 let po dětských domovech a léčebnách. V době prvního kontaktu s VO docházela pravidelně na depotní injekce a měla brát léky. Pozitivní na hepatitidu C, odmítala léčení. Odmítala chodit k lékaři, i když měla zdravotní problémy či bolesti.

Rodinná anamnéza

Pochází z našeho města. Má zde trvalé bydliště, žít zde nechce, přestože to tu dobře zná. Od 4 let vyrůstala v dětských domovech a diagnostických ústavech. Otec prý zemřel, matky telefon zná, ale netelefonuje jí ani se s ní nesetkává. Má dva bratry, trestně stíhané a jednu sestru. Kontakt s ní neudržuje. Má přítele.

Míra omezení svéprávnosti

V 19 letech omezena ve svéprávnosti vzhledem k mírné duševní retardaci a jejímu duševnímu onemocnění. Omezena v plném rozsahu, včetně financí, rodičovské odpovědnosti, práva uzavřít manželství a rozhodování o léčbě svého duševního onemocnění.

Životní poměry a finance

Žije na noclehárně, nádražích, přes den pobývá s kamarády. Užívá návykové látky, pije, fetuje, krade. Vše popírá. Invalidní důchod třetího stupně, 10 944Kč/měsíc. Bez zaměstnání. Příspěvek na péči 880Kč/měsíc. Kapesné 500Kč/měsíc dle rozsudku.

Později zjištěny dluhy vzniklé z minulosti (nezaplacené jízdné) a během roku 2020 uzavřela několik desítek půjček, které nesplácela. Kradla televize po hotelích spolu s již dříve trestaným novým přítelem.

Průběh práce VO

VO po prvním kontaktu a obdržení plnomocného Rozsudku o omezení svéprávnosti, Listiny, provedl základní opatrovnické úkony spočívající v: založení spisu a evidenci dokumentů do spisu, založení osobního účtu, vedení průběhu výkonu, zmapování finanční situace (výpisy z bankovních a nebankovních registrů, katastru nemovitostí), zmapování rodinných kontaktů a přátel, zmapování minulého života v zařízení, zmapování dosavadní lékařské péče, pravidelná evidence výplat a samotná výplata kapesného dle rozsudku, navázání kontaktu s opatrovaným (rozhovory).

Další typy výkonů spočívaly v tzv. „hašení“. Hasilo se to, co nejvíce hořelo, tedy delikty z minulého života opatrované. Další výkony VO se odvíjely od životního stylu opatrované. Vzhledem k tomu, že opatrovaná spolupracovala pouze na základě finanční motivace výplaty kapesného, musel VO jezdit všude tam, kam potřeboval opatrovanou dostat, např. lékař psychiatr, lékař gynekolog, lékař praktik, obchodní dům, zaměstnavatel atd. Vždy musela mít doprovod a záminku výplaty kapesného. Často se nedostavila nebo se dostavila pod vlivem návykových látek. VO díky častému střídání místa pobytu opatrované a častým změnám ve vztazích neustále uzavíral smlouvy s ubytovacími zařízeními, hradil výdaje za ubytování, platil škody za ubytovanou, řešil její dluhy, přestupky, exekuce, podával návrhy na absolutní zneplatnění uzavřených smluv, absolvoval výslechy u policie, podával trestní oznámení pro zneužití opatrované, řešil agresivitu opatrované, byl terčem fyzického napadení opatrované, volal lékaře v případě opakovaného předávkování léky, zařizoval byt, stěhoval, pečoval o psa opatrované, odebral psa opatrované kvůli týrání zvířete, byl přivolán policií k incidentům opatrované, celkem 3x hospitalizoval opatrovanou na psychiatrii, navštěvoval ji, kupoval oblečení, jídlo, měl v trezoru léky opatrované, depotní injekce, hledal opatrovanou prostřednictvím pátrání Policie ČR, byl neustále na telefonu, atd., atd.

Závěr Kazuistiky č. 1

VO měl kromě slečny A na starosti dalších 22 opatrovaných a pozici vedoucího oddělení VO. Po přijetí této opatrované vykonával VO základní a běžné úkony VO výše zmíněné. Poté již nestíhal ani prostou evidenci všech dokumentů, které produkoval život této opatrované, vzhledem k neustálému řešení nových situací. VO vykonával vše tak, aby „uhasil minulé problémy“, stihl zajistit současný život opatrované, měl přehled o jejím zdravotním stavu, vyvedl jí z dluhů, začal jí spořit peníze, našel jí práci a ubytování v zařízení se službou. Nic z toho se nepovedlo udržet. Opatrovaná slibovala, ale vždy po pár dnech sabotovala všechny snahy VO a opět se vrátila tam, kde skončila. K drogám, alkoholu, ulici a svobodnému životu. Neměla motivaci žít lépe.

Nebylo možné vykonávat VO v plném rozsahu dle NOZ. Opatrovaná nechtěla opatrovníka, nespolupracovala. Nebylo možné ji navázat na služby a SP. VO byl nucen vykonávat úkony VO, sociální práci, sociální službu, psychologa, vychovatele, zdravotníka atd. Situace byla neudržitelná. Nelze pečovat na plný úvazek pouze o jednoho opatrovaného a dělat mu průvodce životem. Opatrovaná VO zneužívala, lhala, hrála divadlo, vydírala, fyzicky napadla i v kanceláři i mimo ni, a to vše naprosto beztrestně, přestože na ni VO podal stížnost za napadení úřední osoby. Nakonec napadla i příslušníka Policie ČR, který podal trestní oznámení. Stalo se tak v novém městě, kde se usídlila. Opatrovník na víc nečekal, zažádal o změnu opatrovníka, neboť nebylo již v jeho silách na vzdálenost 65 km spravovat život opatrované. Soud mu vyhověl a VO byl doslova vysvobozen. Karta padla na město, kde je psychiatrická léčebna, funkci VO vykonává sociální odbor s cca 65 opatrovanými. Práci VO zde vykonávají 3 opatrovníci spolu s dalšími agendami, jako je zvláštní příjemce důchodu, distribuce receptů a žádanek s modrým pruhem. Nemají čas řešit život opatrované. Spravují její jmění, vyplácí jí pouze kapesné, a v případě nutnosti fungují jako „řešitelé problémů“, „hasiči“. Delší osobní kontakt není žádoucí. O její život se hlouběji nezajímají. VO je zde zejména v pozici úředníka, účetního. Díky kumulaci s SP se služba nabídne, VO o všem opatrovaného informuje, opatrovaná odmítne a víc se nekoná. V tomto případě je SP provedena sociálním pracovníkem, takže legitimně. Práce s kumulací VO a SP je v tomto případě výhodou, pro VO určitým způsobem osvobozující a v kombinaci s nespolupracujícím opatrovancem nebo chceme – li

zájemcem o sociální službu z pohledu opatrované, zcela dostačující. Vše ostatní považuje slečna A za obtěžování a zbytečné zdržování.

6. 7 Kazuistika č. 2 Pan A, opatrovaný žijící v chráněném bydlení

Popisovanou osobou je muž ve věku 51 let, dnes již rozvedený. Kuřák. Bydlí v DSS v garsoniére 1+1, 1 spolubydlící, dvě děti.

První kontakt s opatrovníkem

V lednu 2019 byl VO požádán starostou obce, aby vyřešil neutěšenou situaci bývalého zaměstnance města, který se ocitl na ulici, přespával na autobusové zastávce. VO byl úkol přidělen, přestože není SP. Starostu obce nenapadlo kontaktovat ORP a tamní sociální odbor, neboť chtěl situaci vyřešit rychle.

Osobní anamnéza

Místní občan. Přiznal se sem před 15 lety. Vychodil základní školu, potom nedokončil učební obor řezník. Příležitostné pracovní poměry kombinované s pobíráním podpory v nezaměstnanosti. Léčil se v protialkoholní léčebně. Před 10 lety prodělal operaci mozku, benigní nádor. Poté často nezaměstnaný. Trvale hlášen v obci v jiném okrese. Pan A žil řadu let ve společné domácnosti s manželkou, dětmi a rodiči manželky. Děti věk 1 a 10 let. Žena ho vyhodila na ulici potom, co si našla jiného přítele. Pan A nenašel podporu ani u tchána, který viděl neutěšenou sociální situaci rodiny v tom, že pan A nemá práci, a tak dceru podpořil. Pan A se ocitl v zimě na ulici. Místí mu dávali jídlo, deky, přežíval, nakonec skončil se zápallem plic v nemocnici. Když ho propouštěli, zavolali starostovi obce, který slíbil péči, dočasně umístěn na městské ubytovně, město hradilo nájem za něho. Pan A umí číst, psát, počítat, vařit, chůze pomalá, kývavá. Je schopen nakoupit, uvařit, uklidit, používat tlačítkový telefon, cestovat, pracovat s omezeními.

Zdravotní anamnéza

Do rukou VO se dostal bez jakékoliv psychiatrické diagnózy, tvrdil, že má operované žíly, sklepák, kýlu, nádor v hlavě. VO pozorováním a rozhovory s panem A usoudil, že pan A má snížený intelekt, je nemotorný, opakuje stále dokola stejné věci, proto

začal konat kroky ke stanovení psychiatrické diagnózy odborníkem a podal k soudu návrh na omezení ve svéprávnosti.

Rodinná anamnéza

Žil u své rodiny, ženou, dětmi, tchány, v našem městě. Vyhodili ho. Žena požádala o rozvod. Jeho matka je v insolvenční, sestra v exekuci, otec zemřel, s dalšími sestrami se nestýká. Přátele nemá.

Míra omezení svéprávnosti

Při prvním kontaktu plně svéprávný, ochotný, spolupracující. V únoru 2019 po rozhovorech s panem A opatrovník usoudil, že je třeba rychle jednat a požádal soud o rychlé ustanovení opatrovníkem na správu financí a zároveň požádal o celkové omezení ve svéprávnosti. V červenci roku 2019 pan A omezen ve svéprávnosti, vzhledem k mírné mentální retardaci v kombinaci s počínající stařeckou demencí způsobenou operací nádoru na mozku. Omezen v plném rozsahu, včetně financí, rodičovské odpovědnosti.

Životní poměry a finance

V únoru 2019 po rozhovorech s panem A a prostudování dvou krabic od bot neotevřených poštovních zásilek opatrovník zjistil, že pan A léta ignoroval a stále ignoruje dluhy u pojišťovny, ČSSZ, několik splátek různých exekucí, zejména vzniklých z uzavření nevýhodných půjček nebo životních pojistek. Jednalo se vesměs o exekuce velmi staré, kde úroky narostly do astronomických desetitisícových částek. Pan A tvrdil, že to uzavírala manželka, on jen podepisoval, a že dostanou v červenci peníze z pojistky, že jim to ten pán říkal. Vůbec nechápal princip těchto „výhodných“ úrazových pojistek. Vždy uhradili první splátku a potom jim narůstaly dluhy z nesplácení. Pan A pracoval na chráněném pracovišti, kam mu chodil plat, exekutor mu zablokoval účet, neměl proto žádné peníze.

Průběh práce VO

VO si nechal vypracovat speciální pověření od starosty na pomoc tomuto pánovi a od pana A si nechal VO udělit plnou moc jmenovitě na jednání jeho jménem na úřadech,

u exekutorů atd. Tyto typy výkonů spočívaly v tzv. „hašení“ problémů. Hasilo se to, co nejvíce hořelo. Pan A neměl peníze, exekutor mu vše bral, měl zablokovaný účet.

VO začal pracovat ihned a provedl základní opatrovnické úkony spočívající v: založení spisu a evidenci dokumentů do spisu, vedení průběhu výkonu, zmapování rodinných kontaktů a přátel, zmapování minulého života, zmapování dosavadní lékařské péče, pravidelná evidence výplat v hotovosti, navázání kontaktu s opatrovaným (rozhovory).

VO dělal sociální práci do doby než, byl pan A omezen na finance. Opatrovník zařídil výplatu mzdy na poštovní poukázku na adresu města, telefonoval s exekutory, oprávněnými, žádal o zastavení exekucí, o ukončení exekucí, u soudu o navrácení částek z osobního účtu, podával jménem opatrovaného návrhy na absolutní zneplatnění předešlých exekucí vzhledem k trvale sníženému intelektu již v mládí a již podanému návrhu na omezení svéprávnosti atd.

Po obdržení plnomocného rozsudku o omezení pana A na finance, soud byl rychlý, trvalo to cca 1 měsíc, převedl VO účet pana A pod sebe, založil mu účet nový, začal evidovat hotovost a dle rozsudku vyplácet kapesné a podnikal další kroky, již jako VO a dotahoval např. dodatečným absolutním zneplatňováním právních již předem rozjednané problémy. Díky tomu, že VO pracoval jako SP, byl v době nabytí právní moci rozsudku o omezení na finance pan A již kompletně oddlužen a jeho finanční situace byla stabilní.

VO také podal žádost o invalidní důchod III. stupně, který byl zamítnut s tím, že jeho pracovní schopnost je 75 %. S tím se VO neshodl, neboť znal opatrovaného a mluvil osobně s jeho mistry v zaměstnání, doprovázel ho často po všech úřadech v minulosti a poznal, že to není pravda. VO se tedy dal do sporu s vedoucí posudkovou lékařkou, a tak dlouho jí telefonoval, až z ní dostal informaci, že k tomu, aby došlo ke změně, je třeba neuro psychologický posudek. Našel příslušného psychiatra s tímto oprávněným, a dosáhl svého cíle, panu A byl přiznán invalidní důchod 3. stupně. Zažádalo se o příspěvek na péči, mobilitu. Pan A byl přestěhován na noclehárnu, kde sociální práci přebíral sociální pracovník, spočívala ale pouze v jakémsi udržování denního režimu, pracovního rytmu, k žádnému posunu ani hledání bydlení nedošlo. Během této doby byl pan A dvakrát zneužit romskými spoluobčany a VO musel opět řešit dluhy

a zneplatňování. Proto VO přemístil pana A zpět do místní městské ubytovny a začal hledat místo v chráněném bydlení v místní DSS. To se mu po pár měsících povedlo. Pan A byl přemístěn do CHB, žije s jedním spolubydlícím, chodí do práce, má 12hodinovou podporu sociálního pracovníka, je spokojen. VO dotáhl i rozvod manželství, kterému předcházely rodinné konference, pěstounství děti, zbavení rodičovské odpovědnosti, popření otcovství, jednání o výši výživného. Bylo toho dost. Po dvouleté intenzivní práci je pan A a jeho život stabilní, pan A spokojeně žije s podporou SP v chráněném bydlení, jezdí za dětmi, chodí do práce a stýká se se svým opatrovníkem. Je spokojen a opatrovník také.

Závěr Kazuistiky č. 2

Kdyby VO nechal práci na SP z ORP nebo dočasně sociální práci nedělal, pan A sám by nic nezařídil a bez pomoci obce by možná na zastávce zemřel. Tento pán potřeboval pomoci již dříve, potřeboval nápomoc nebo opatrovníka, daleko, daleko dříve. SP z jiného města, z kanceláře, by nepracoval tak rychle a intenzivně, nemá na to čas. Díky VO byla celá jeho rodina zachycena oddělením SPOD, byla se tam podívat slečna, zmapovala situaci. Oddělení SPOD bylo vděčné, VO zprostředkoval informace a posouval i bývalou manželku pana A vpřed. Nakonec se i manželka pana A stala opatrovanou našeho města, pouze na správu financí, a je za to dodnes vděčná, ale to je jiný příběh.

Pan A nechápal rozdíl mezi jednotlivými institucemi, nevěděl, co je to zdravotní pojišťovna, neznal svoje povinnosti vůči institucím, ani svá práva, neorientoval se ani v čase. Myslel si například, že na ČSSZ s ním šel VO kvůli rozvodu se ženou. Byl sice ochoten, ale ne schopen pochopit a řešit. Nechápal vůbec, co se s ním děje. Díky demenci a lehké mentální retardaci žil stále ve svém minulém životě, povídal o tom, jak ho žena vyhodila, a jeho současná situace ho vůbec nezajímala. Byl rád za vše.

VO byl rozzlobený na všechny okolo, zejména na stát a systém. Jak bylo možné, že člověk, který byl od mládí psychomotoricky viditelně postižen, propadl systémem? Jak to, že si ho jeho lékař, zaměstnavatelé, sousedí nevšimli, a nechali jeho rodinu tak, jak žili? Vždyť dostal modrou knížku za diagnózu „debilita“. Jak to, že po operaci nádoru a následných kontrolách u neurologa ho neposlali lékaři nikam na vyšetření? VO nenašel nikdy v lékařských zprávách o jeho handicapu žádnou zmínku, až na první

a poslední, a to byla zpráva z lékařské prohlídky pana A od jeho dětského lékaře, kde se psalo, že je psychomotoricky opožděný a udělují mu odklad školní docházky proto, že nemluví. ČSSZ mu udělila dočasně důchod třetího stupně, ale na základě zlepšení zdravotního stavu po operaci nádoru mu dali pouze důchod prvního stupně. Nikdo se na něj nepodíval, nezdvihl oči od papíru, nikomu pan A nepřipadal zvláštní? Opravdu nikomu? Byl asi neviditelný a nepotřebný, dokud si nelehl na ulici. Pak se stal ostudou obce, obtížným hmyzem na zastávce, a najednou se stal „potřebným.“ Občasné si stěžovali. A zavolali sociálního pracovníka obce, tak VO na malých obcích říkají. Všichni totiž očekávají, že VO bude dělat sociální práci. Nikdo nerozumí tomu, čím VO má být.

Takový člověk, jako pan A i jeho rodina vesele proplouvali systémem, a díky tomu nakonec vytvořili sociálně slabou rodinu, která zplodila dvě děti, které žily v jejich světě. Lidé si na ně zvykli. Chodili špinaví, zapáchali, vypadali divně, malý syn měl opožděný vývoj, chodil po ulici ve slípech s nudlí u nosu. Dcera měla ve škole problémy, s učením i s absencemi, s nevhodným chováním atd. Dětský lékař nezareagoval, škola zareagovala až pozdě, ve 12 letech věku dcery. Přestože údajně byla paní s dcerou po porodu umístěna dočasně v zařízení pro matky s dětmi a byla jí poskytována podpora. To znamená, že někdo někdy musel vědět, že měli problémy. Rodina se dostala do zlé finanční situace. Až díky panu A a jeho situaci se kolotoč rozběhl.

Městečko nemá sociální odbor. Nemá pracovníka, který zná místní poměry. Sociálního pracovníka, který by mohl podat pomocnou ruku a zamezit včas takovýmto situacím. Proto VO dělal jeho práci, nemohl se na to dívat, a navíc byl pověřen starostou, aby to vyřešil. A vyřešil a je na to pyšný! Odměnou mu jsou 4 lidé, kteří dnes žijí spořádaně a udělali všichni velký pokrok.

VO je jen člověk a nemohl vlastně ani konat jinak, když je na malé obci a vidí, co se děje? Cožpak by se mohl jen tak dívat? Nemohl. VO dělal svoji práci i sociální práci a ta se všem vyplatila. Když stabilizoval situaci a navázal kontakt s opatrovaným, dokázal nakonec navázat pana A i jeho rodinu na sociální pracovníky. Ochránil práva pana A, dal mu život odpovídající jeho schopnostem a naplnil povinnost opatrovníka i když s nádechem sociální práce.

6. 8 Kazuistika č. 3 Pan L, opatrovaný žijící v nájemném bytu

Popisovanou osobou je muž ve věku 44 let. Svobodný. Nekuřák. Pracující. Dnes žije v 1+KK sociálním bytu s podporou opatrovníka.

První kontakt s opatrovníkem

Na jaře 2018 potom, co jsem nastoupila poprvé do funkce opatrovníka, mi byl minulým letitým opatrovníkem města odcházejícím do důchodu, přidělen nový opatrovaný, žijící samostatně v garsoniére 1+1 v CHB v místním DSS. Rodinu nemá, snad jen strýčka, se kterým není v kontaktu.

Osobní anamnéza

Od mládí žije v zařízení, po smrti jeho otce, také rodáka z našeho města. Vazby má pouze na naše město. Vychodil základní školu, umí číst, psát, počítat i když s obtížemi. Umí pracovat s IT, dotykovým telefonem, počítačem, je posedlý stahováním videoher a hromaděním cd nosičů, hard disků, všeobecně hromadí věci i oblečení, jídlo.

Zdravotní anamnéza

Zdravotní stav je výborný. Je štíhlý, drobný, zpomalený růst, dětský vzhled. Jezdí často na kole. Hlas skřehotavý, často mu přeskakuje. Chodí pěšky, žije rozumně, téměř nepije alkohol. Neužívá žádné léky, má praktického lékaře i zubaře. Zubaře se velmi bojí. Mírná mentální retardace. Obsesivní rysy. Velmi submisivní, tichý, klidný, pasivní.

Rodinná anamnéza

Žil u své rodiny v našem městě s otcem a babičkou, po jejich smrti umístěn do zařízení, kde žil od mládí, cca od 13 let. Rodinu nemá. Matku neznal.

Míra omezení svéprávnosti

Omezen v plném rozsahu již léta, finance vyjma běžných denních činností.

Životní poměry a finance

Pobírá důchod 3. stupně z mládí, důchod má celkem vysoký 14500Kč/měs. PnP 880Kč/měs, mobilita 550Kč/měs. Chodí 5 dní v týdnu na 6 hodin pracovat do

chráněného pracoviště, pracuje ale plně, nosí krabice, nakládá a vykládá, počítá. Je zneužíván zaměstnavatelem. Výplata cca 12 000Kč /měs. Na účtu má značnou částku po prodeji zděděné nemovitosti po jeho rodině. Příjem má dostatečný, kapesné 500Kč týdně. Je velmi spořivý. Zde nebylo co řešit, pouze vést spis a evidovat příchozí dokumentaci.

Průběh práce VO

VO po prvním kontaktu a převzetí spisů provedl základní opatrovnické úkony spočívající v: převzetí spisu, pokračoval v evidenci dokumentů do spisu, převedl pod sebe osobní účet opatrovaného, vedení průběhu výkonu, zmapování finanční situace (výpisy z bankovních a nebankovních registrů, katastru nemovitostí), zmapování rodinných kontaktů a přátel, zmapování minulého života v zařízení, zmapování dosavadní lékařské péče, pravidelná evidence výplat a samotná výplata kapesného dle rozsudku, navázání kontaktu s opatrovaným (rozhovory).

Nebylo snadné se s panem L vůbec setkat, natož s ním mluvit, byl velmi stydlivý, tichý. SP z CHB si nevěděla rady, nosil obnošené a děravé oblečení, nereagoval na její nabídky pomoci, zamykal se na pokoji, nekomunikoval a hrál videohry. O víkendech trávil dny až do noci u počítače. Chodil pravidelně do práce, neuklízěl. SP požádala nového VO o pomoc.

VO započal kontakt tak, že oznámil opatrovanému, že se začíná vyplácet kapesné na úřadě, do té doby mu je vyplácel sociální pracovník. VO zrušil u DSS jeho depozitní účet a začal vyplácet kapesné osobně.

VO si začal s panem L telefonovat a stýkat se s ním pravidelně, 1x týdně ve své kanceláři při výplatě kapesného. Když si pan L navykl na nového VO a kontakt s ním, začal VO chodit, po telefonické domluvě na občasné návštěvy k panu L do garsoniéry, aby poznal, jak žije.

VO zjistil, že pan L pracuje léta bez pracovní smlouvy. SP z DSS se domníval, že smlouvu podepisoval opatrovník. Byl to ale pracovní poměr zděděný ještě z let minulých, kdy opatrovníkem ještě bylo zařízení a potom, co DSS nemohlo opatrovnictví vykonávat, přešlo vše na VO, který pokračoval ve stávajícím pracovním

poměru a nezajímal se o pracovní smlouvu. VO tedy zajistil dohodou se zaměstnavatelem navýšení platu, uzavřel pracovní smlouvu.

Aby navázal hlubší vztah s opatrovaným, začal s ním chodit občas nakupovat věci, o které měl opatrovaný zájem, byla to elektronika. Tak VO poznal, že pan L je schopen a ochoten žít sám, že si to dokonce už léta přeje, ale nikdo mu to nenabídl. Opatrovanec najednou změnil svoje chování a začal sám opatrovníkovi volat, vznášel požadavky, chodil sám za VO. VO zajistil městský byt a dohodl s DSS na přestěhování pana L do samostatného bytu. VO zařídil spolu s opatrovaným nábytek do celého bytu, opatrovance tam svými silami přestěhoval. VO se stal prvním člověkem, se kterým byl pan L ochoten spolupracovat, ale snaha musela vždy vycházet ze strany opatrovníka, a opatrovník musel neustále dělat při všech krocích vše s opatrovancem.

Nyní si nekomunikativní bývalý klient chráněného bydlení DSS žije sám, vaří i nakupuje si sám, má kartu k bankovnímu účtu, má přátele, sousedy, chodí na návštěvy, na melouchy, chodí sám k lékaři po upozornění opatrovníkem a pokud něco potřebuje, volá VO a ten mu pomůže. Tento opatrovaný by nemusel mít takovou míru omezení, neboť se zdá, že zvládá vše sám, je ale velmi důvěřivý a lehce zmanipulovatelný, díky své pasivní a klidné povaze. Případné zneužití jeho důvěřivosti se lépe zachraňuje z pozice VO než podpůrce. Není vhodná osoba, která by mu podpůrcovství poskytovala, úřad to dělat nebude, nedostával by za to finance, proto zůstává nadále opatrovaným, přestože by zvládl nižší míru podpory nebo omezení pouze na správu jmění. Přestože VO občas udělá práci, v tomto případě spíše sociální služby, jako je například ukázka luxování, nebo mytí nádobí, třídění prádla, nebo zdravotně sociálního pracovníka, telefonický dohled nad příležitostným pravidelným užíváním antibiotik, funguje opatrovaný v souladu se svými schopnostmi a udělal velký pokrok. Všichni okolo se diví, že to zvládá.

6. 9 Shrnutí kvalitativního výzkumu

Z výše zmíněných kazuistik vyplývá, že přestože opatrovaní žijí v různých prostředích, musí se VO často uchýlit, dočasně, k výkonu sociální práce nebo sociální služby. Je si toho vědom. Dělá to rád, a také proto, že potřebuje rychle a efektivně řešit nepříznivou situaci svého opatrovaného. Často SP supluje, někdy se zdá, že sociální pracovníky přímo postrkuje nebo jim ukazuje cestu, kudy jít. Pokud jsou SP a SS

v okolí opatrovaného k dispozici a opatrovaný spolupracuje, má zájem a motivaci, pak vše jde hladce.

To, zda daná obec má nebo nemá sociálního pracovníka hraje obrovskou roli. Podle mého názoru se to podepisuje i na řešení problémů občanů města. VO by měl mít vždy k ruce sociálního pracovníka, byť je to na malém městě, nebo by měl být dočasně sociální pracovník, rozsudkem soudu při omezení svéprávnosti, přidělen. VO by byl v jednodušší situaci, mohl by vykonávat pouze svoji práci a nebyl by nucen k SP a SS. Řešilo by to zároveň situaci nemajetných opatrovaných, protože ti nemají na služby finance. Ve větších městech je to snad snadnější s dostupností služby, na malém městě funguje většinou dům s pečovatelskou službou pro seniory a ostatní klienti nespádají do jejich cílové skupiny.

Ve většině případů se dá život opatrovaného uvést relativně rychle do stavu, kdy nikdo po jeho právech nešlape a jeho život začne časem fungovat v souladu s jeho schopnostmi a podle jeho přání, pokud jsou reálná. Bez pomoci a kvalitní spolupráce veřejných opatrovníků a dostatečného množství „pružných“ sociálních pracovníků v terénu a dostupných sociálních služeb se situace nezmění. K tomu je zapotřebí, aby se neplánovalo komunitně pouze na papíře, ale aby se představy zhmotňovaly a objevili se agenti změny, kteří budou tak dlouho křičet, až se situace pohne kupředu. Bohužel, za vším stojí především finance a „potřební“, i když jsou zdánlivě na prvním místě, hlavně před volbami, na něm ve skutečnosti vůbec nejsou.

7 Shrnutí empirické části

Hlavního cíle výzkumu bylo dosaženo. Seznam úkonů veřejných opatrovníků s uvedením jejich pořadí běžnosti a četnosti je opravdu obsáhlý a zároveň, v některých případech pro autorku práce překvapivý. Respondenti sami ohodnotili nabídnuté činnosti a objasnili svoje postoje k jednotlivým typům úkonů. Můžeme si díky nim udělat jasnou představu o tom, co je náplní práce veřejného opatrovníka v praxi.

Ať už informanti zvolili za časný a běžný úkon činnost spadající do výkonu veřejného opatrovnictví nebo ne, mapa výkonů veřejných opatrovníků byla sestavena. Vzorek dotazovaných byl dostatečně obsáhlý a vyvážený. Kvantitativní výzkum poskytuje relevantní výstupy, které můžeme považovat za reálné, měřitelné a mající dostatečnou vypovídající hodnotu o výkonu praxe veřejných opatrovníků.

Zcela jistě mohou statistiky výkonů sloužit jako informační materiál dalším, například začínajícím veřejným opatrovníkům, neboť výčet výkonů je skutečně obsáhlý.

Přestože veřejní opatrovníci deklarují, že sociální práci nebo sociální službu občas, někdy běžně, vykonávají, cítí se stále být především úředníky, právníky a ekonomy, což je udržuje na správné cestě. Neboť podle občanského zákoníku má být veřejný opatrovník především zástupcem opatrovaného, ten, který sleduje ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv. Pečuje o naplnění práv opatrovaných, chrání jejich zájmy a koná jejich jménem a v souladu s jejich vůlí právní jednání. Spravuje jejich jmění a dohlíží na to, aby život opatrovaných byl v souladu s jejich schopnostmi.

Zda k tomu využije „super hrdinských“ schopností, zákon neuvádí, a koná – li dle zákona a v souladu s ním a vždy ve prospěch opatrovaných, je to správně. Vždy musí mít na zřeteli, že jeho role je zásadní, má být v životě opatrovance pevným bodem.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zmapovat a objasnit, jaké úkony provádějí veřejní opatrovníci ve své běžné praxi a zhodnotit, zda se jedná čistě o úkony spadající do kompetencí veřejných opatrovníků nebo zda mají nádech práce sociální, sociální služby či jiné. Také bychom měli z výzkumného dotazníku být schopni zjistit, jaké úkony nejčastěji hodnotí veřejní opatrovníci, jakou běžnou praxi, které vidí jako úkony provedené nad rámec práce veřejných opatrovníků a co je vede k tomu, že je dělají. Výzkum necítil na určitý okruh opatrovníků, usiloval o to, aby byl vzorek informantů co nejbohatší.

Kvantitativní výzkum splnil očekávání a dosáhl cíle bakalářské práce. Poskytl nám výčet úkonů, které veřejní opatrovníci vykonávají často a běžně i výčet úkonů, které by veřejní opatrovníci nedělali, neboť je považují za úkony nad rámec opatrovnických povinností. Sami opatrovníci hodnotili, zda náleží či ne do výkonu veřejného opatrovnictví.

Opatrovníci sami potvrdili, že sociální práce i sociální služba je součástí práce veřejného opatrovníka v praxi. Souběh opatrovnictví a sociální práce vychází jednak z personálního obsazení pozic opatrovníků sociálními pracovníky, kteří vykonávají dvě funkce současně, nebo přidělováním opatrovnické funkce pracovníkům, kteří vykonávají jiné agendy. Tento trend zatím napříč úřady stále přetrvává. Sami opatrovníci zároveň uvádějí, že jim kumulace funkce opatrovníka a sociálního pracovníka vyhovuje zejména díky možnosti vykonat dvě funkce najednou a šetřit tak čas, tak kvůli vyššímu finančnímu ohodnocení výkonu sociální práce. Na velkých úřadech, by opatrovníci přišli zkrátka. Ochota obcí, doplácet veřejné opatrovníky formou osobního ohodnocení a dorovnávat tak nepoměr mezi platem sociálního pracovníka a opatrovníka, se zatím zřejmě nezmění. Malé obce doplácují na nedostatečné financování práce veřejných opatrovníků, a tak přidělují opatrovnictví k jiným agendám. Pokud má obec dostatečný počet opatrovanců, může si dovolit opatrovníka na plný úvazek.

Respondenti přiznávají, že sociální práci či službu často vykonávají, přestože jsou veřejnými opatrovníky na plný úvazek. Vede je k tomu řada důvodů. Obvykle je to nedostupnost sociální služby, opatrovaný není cílovou skupinou, nemá finance nebo

žije mimo dosah sociálních služeb. Někteří z nich službu vykonali jednorázově. Přesto jsou tací, kteří považují služby či sociální práci za zajištění potřeb a vykonávají ji jako součást práce VO.

Kvalitativní výzkum kazuistik opatrovaných potvrdil, že veřejný opatrovník ve své praxi vykonává občas, byť dočasně, sociální službu nebo sociální práci. Obvykle si je toho dobře vědom.

Celkově lze říct, že opatrovník také využívá k práci s opatrovaným řadu metod, aby uvedl jeho život do pořádku. Jednou z metod, vyžaduje – li to situace, je přístup sociálního pracovníka. Je – li třeba, veřejný opatrovník tento přístup využije. Vidí v tom totiž smysl.

Při práci veřejných opatrovníků i sociálních pracovníků jde především o blaho osob nám svěřených do péče, o to, aby žili podle svých představ, projevovali svá přání, žili podle svých schopností a posunovali se dál. A protože veřejní opatrovníci i sociální pracovníci oplývají vlastnostmi „super hrdinů“, nemůžou svoje ovečky nechat trpět. Konají dle zákona občanského a podle zákona lidskosti, a protože jsou to osoby empatické a oplývají mnoha kompetencemi, vždy najdou cestu zpět, vykonají, co je třeba, a vrátí se zpět do své role.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

HAVRDOVÁ, Zuzana. *Kompetence v praxi sociální práce: metodická příručka pro učitele a supervizory v sociální práci*. Praha: Osmium, 1999. ISBN 80-902081-8-5.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

JANEBOVÁ, Radka. *Teorie a metody sociální práce – reflexivní přístup*. Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-374-1.

JURÍČKOVÁ, Lubica, Kateřina IVANOVÁ a Jaroslav FILKA. *Opatrovnictví osob s duševní poruchou*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4786-6.

MAREČKOVÁ, Jana a Maroš MATIAŠKO. *Člověk s duševním postižením a jeho právní jednání: otázka opatrovnictví dospělých*. Praha: Linde, 2010. Praktická právní příručka. ISBN 978-80-7201-801-7.

MATOUŠEK, Oldřich, ed. *Profesní způsobilost a vzdělávání v sociální práci*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4904-7.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8549-0.

MATOUŠEK A KOL., Oldřich. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.

MATOUŠEK A KOL., Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie: Rozšířené a přepracované vydání*. Český Těšín: Nakladatelství Academia, Středisko společenských činností AV ČR, v.v. l., 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Tiskárny Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6. Dostupné z:

<https://books.google.cz/books?id=n4ugeANqDpEC&printsec=frontcover&key=AIzaSyDlPfl89JdFhWBVsMVsavVo6aNh057xITc#v=onepage&q&f=false>

ŘEZNÍČEK, Ivo. *Metody sociální práce: Podklady ke stážím studentů a ke kazuistickým seminářům*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-858-5000-1.

ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. Vyd. 3., v Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-36-9.

VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1428-8.

Články, sborníky, metodiky

ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika, Lubica JURÍČKOVÁ, Nikola BOUCHALOVÁ a Edita HUDÍKOVÁ. *Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejna-sprava-publikace.aspx>

HRUBÁ, Eva. Sborník ze závěrečné konference projektu „Modely podpory pro lidi s mentálním postižením“ reg. č. CZ.1.04/5.1.01/77.00025 - „Opatrovnictví a jeho alternativy“: Nové principy rozhodování ve věcech právní osobnosti a svéprávnosti, veřejné opatrovnictví. 2015.

ODBOR VEŘEJNÉ SPRÁVY, DOZORU A KONTROLY ODBOR STRATEGICKÉHO ROZVOJE A KOORDINACE VEŘEJNÉ SPRÁVY, Ministerstvo vnitra. *Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2016. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejna-sprava-publikace.aspx>

JANEBOVÁ, Radka a Libor MUSIL. Mýty o roli sociálních pracovníků a pracovníc. *Sociální práce*. České Budějovice: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, ZSF JU v Českých Budějovicích, 2007, **2007**(1), 50-62. ISSN 1213-6204.

NEŠPOR, Zdeněk. *Sociologická encyklopedie* [online]. Sociologický ústav AV ČR, 2017 [cit. 2022-03-18]. ISBN 978-80-7330-308-2. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Role>

MUSIL, Libor. Různorodost pojetí, nejasná nabídka a kontrola výkonu „sociální práce“. *Sociální práce*. České Budějovice: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, ZSF JU v Českých Budějovicích, 2008, (2), 60-79. ISSN 1213-6204.

MUSIL, Libor. *Tři pohledy na budoucnost sociální práce*. 2010. s. 11-25, 14 s. In: SMUTEK, Martin, Friedrich W. SEIBEL a Zuzana TRUHLÁŘOVÁ, ed. *Rizika sociální práce: sborník z konference VII. Hradecké dny sociální práce, Hradec Králové 1. až 2. října 2010*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-086-3.

PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0497-1.

RUNDELL, Michael. *Macmillan English dictionary for advanced learners: international student edition*. Oxford: Macmillan, 2007. International student edition. ISBN 01405025263.

Slovník cizích slov: www.infoz.cz [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.infoz.cz>

ŠIMKOVÁ, Lenka, SVEŘEPA Milan. *Odborné články: Role sociálního pracovníka – mnohvrstevnatá, dynamická a proměnlivá* [online]. [www.http://socialnirevue.cz](http://socialnirevue.cz), 2014 [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <http://socialnirevue.cz/item/role-socialniho-pracovnika-mnohovrstevnata-dynamicka-a-promenliva>

Akademické práce

BEDNAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Systém vzdělávání v oblasti veřejného opatrovnictví a profesní kompetence veřejných opatrovníků*. Zlín, 2014. Bakalářská. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Pavlíček.

JURÍČKOVÁ, Lubica. *Opatrovnictví dospělých osob v České republice*. Olomouc, 2012. Disertační práce.

Internetové zdroje

Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky. *ETICKÝ KODEX SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. 1995 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.apsscr.cz/cz/asociace/dokumenty-apss-cr>

ELICH, Markéta. Kompetentní sociální pracovník/pracovnice aneb rozvoj měkkých dovedností jako cesta k profesionalitě [online]. In: 4. červen 2019 [cit. 2022-03-23]. ISSN 2464-6792. Dostupné z: <http://socialninovinky.cz/novinky-v-socialni-oblasti/570-kompetentni-socialni-pracovnik-pracovnice>

<https://www.mvcr.cz>: Veřejné opatrovnictví [online]. [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>

<https://www.ifsw.org>: Prohlášení o etických zásadách globální sociální práce. <https://www.ifsw.org> [online]. 2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>

KUČERA, Jiří. Svět neziskovek: *Umíme dokázat, že naše práce má dopad?* (Jiří Kučera). 2014. Litomyšl: Nadace Neziskovky.cz, 2014, 16 s. ISSN 1803-8824. Dostupné také z: https://neziskovky.cz/sdata/SN_06_645.pdf

Mezinárodní federace sociálních pracovníků: Globální definice sociální práce [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>

MPSV. Odbor sociálních služeb, sociální práce a sociálního bydlení.: Doporučený postup č. 1/2018 - MPSV [online]. In: 22.3.2018, s. 27 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz /DP_1_2018.pdf

MPSV. Sociální služby: Sociální služby – poskytovatelé a dostupnost. www.mpsv.cz [online]. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1>

MPSV, Odbor 22. *Návrh koncepce celoživotního vzdělávání sociálních pracovníků a výchovy k lidským právům* [online]. 2003, 11 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://adoc.pub/navrh-koncepce-celoivotniho-vzdlavani-socialnich-pracovnik-a.html>

MUSIL, Libor. Typologie pojetí sociální práce [online]. In: <https://is.muni.cz>, 1.12.2009, s. 8 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z:

<https://is.muni.cz/el/1423/podzim2010/SPR101/um/prispevek.pdf>

Právní předpisy

ČESKÁ REPUBLIKA. Etický kodex Úřadu vlády České republiky: ve znění Rozhodnutí vedoucího Úřadu vlády ČR č. 7/2019. In: *Rozhodnutí vedoucího Úřadu vlády č. 13/2016*. 2019. Dostupné také z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/eticky-kodex/eticky-kodex-zamestnancu-uradu-vlady-cr-100436/>

ČESKÁ REPUBLIKA. Sdělení č. 10/2010 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. 2010. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2010-10>

ČESKÁ REPUBLIKA. USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY č. 899 ze dne 7. září 2020: o Rámcových pravidlech vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech [online]. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2020. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgiyf6obzhfpxk43ooywta&groupIndex=4&rowIndex=0>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Vyhláška č. 173/2017 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů*. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2017. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-173>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Vyhláška č. 332/2013 Sb., o vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka*. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-332>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách*. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník*. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.

ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.* In: Sbíрка zákonů České republiky. 2006. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108#cast1>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).* In: Sbíрка zákonů České republiky. 2000. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>.

Judikatura

Usnesení. In: Nejvyšší soud České republiky, 4.1.2017 n. 1., sp. zn. 30 Cdo 3379/2016. Dostupné také z: <http://kraken.slv.cz/30Cdo3379/2016>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Transformace dílčích cílů do dotazníkových otázek

Tabulka č. 2: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 1

Tabulka č. 3: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 2

Tabulka č. 4: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 3

Tabulka č. 5: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 4 po korekci

Tabulka č. 6: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 5

Tabulka č. 7: Korekce odpovědí informantů na otázku č. 5 a přesun do jiné kategorie

Tabulka č. 8: Transformace odpovědí na otázku č. 6

Tabulka č. 9: Seznam běžných a častých úkonů vykonávaných VO

Tabulka č. 10: Součet běžných, častých úkonů a běžných méně častých výkonů VO

Tabulka č. 11: Součet běžných, opakovaných a výjimečných úkonů VO

Tabulka č. 12: Výčet úkonů, které nejsou dle respondentů výkon VO

Tabulka č. 13: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 15

Tabulka č. 14: Transformace výsledků odpovědí na otázku č. 16

Tabulka č. 15: Přehled oblastí výkonů VO dle absolutní četnosti pořadí 1.-3.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Výzkumný dotazník

Výkon veřejného opatrovnictví v praxi

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jaké úkony provádějí veřejní opatrovníci ve své běžné praxi a zhodnotit, zda se jedná čistě o úkony spadající do kompetencí veřejných opatrovníků nebo zda mají nádech práce sociální nebo sociální služby, aj.

1 Kolik opatrovanců má vaše obec?

2 Kolik opatrovanců máte přidělených právě vy?

3 Jak dlouho vykonáváte funkci VO?

4 Vykonáváte funkci veřejného opatrovníka (VO) na plný úvazek, tedy 40 hodin týdně?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

ano - jsem pouze VO ne - VO tvoří jen část mého pracovního úvazku

5 Jste zároveň sociální pracovník (SP)?

Nápověda k otázce: *Vyplňte, pokud jste v č. 4 odpověděli ne. Vyberte jednu odpověď*

- ano - mám funkci kumulovanou se sociální prací
- Mám ještě jinou funkci (uveďte prosím jinou funkci)

6 Vyhovuje Vám kumulace funkce VO a SP?

Nápověda k otázce: *Tuto otázku vyplňuje pouze ten, kdo má kumulaci VO a SP a v otázce č. 5 uvedl ano - mám funkci kumulovanou se sociální prací. Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- ano, pokud bych byl pouze opatrovníkem, měl bych nižší platovou třídu
- ano, mohu poskytnout opatrovanci i služby SP, šetří mi to čas
- ne, nevyhovuje mi to
- uveďte jiný důvod

7 Kolik Vašich opatrovanců žije v zařízení sociálních služeb typu DOZP nebo DZR?

Nápověda k otázce: *Otázka se týká konkrétně Vám přiděleným opatrovancům. DOZP - Domov pro osoby se zdravotním postižením, DZR - Domov pro osoby se zvláštním režimem*

8 Kolik Vašich opatrovanců žije v sociálním zařízení typu CHB nebo podporované bydlení?

Nápověda k otázce: *Otázka se týká konkrétně Vám přiděleným opatrovancům. CHB - chráněné bydlení*

9 Kolik Vašich opatrovanců žije samostatně v bytě, domku, podnájmu (bez nasmlouvané sociální služby)?

Nápověda k otázce: *Otázka se týká konkrétně Vám přiděleným opatrovancům.*

10 Kolik Vašich opatrovanců žije ve společné domácnosti s někým ze své rodiny (rodiče, prarodiče, tety, sourozenci, manžel/ka, přítel/kyně)?

Nápověda k otázce: *Otázka se týká konkrétně Vám přiděleným opatrovancům.*

11 Kolik Vašich opatrovanců žije bez přístřeší? (bezdomovci, lidé na noclehárně, ubytovně)

Nápověda k otázce: *Otázka se týká konkrétně Vám přiděleným opatrovancům.*

12 Jsou podle Vás následující úkony běžnou praxí veřejného opatrovníka (VO)? (uveďte také frekvenci úkonů obecně)

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

	ano, úkon je běžný, častý	ano, úkon je běžný, méně častý	nesetkal/la jsem se s ním, byť je to úkon VO	Ne, není úkonem pro VO
Jednání s úřady (ČSSZ, pojišťovny, soud, notář,...)	☐	☐	☐	☐
Osobní návštěvy opatrovance (v zařízení, byt)	☐	☐	☐	☐

Výkon veřejného opatrovnictví v praxi

Vyplácení osobní hotovosti	☐	☐	☐	☐
Souhlasy pro sociální zařízení, nemocnice	☐	☐	☐	☐
Informování se o zdravotním stavu u praktického lékaře opatrovance	☐	☐	☐	☐
Uzavírání pracovních smluv	☐	☐	☐	☐
Zakládání osobních účtů u bank	☐	☐	☐	☐
Realizace plateb z účtů opatrovanců	☐	☐	☐	☐
Vyplňování daňových přiznání (z příjmu, nemovitosti)	☐	☐	☐	☐
Uzavírání smluv se sociální službou	☐	☐	☐	☐
Komunikace s exekutory	☐	☐	☐	☐
Návrhy na schválení právních jednání	☐	☐	☐	☐
Vyřizování (žádosti) sociálních dávek, důchodů, ZTP	☐	☐	☐	☐
Prodej nemovitostí opatrovanců	☐	☐	☐	☐
Účast na dědických řízeních	☐	☐	☐	☐
Domlouvání vyšetření u lékaře	☐	☐	☐	☐
Spolupráce při tvoření individuálních plánů opatrovanců	☐	☐	☐	☐
Reklamacce zboží nebo služeb	☐	☐	☐	☐
Dobíjení kreditu na mobil opatrovance	☐	☐	☐	☐
Připomínání termínu vyšetření u lékaře opatrovanci	☐	☐	☐	☐
Zneplatňování právních jednání opatrovance	☐	☐	☐	☐
Zajištění soc. služby (pečovatelské, dovoz obědů, atd. ...)	☐	☐	☐	☐

Výkon veřejného opatrovnictví v praxi

Držení pohotovosti (výjezd do terénu, nemocnice, mimo běžnou pracovní dobu)	☐	☐	☐	☐
Záznam průběhu výkonu opatrovnictví	☐	☐	☐	☐
Zajišťování práce opatrovanci - jednání se zaměstnavateli	☐	☐	☐	☐
Zajišťování ubytování (pronájem bytu, nocleh)	☐	☐	☐	☐
Pomoc při vyřizování osobních dokladů	☐	☐	☐	☐
Pořízení úředních záznamů z jednání s opatrovancem (např. při odmítání služby)	☐	☐	☐	☐
Telefonní kontakt s opatrovanci	☐	☐	☐	☐
Vedení evidence vyplácení hotovosti opatrovaci (peněžní deník, podpisový arch)	☐	☐	☐	☐
Uzavírání penzijních , stavebních či jiných produktů u bank	☐	☐	☐	☐
Žádosti u bankovních a nebankovních registrů	☐	☐	☐	☐
Mapování rodinných kontaktů a navazování vztahů s rodinou opatrovance	☐	☐	☐	☐
Podávání trestních oznámení pro zneužití opatrovance	☐	☐	☐	☐
Účast na jednáních o rodičovské odpovědnosti, výživném	☐	☐	☐	☐
Přítomnost na rodinné konferenci opatrovancovy rodiny	☐	☐	☐	☐
Žádost o zřízení opatrovnické rady	☐	☐	☐	☐
Správa majetku opatrovance, např. vypínání kotle, zařízení revize kotel , atd.	☐	☐	☐	☐
Uzavírání smluv s telefonními operátory	☐	☐	☐	☐
Uzavírání smluv s dodavateli energií	☐	☐	☐	☐
Odvolání se proti Usnesení o omezení svéprávnosti (odůvodnění , nejasný výčet omezení)	☐	☐	☐	☐
Žádost o schválení zásahu do integrity opatrovance soudem	☐	☐	☐	☐

Návrh na schválení smluv na dobu neurčitou soudem	☐	☐	☐	☐
Podávání ročních zpráv o jmení opatrovance soudu	☐	☐	☐	☐
Účast na jednáních u soudu jako procesní opatrovník	☐	☐	☐	☐
Prokazování se na institucích vlastním občasným průkazem	☐	☐	☐	☐
Podávání stížností na sociální službu	☐	☐	☐	☐
Sepisování kupních nebo jiných smluv	☐	☐	☐	☐
Účast na řízení o přestupku opatrovance nebo trestním jednání	☐	☐	☐	☐
Žádost o výpis z rejstříku trestů, přestupků	☐	☐	☐	☐
Žádost o výpis z bankovních a nebankovních registrů	☐	☐	☐	☐
Žádosti o absolutní zneplatnění smlouvy (uzavření půjčky)	☐	☐	☐	☐

13 Prováděl jste někdy jako VO následující úkony?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď v každém řádku*

	ano , běžně , opakovaně	ano, výjimečně	ne, nesektal/la jsem se s tímto problémem	nedělal bych to, je to služba nebo SP
Dohled nebo podávání léků opatrovanci	☐	☐	☐	☐
Nákup jídla opatrovanci	☐	☐	☐	☐
Donáška jídla domů opatrovanci	☐	☐	☐	☐
Odvoz opatrovance služebním vozem k lékaři	☐	☐	☐	☐
Přítomnost při lékařském (o)vyšetření opatrovance	☐	☐	☐	☐
Zaučování opatrovance v zaměstnání	☐	☐	☐	☐
Nápomoc při stěhování	☐	☐	☐	☐
Nápomoc při úklidu	☐	☐	☐	☐

Výkon veřejného opatrovnictví v praxi

Nápomoc při nakupování oblečení/obuvi	☐	☐	☐	☐
Výlet s opatrovancem např. kino, ...	☐	☐	☐	☐
Návštěva opatrovance u jeho rodiny	☐	☐	☐	☐
Hledání zaměstnání opatrovanci	☐	☐	☐	☐
Pomoc při zařizování bytu opatrovance	☐	☐	☐	☐
Vyklízení nemovitosti opatrovance	☐	☐	☐	☐
Návštěva opatrovance v nemocnici	☐	☐	☐	☐
Nákup dárku z prostředků opatrovance k jeho narozeninám	☐	☐	☐	☐
Praní prádla opatrovanci	☐	☐	☐	☐
Hovory s opatrovanci mimo běžnou pracovní dobu	☐	☐	☐	☐
Procházka s opatrovancem	☐	☐	☐	☐
Návštěva (kontrola)opatrovance v bytě či jeho přirozeném prostředí	☐	☐	☐	☐
Nácvik hospodaření s penězi (učení bankovek, používání karty, atd.)	☐	☐	☐	☐

14 Uvedte obecně důvody, které Vás vedou k tomu, že vykonáte "sociální službu nebo sociální práci"?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

☐ Sociální služba v okolí není dostupná	☐ Sociální služba je dostupná, ale opatrovanec nemá prostředky na úhradu (bezdomovec, v exekuci)	☐ Sociální služba je dostupná, ale opatrovanec nespadá do cílové skupiny této služby	☐ Sociální služba je dostupná, ale mají neustále plno (nedostatečná kapacita)
☐ Opatrovanec sociální službu odmítá	☐ Opatrovanec žije mimo sociální zařízení, ve svém přirozeném prostředí, zná mě, důvěřuje mi, a proto mi dovolí mu pomoci	☐ Jsem zároveň sociální pracovník, tak to udělám v rámci sociální práce	☐ Bylo to jednorázové (byl nemocen, vyjímečná situace, atd.)
☐ Chápu to jako výkon mé funkce ("zajištění potřeb opatrovance")			
☐ Jiná...	____		

15 Pokud "problémový" opatrovanec odmítá sociální službu, což bývá časté, snažíte se opatrovance přeorientovat na službu i za tu cenu, že tam s ním ze začátku docházíte osobně, než naváže nový vztah?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ano ne

16 Uvedte všechny oblasti, do kterých podle vás, spadají úkony, které provádíte jako veřejný opatrovník, podle toho, jako to cítíte Vy?

Nápověda k otázce: Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejdůležitější, poslední - nejméně důležitá) - okénka vemte myší a přeneste na požadovanou pozici.

správní (vedení spisové dokumentace, úředničina- evidence, školení, zkoušky)	<input type="text"/>
zdravotní (zhodnotit zdravotní stav, dát souhlas k lékařskému zákroku, volat RZS, kdy již zasáhnout)	<input type="text"/>
právní (podávání návrhů na schválení, trestní oznámení, odvolání, kupní smlouvy)	<input type="text"/>
psychologické (zhodnotit psychický stav, jak jednat v dané situaci, vyhodnotit opatrovancovo chování , navázat s opatrovancem vztah a budovat ho)	<input type="text"/>
výchovné (výuka finanční gramotnosti, promlouvání do duše např. o hygieně, oblečení, chování)	<input type="text"/>
ekonomické (účetnictví, správa majetku, daňová přiznání, zhodnocení majetku opatrovance, úhrady)	<input type="text"/>
sociální práce (prování šetření "zjišťování" životní situace opatrovance a snaží se jednáním s opatrovancem zjistit a vyhodnotit, co je jeho přáním, jaké služby a úkony je třeba udělat, aby se zlepšil opatrovancům život)	<input type="text"/>
sociální služba (doveze nebo doprovodí k lékaři, zavolá, zda si vzal antibiotika, zkontroluje, zda je u lékaře)	<input type="text"/>
jiné	<input type="text"/>
manažer (koordinátor života opatrovance , jeho rodiny, zaměstnání, sociálních služeb, financí, atd. tak, aby opatrovanec žil co nejvíce podle svých přání a schopností)	<input type="text"/>

Výkon veřejného opatrovnictví v praxi

Výsledky

1 Kolik opatrovanců má vaše obec?

Textová odpověď, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

- cca 40
- (2x) deset
- jednoho
- osm
- Osm
- sedmdesát
- Stotřicet
- šestnáct
- Třicet tři
- třináct
- 1
- (3x) 10
- 100
- 11
- 110
- 117
- 118
- 119
- (2x) 120
- 13
- (2x) 130
- 14
- 150
- (2x) 16
- (4x) 18
- (3x) 19
- (2x) 20
- 22
- 23
- (3x) 25
- 28
- 28a jsme městská část
- 30
- 32
- 34
- (2x) 36
- 37

- 38
- 4
- (2x) 40
- 44
- (2x) 45
- 46
- (3x) 5
- 51
- 52
- 56
- 58
- (2x) 6
- 65
- 72
- 74
- 8
- 85
- 9
- 90
- (4x) 94

2 Kolik opatrovanců máte přidělených právě vy?

Textová odpověď, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

- aktuálně vykonávám pouze zástup
- Aktuálně 14 s právní mocí. 2 opatrovaní budou přiděleni po nabytí právní moci, takže v brzké době jich budu mít přiděleno 16.
- cca 40
- (2x) deset
- Deset
- Dvacet čtyři
- jednoho
- Nerozlišujeme
- osm
- Osm
- šestnáct
- Tři
- 0 zastupuji kolegyni
- (2x) 1
- (5x) 10
- (2x) 11
- 12 na zkrácený úvazek
- (2x) 13
- 14
- 15
- 16

- (4x) 18
- (3x) 19
- (5x) 22
- (2x) 23
- (2x) 24
- 25
- (2x) 26
- 28
- 3
- (3x) 30
- 31
- (2x) 36
- (3x) 37
- (2x) 38
- (2x) 4
- 40
- 43
- 46
- (6x) 5
- 51
- 6
- 7
- (4x) 8
- 9

3 Jak dlouho vykonáváte funkci VO?

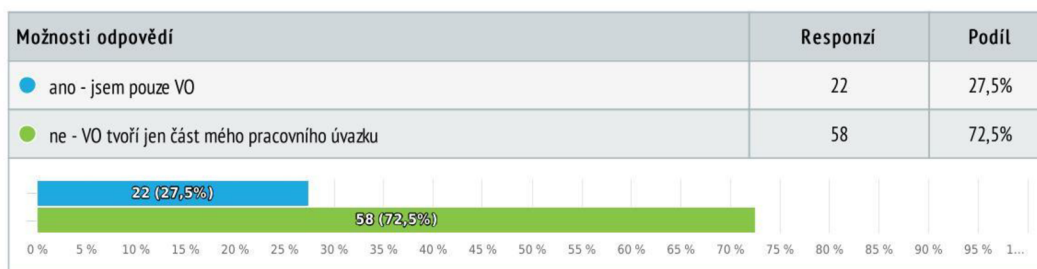
Textová odpověď, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

- Asi 13 let
- Dva a půl roku
- Dva roky
- od roku 2015
- Od září 2017
- Osm let
- pátým rokem
- rok
- (2x) Sedm let
- tři roky
- Začínám 3 rok.
- Za měsíc to budou 2 roky
- (2x) 1 rok
- 1rok
- 1 rok pak 3 roky mateřská a teď skoro rok
- (7x) 10 let
- 10 měsíců

- (2x) 11 let
- 14 roků
- 2
- (6x) 2 roky
- 2 roky
- 20
- 20 let
- 2015
- 25
- 25 let
- (2x) 2,5 roku
- (4x) 3
- (3x) 3 roky
- (3x) 4
- 4 měsíce
- 4 měsíce
- (6x) 4 roky
- (2x) 5
- (5x) 5 let
- 5,5 let
- 6
- (2x) 6 měsíců
- 6 měsíců
- 7
- (2x) 7 let
- 8 měsíců
- 9
- 9 let
- 9let

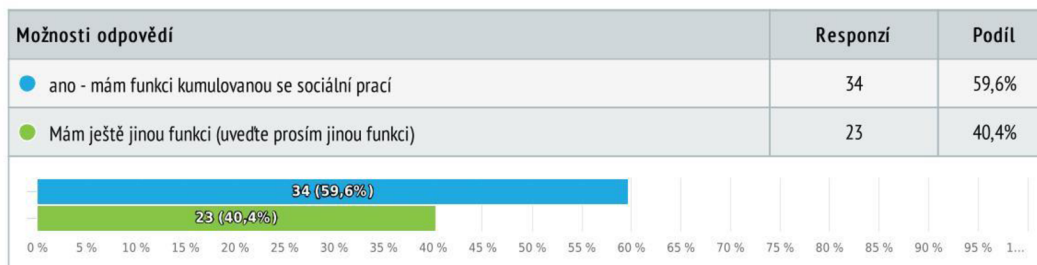
4 Vykonáváte funkci veřejného opatrovníka (VO) na plný úvazek, tedy 40 hodin týdně?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

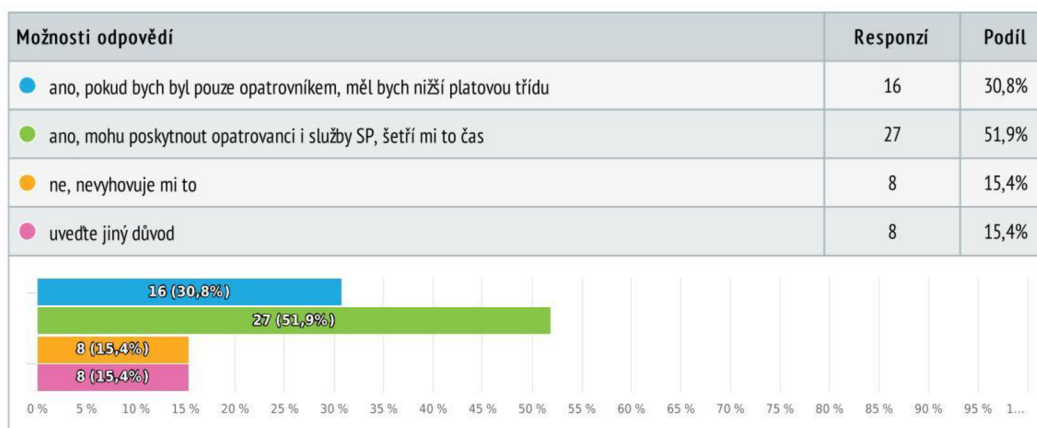
5 Jste zároveň sociální pracovník (SP)?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 57 x, nezodpovězeno 23 x

6 Vyhovuje Vám kumulace funkce VO a SP?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 52 x, nezodpovězeno 28 x

7 Kolik Vašich opatrovanců žije v zařízení sociálních služeb typu DOZP nebo DZR?

Textová odpověď, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

- Cca 12
- čtyři
- Čtyři
- Dva
- jeden
- Jeden
- Jeden
- tři
- (2x) žádný

- Žádný
- (9x) 0
- 00
- (9x) 1
- (4x) 10
- (3x) 11
- 12
- 15
- (2x) 16
- 17
- 18
- 19
- (3x) 2
- 2-DOZP, 1-PN, 2-Domov seniorů
- 20
- 22
- 24
- 25
- 27
- (6x) 3
- 30
- 34
- 35
- 37
- (4x) 4
- (2x) 40
- (4x) 5
- 50
- 6
- (3x) 7
- 70
- 8

8 Kolik Vašich opatrovanců žije v sociálním zařízení typu CHB nebo podporované bydlení?

Textová odpověď, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

- jeden
- Jeden
- jedna
- nikdo
- Nikdo
- tři
- Zadny

- (2x) žádný
- Žádný
- Žádný
- (28x) 0
- 04
- (10x) 1
- 11
- (2x) 12
- 15
- (7x) 2
- 24
- 25
- 29
- (3x) 3
- (3x) 4
- (4x) 5
- (2x) 6
- (3x) 8
- 9

9 Kolik Vašich opatrovanců žije samostatně v bytě, domku, podnájmu (bez nasmlouvané sociální služby)?

Textová odpověď, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

- Cca 4
- (2x) Čtyři
- dva
- Dva
- jeden
- Sedm
- šest
- (2x) tři
- Žádný
- (13x) 0
- (11x) 1
- 10
- 12
- 15
- (8x) 2
- (7x) 3
- (9x) 4
- (8x) 5
- 55
- (6x) 6

- 8
- (2x) 9

10 Kolik Vašich opatrovanců žije ve společné domácnosti s někým ze své rodiny (rodiče, prarodiče, tety, sourozenci, manžel/ka, přítel/kyně)?

Textová odpověď, zodpovězeno 56 x, nezodpovězeno 24 x

- čtyři
- dva
- Dva
- Jeden
- sedm
- (2x) žádný
- Žádný
- (23x) 0
- (13x) 1
- 10
- (4x) 2
- (3x) 3
- 4
- (2x) 5
- 9

11 Kolik Vašich opatrovanců žije bez přístřeší? (bezdomovci, lidé na noclehárně, ubytovně)

Textová odpověď, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

- Jeden
- jedna
- nikdo
- Nikdo
- (4x) žádný
- Žádný
- (2x) Žádný
- (33x) 0
- (21x) 1
- 10
- (6x) 2
- (2x) 3
- 4
- (2x) 5
- 6
- (2x) 9

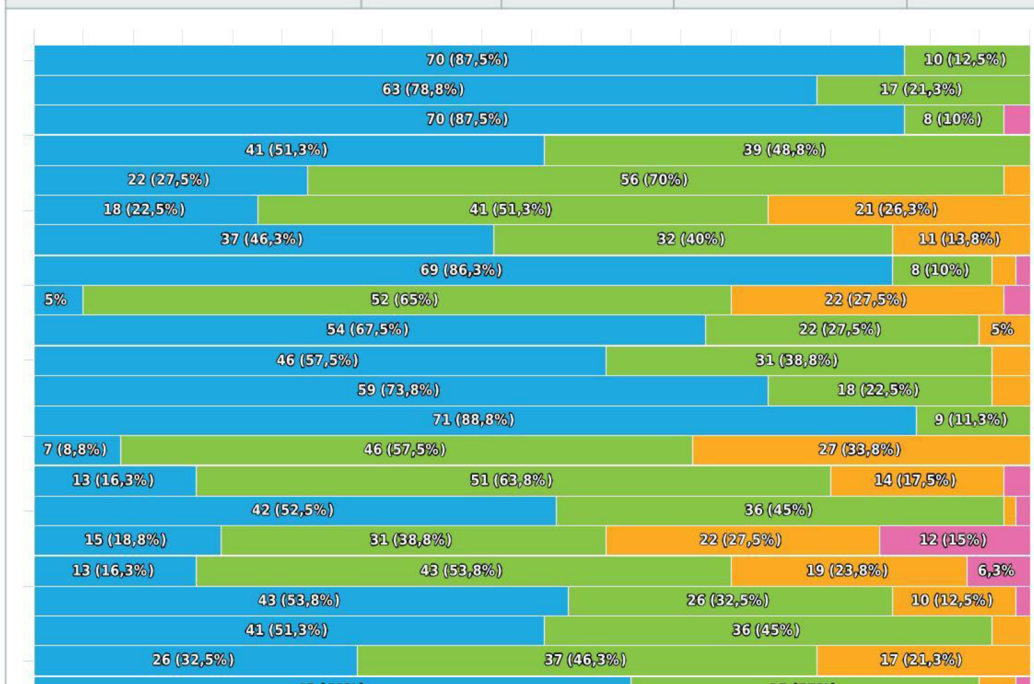
12 Jsou podle Vás následující úkony běžnou praxí veřejného opatrovníka (VO)? (uvedte také frekvenci úkonů obecně)

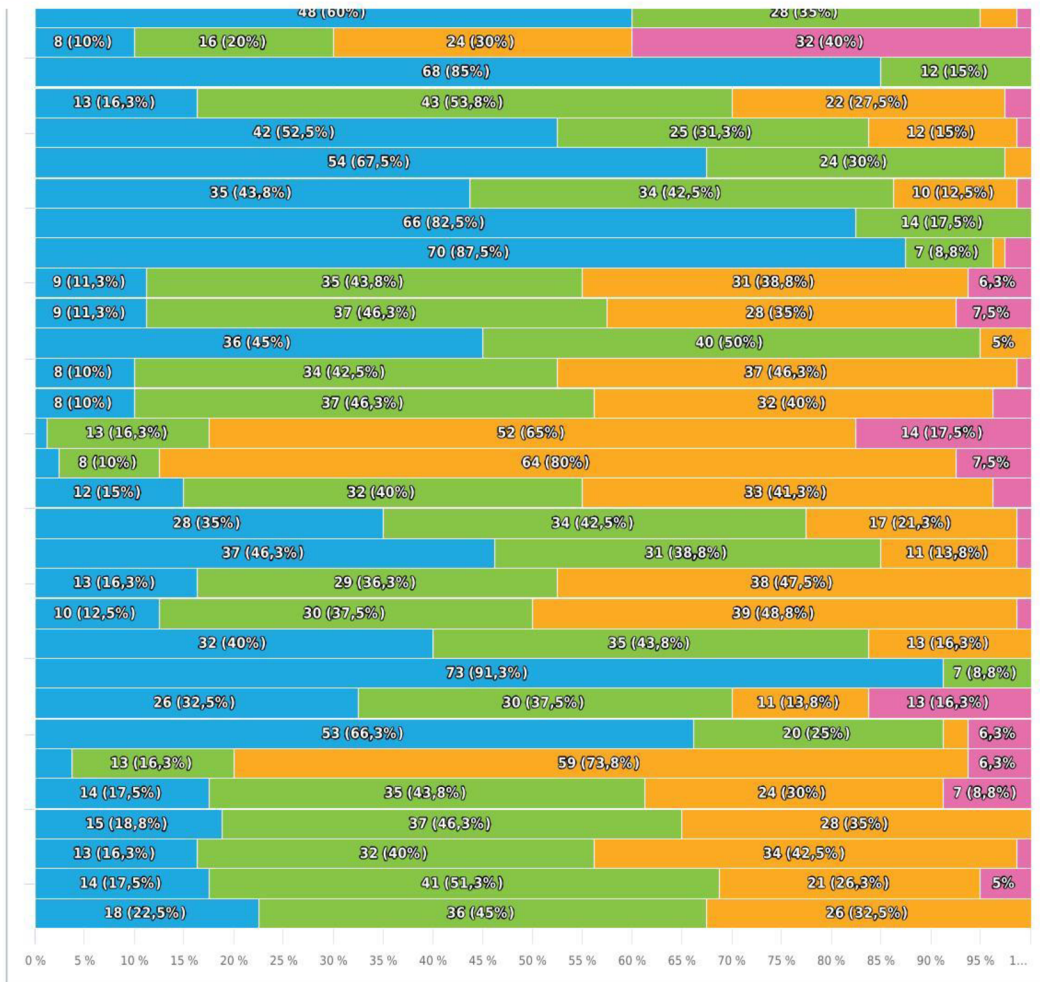
Matice výběru z možností, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

Odpověď	● ano, úkon je běžný, častý	● ano, úkon je běžný, méně častý	● nesetkal/la jsem se s ním, byť je to úkon VO	● Ne, není úkonem pro VO
Jednání s úřady (ČSSZ, pojišťovny, soud, notář,...)	70 (87,5%)	10 (12,5%)	0	0
Osobní návštěvy opatrovance (v zařízení, byt)	63 (78,8%)	17 (21,3%)	0	0
Vyplácení osobní hotovosti	70 (87,5%)	8 (10,0%)	0	2 (2,5%)
Souhlasy pro sociální zařízení, nemocnice	41 (51,3%)	39 (48,8%)	0	0
Informování se o zdravotním stavu u praktického lékaře opatrovance	22 (27,5%)	56 (70,0%)	2 (2,5%)	0
Uzavírání pracovních smluv	18 (22,5%)	41 (51,3%)	21 (26,3%)	0
Zakládání osobních účtů u bank	37 (46,3%)	32 (40,0%)	11 (13,8%)	0
Realizace plateb z účtů opatrovanců	69 (86,3%)	8 (10,0%)	2 (2,5%)	1 (1,3%)
Vyplňování daňových přiznání (z příjmu, nemovitosti)	4 (5,0%)	52 (65,0%)	22 (27,5%)	2 (2,5%)
Uzavírání smluv se sociální službou	54 (67,5%)	22 (27,5%)	4 (5,0%)	0
Komunikace s exekutory	46 (57,5%)	31 (38,8%)	3 (3,8%)	0
Návrhy na schválení právních jednání	59 (73,8%)	18 (22,5%)	3 (3,8%)	0
Vyřizování (žádosti) sociálních dávek, důchodů, ZTP	71 (88,8%)	9 (11,3%)	0	0
Prodej nemovitostí opatrovanců	7 (8,8%)	46 (57,5%)	27 (33,8%)	0
Účast na dědických řízeních	13 (16,3%)	51 (63,8%)	14 (17,5%)	2 (2,5%)
Domlouvání vyšetření u lékaře	42 (52,5%)	36 (45,0%)	1 (1,3%)	1 (1,3%)
Spolupráce při tvoření individuálních plánů opatrovanců	15 (18,8%)	31 (38,8%)	22 (27,5%)	12 (15,0%)
Reklamacce zboží nebo služeb	13 (16,3%)	43 (53,8%)	19 (23,8%)	5 (6,3%)
Dobíjení kreditu na mobil opatrovance	43 (53,8%)	26 (32,5%)	10 (12,5%)	1 (1,3%)
Připomínání termínu vyšetření u lékaře opatrovanci	41 (51,3%)	36 (45,0%)	3 (3,8%)	0

Zneplatňování právních jednání opatrovance	26 (32,5%)	37 (46,3%)	17 (21,3%)	0
Zajištění soc. služby (pečovatelské, dovoz obědů, atd. ..)	48 (60,0%)	28 (35,0%)	3 (3,8%)	1 (1,3%)
Držení pohotovosti (výjezd do terénu, nemocnice, mimo běžnou pracovní dobu)	8 (10,0%)	16 (20,0%)	24 (30,0%)	32 (40,0%)
Záznam průběhu výkonu opatrovnictví	68 (85,0%)	12 (15,0%)	0	0
Zajišťování práce opatrovanci - jednání se zaměstnavateli	13 (16,3%)	43 (53,8%)	22 (27,5%)	2 (2,5%)
Zajišťování ubytování (pronájem bytu, nocleh)	42 (52,5%)	25 (31,3%)	12 (15,0%)	1 (1,3%)
Pomoc při vyřizování osobních dokladů	54 (67,5%)	24 (30,0%)	2 (2,5%)	0
Pořízení úředních záznamů z jednání s opatrovancem (např. při odmítání služby)	35 (43,8%)	34 (42,5%)	10 (12,5%)	1 (1,3%)
Telefonní kontakt s opatrovanci	66 (82,5%)	14 (17,5%)	0	0
Vedení evidence vyplácení hotovosti opatrovaci (peněžní deník, podpisový arch)	70 (87,5%)	7 (8,8%)	1 (1,3%)	2 (2,5%)
Uzavírání penzijních , stavebních či jiných produktů u bank	9 (11,3%)	35 (43,8%)	31 (38,8%)	5 (6,3%)
Žadosti u bankovních a nebankovních registrů	9 (11,3%)	37 (46,3%)	28 (35,0%)	6 (7,5%)
Mapování rodinných kontaktů a navazování vztahů s rodinou opatrovance	36 (45,0%)	40 (50,0%)	4 (5,0%)	0
Podávání trestních oznámení pro zneužití opatrovance	8 (10,0%)	34 (42,5%)	37 (46,3%)	1 (1,3%)
Účast na jednáních o rodičovské odpovědnosti, výživném	8 (10,0%)	37 (46,3%)	32 (40,0%)	3 (3,8%)
Přítomnost na rodinné konferenci opatrovancovy rodiny	1 (1,3%)	13 (16,3%)	52 (65,0%)	14 (17,5%)
Žádost o zřízení opatrovnické rady	2 (2,5%)	8 (10,0%)	64 (80,0%)	6 (7,5%)
Správa majetku opatrovance, např. vypínání kotle, zařízení revize kotel, , atd.	12 (15,0%)	32 (40,0%)	33 (41,3%)	3 (3,8%)
Uzavírání smluv s telefonními operátory	28 (35,0%)	34 (42,5%)	17 (21,3%)	1 (1,3%)
Uzavírání smluv s dodavateli energií	37 (46,3%)	31 (38,8%)	11 (13,8%)	1 (1,3%)
Odvolání se proti Usnesení o omezení svéprávnosti (odůvodnění, , nejasný výčet omezení)	13 (16,3%)	29 (36,3%)	38 (47,5%)	0
Žádost o schválení zásahu do integrity opatrovance soudem	10 (12,5%)	30 (37,5%)	39 (48,8%)	1 (1,3%)

opatrovance soudem				
Návrh na schválení smluv na dobu neurčitou soudem	32 (40,0%)	35 (43,8%)	13 (16,3%)	0
Podávání ročních zpráv o jmení opatrovance soudu	73 (91,3%)	7 (8,8%)	0	0
Účast na jednáních u soudu jako procesní opatrovník	26 (32,5%)	30 (37,5%)	11 (13,8%)	13 (16,3%)
Prokazování se na institucích vlastním občasným průkazem	53 (66,3%)	20 (25,0%)	2 (2,5%)	5 (6,3%)
Podávání stížností na sociální službu	3 (3,8%)	13 (16,3%)	59 (73,8%)	5 (6,3%)
Sepisování kupních nebo jiných smluv	14 (17,5%)	35 (43,8%)	24 (30,0%)	7 (8,8%)
Účast na řízení o přestupku opatrovance nebo trestním jednání	15 (18,8%)	37 (46,3%)	28 (35,0%)	0
Žádost o výpis z rejstříku trestů, přestupků	13 (16,3%)	32 (40,0%)	34 (42,5%)	1 (1,3%)
Žádost o výpis z bankovních a nebankovních registrů	14 (17,5%)	41 (51,3%)	21 (26,3%)	4 (5,0%)
Žádosti o absolutní zneplatnění smlouvy (uzavření půjčky)	18 (22,5%)	36 (45,0%)	26 (32,5%)	0

13 Prováděl jste někdy jako VO následující úkony?

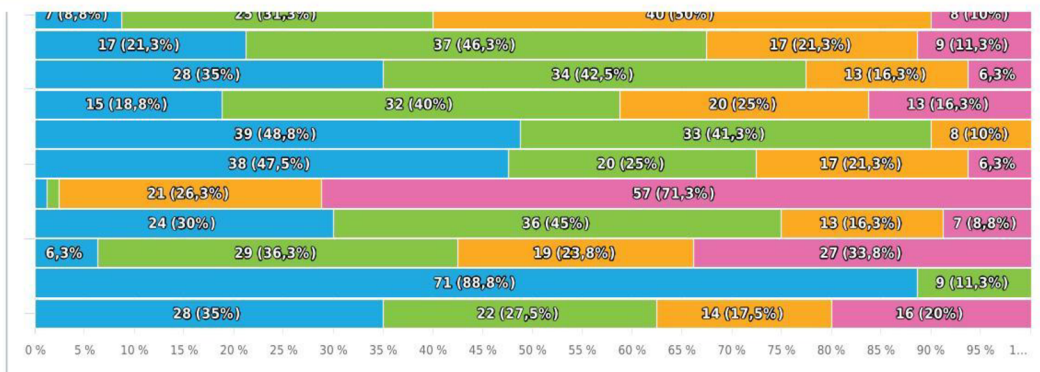
Matice výběru z možností, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

Odpověď	● ano, běžně, opakovaně	● ano, výjimečně	● ne, nesekal/la jsem se s tímto problémem	● nedělal bych to, je to služba nebo SP
Dohled nebo podávání léků opatrovanci	16 (20,0%)	18 (22,5%)	14 (17,5%)	32 (40,0%)
Nákup jídla opatrovanci	25 (31,3%)	42 (52,5%)	6 (7,5%)	7 (8,8%)
Donáška jídla domů opatrovanci	12 (15,0%)	31 (38,8%)	13 (16,3%)	24 (30,0%)

Odvoz opatrovance služebním vozem k lékaři	18 (22,5%)	23 (28,8%)	11 (13,8%)	28 (35,0%)
Přítomnost při lékařském (o)vyšetření opatrovance	37 (46,3%)	39 (48,8%)	3 (3,8%)	1 (1,3%)
Zaučování opatrovance v zaměstnání	1 (1,3%)	3 (3,8%)	47 (58,8%)	29 (36,3%)
Nápomoc při stěhování	19 (23,8%)	30 (37,5%)	22 (27,5%)	9 (11,3%)
Nápomoc při úklidu	2 (2,5%)	23 (28,8%)	17 (21,3%)	38 (47,5%)
Nápomoc při nakupování oblečení/obuvi	38 (47,5%)	33 (41,3%)	3 (3,8%)	6 (7,5%)
Výlet s opatrovancem např. kino, ...	4 (5,0%)	8 (10,0%)	24 (30,0%)	44 (55,0%)
Návštěva opatrovance u jeho rodiny	7 (8,8%)	25 (31,3%)	40 (50,0%)	8 (10,0%)
Hledání zaměstnání opatrovanci	17 (21,3%)	37 (46,3%)	17 (21,3%)	9 (11,3%)
Pomoc při zařizování bytu opatrovance	28 (35,0%)	34 (42,5%)	13 (16,3%)	5 (6,3%)
Vyklizení nemovitosti opatrovance	15 (18,8%)	32 (40,0%)	20 (25,0%)	13 (16,3%)
Návštěva opatrovance v nemocnici	39 (48,8%)	33 (41,3%)	8 (10,0%)	0
Nákup dárku z prostředků opatrovance k jeho narozeninám	38 (47,5%)	20 (25,0%)	17 (21,3%)	5 (6,3%)
Praní prádla opatrovanci	1 (1,3%)	1 (1,3%)	21 (26,3%)	57 (71,3%)
Hovory s opatrovanci mimo běžnou pracovní dobu	24 (30,0%)	36 (45,0%)	13 (16,3%)	7 (8,8%)
Procházka s opatrovancem	5 (6,3%)	29 (36,3%)	19 (23,8%)	27 (33,8%)
Návštěva (kontrola)opatrovance v bytě či jeho přirozeném prostředí	71 (88,8%)	9 (11,3%)	0	0
Nácvik hospodaření s penězi (učení bankovek, používání karty, atd.)	28 (35,0%)	22 (27,5%)	14 (17,5%)	16 (20,0%)

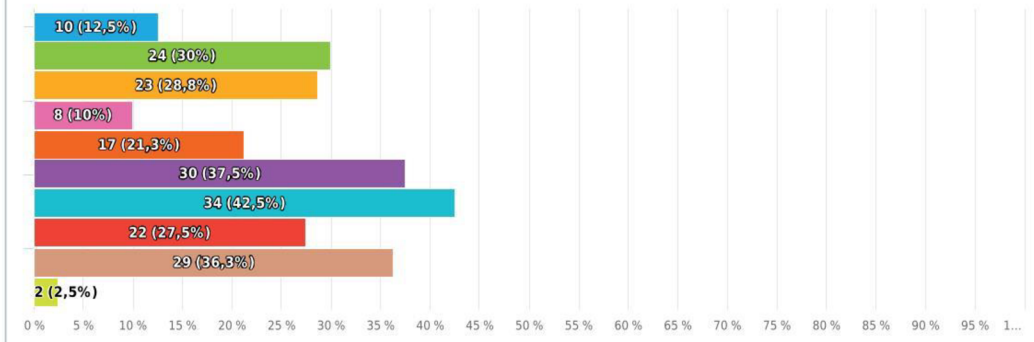
Výkon veřejného opatrovnictví v praxi

14 Uveďte obecně důvody, které Vás vedou k tomu, že vykonáte "sociální službu nebo sociální práci"?

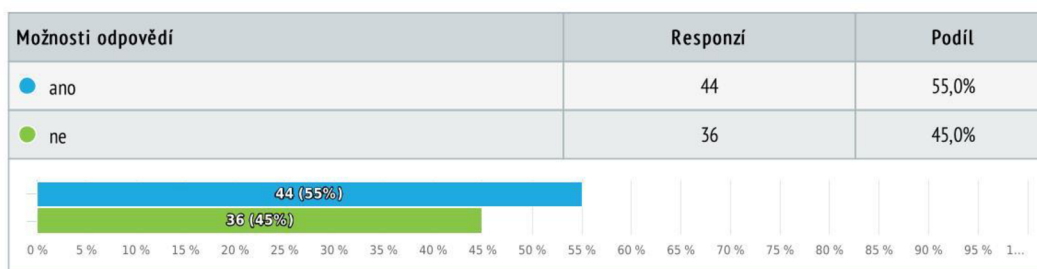
Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

Možnosti odpovědi	Responzí	Podíl
● Sociální služba v okolí není dostupná	10	12,5%
● Sociální služba je dostupná, ale opatrovanec nemá prostředky na úhradu (bezdomovec, v exekuci)	24	30,0%
● Sociální služba je dostupná, ale opatrovanec nespadá do cílové skupiny této služby	23	28,8%
● Sociální služba je dostupná, ale mají neustále plno (nedostatečná kapacita)	8	10,0%
● Opatrovanec sociální službu odmítá	17	21,3%
● Opatrovanec žije mimo sociální zařízení, ve svém přirozeném prostředí, zná mě, důvěřuje mi, a proto mi dovolí mu pomoci	30	37,5%
● Jsem zároveň sociální pracovník, tak to udělám v rámci sociální práce	34	42,5%
● Bylo to jednorázově (byl nemocen, výjimečná situace, atd.)	22	27,5%
● Chápu to jako výkon mé funkce ("zajištění potřeb opatrovance")	29	36,3%
● Jiná...	2	2,5%

15 Pokud "problémový" opatrovanec odmítá sociální službu, což bývá časté, snažíte se opatrovance přeorientovat na službu i za tu cenu, že tam s ním ze začátku docházíte osobně, než naváže nový vztah?

Výběr z možností, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

16 Uveďte všechny oblasti, do kterých podle vás, spadají úkony, které provádíte jako veřejný opatrovník, podle toho, jako to cítíte Vy?

Seřazení dle důležitosti, zodpovězeno 80 x, nezodpovězeno 0 x

